

Ἰωαννικὸὶ Διαλόγοι

ἁπορείτικόν
περιοδικόν

Ἀθωνικοὶ Διαλόγοι

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΑΓΙΟΡΕΙΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

Ἑπεύθυνος: ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΑΤΗΣ
ΣΥΝΤΗΡΕΙΤΑΙ ΔΙΑ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ

Ἐπιστολαί: ΘΕΟΚΛΗΤΟΝ ΜΟΝ. ΔΙΟΝΥΣΙΑΤΗΝ, ΚΑΡΥΑΣ - ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Ἑπεύθυνος Τυπογραφείου: ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΛΑΣΚΑΡΙΔΗΣ
Βαλαωρίτου 14, Τηλέφ. 536.910, Θεσσαλονίκη

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Διάλογος τῆς Ἑρήμου μετὰ τὴν φιλοσοφίαν	1
Τὸ ἅγιον Ὅρος καὶ τὸ οἰκ. Πατριαρχεῖον	6
Τοῦ ἁγίου Διαδόχου Φωτικῆς, Ρ' Κεφάλαια	11
Ἀπὸ τὴν ἱερὰν ὑμνολογίαν	13
Ἐρωσ θεῖος	14
Ὁ "Πίναξ,, τοῦ Κέβητος	17
Ὁ ἱερομόναχος Ἀθανάσιος Ἰβηρίτης	22
Ἐκατοντὰς δευτέρα περὶ ἀγάπης	25
Ἐκκλησία καὶ ραδιόφωνον	27
Βιβλιοκρισίαι	28
Ἀθωνικὰ σχόλια καὶ κρίσεις	31

Ἀθωνικοὶ Διαλόγοι

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 25 - 26 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1975

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ

ΕΝΙ ΤΕΥΜΕ-
ΝΟΣ ὀρθόδοξος
χριστιανός, με ἄγ-
χος στήν ψυχήν,
ἐπανήλθε στήν πα-
τρίαν γῆν τῆς
Ἑλλάδος, ὕστερα
ἀπό δεκαετῆ πα-
ραμονήν εἰς τήν

Δύσιν, ὅπου ἐσπούδαζε φιλοσοφίαν. Τοῦ συνέστησαν κάποιον μοναχόν - Γέροντα ἀσκητήν τοῦ Ἁγίου Ὁρους διὰ νά εὗρη λύσιν εἰς τὰ προβλήματα του, πού δέν τοῦ τήν ἔδιδε ἡ φιλοσοφία. Μέ τόν φιλόσοφον αὐτόν συνηντήθην εἰς τὸ ἀσκητήριον τοῦ Γέροντος αὐτοῦ μετὰ τὰς ἀγίας ἐορτάς τῆς θεοφανείας ἐν ἀνθρώποις. Ὁ ἀσκητής ἦτο παλαιός φίλος, τιμώμενος διὰ τήν ἀγιότητα τοῦ βίου του καί τήν ἔνθεον σοφίαν του.

Καταγράφω καί παραδίδω τόν διάλογον πιστῶς, ὅπως τόν ἀπετύπωσα σέ σημειώσεις καί ὅπως διεξήχθη μέσα στήν βαθεῖαν σιωπήν τῆς ἐρήμου τοῦ Ἄθω, σέ δύο διαστήματα, τήν νύκτα καί τήν ἀγῆν, μέ τὸ φῶς τῆς κανδήλας μόνον.

— Γέροντα, εἶμαι γεμάτος ἐρωτήματα, ἀμφιβολίας, ἀπελπισίαν δι' ἑσένα. Συνεχῶς σκέπτομαι. Ἡ σκέ-

ψις μου κανένα πρόβλημα δέν μοῦ λύει. Τὰ προβλήματα μου εἶναι προσωπικά, ἀλλά μέ ἀπασχολοῦν καί γενικώτερα, ἀλλά μεταφυσικοῦ περιεχομένου καί ἀλλά ἐγκοσμίου. Σεῖς ἤμπορεῖτε νά μέ βοηθήσετε;

— Ἐγὼ ὄχι, ἀπήντησεν ὁ ἀσκητής. Ὁ Θεός ναί.

— Ἀφοῦ θά ὀμιλῶ μέ σᾶς πῶς θά βοηθήσῃ ὁ Θεός;

— Αὐτὸ ἴσως τὸ καταλάβετε ἀργότερα. Τώρα τί θέλετε νά σᾶς εἴπω;

— Γέροντα, σᾶς ἐξέθεσα τήν κατάστασην μου. Εὐρίσκομαι παγιδευμένος ἀπὸ τόν ἴδιον τόν ἑαυτόν μου, ἀπὸ τήν σκέψιν μου. Ὑπάρχει διέξοδος ἀπὸ τὸ χάος μου;

— Εἶσθε παγιδευμένος, εἶπεν ὁ Γέροντας. Ἐὰν θελήσετε ὑπάρχει διέξοδος. Ἐὰν δέν θελήσετε δέν ὑπάρχει.

— Πῶς εἶναι δυνατόν νά μὴ θέλω, ἀφοῦ διήνυσα τόσα χιλιόμετρα νά ἔλθω ἐδῶ, ἀκριβῶς γιατί ζητῶ διέξοδον;

— Θέλετε ναί, ἀλλά τὸ ζήτημα εἶναι ἂν θέλετε ὅσον ἀπαιτεῖται, διὰ ν' ἀπαλλαγῆτε ἀπὸ τὸ χάος σας. Λοιπόν, εἶσθε γεμάτος ἐρωτήματα, ἀμφιβολίας, ἀπελπισίαν δι' ὅλα. Τὸ λά-

θος εδρίσκεται εἰς τὸ ὅτι σκέπτεσθε. Σταματήστε νὰ σκέπτεσθε καὶ ὅλα θὰ φύγουν.

— Ἡ σκέψις εἶναι κακόν, Γέροντα;

— Ἡ σκέψις, τὸ σκέπτεσθαι, εἶναι θεῖον δῶρον. Ἀποτελεῖ τὴν ἐδ-γενεστέραν λειτουργίαν τῆς θεοπλάστου ψυχῆς. Ὅταν ὁμως ἡ ψυχὴ εἶναι κακοποιημένη ἀπὸ τὰ πάθη, τότε ἡ σκέψις εἶναι μία ἀνάλογος πρὸς τὰ πάθη ἐκδήλωσις. Εἶναι μία σκέψις ἀρρωστημένη καὶ φυσικὰ προκαλοῦσα συνεχῶς ἀναπάντητα ἐρωτήματα, ἀλύτους ἀπορίας, προβλήματα, ἀπελπισίαν καὶ χάος ψυχικόν.

— Πῶς ὁμως, Γέροντα, ἄνθρωποι ἐμπαθέστατοι δὲν αἰσθάνονται αὐτὰ πὸν αἰσθάνομαι ἐγώ;

— Διότι δὲν σκέπτονται σὰν κι' ἐσᾶς. Σκέπτονται, βεβαίως, ἀλλὰ τόσον καὶ τέτοια πράγματα, ὥστε νὰ μὴ φθάνουν στὸ ἰδικόν σας σημεῖον, διότι προτιμοῦν τὰς ἀδταπάτας.

— Ὡστε νὰ παύσω νὰ σκέπτωμαι τὰ θέματα πὸν μοῦ προκαλοῦν τὸ ἄγχος;

— Καμμία σωστὴ σκέψις δὲν προκαλεῖ ἄγχος. Ἀντιθέτως πηγάζει εὐδεξίαν ψυχικὴν, χαρὰν, ἐλευθερίαν καί, ὑπὸ τινος προϋποθέσεις, γεννᾷ ὑψηλὰς καταστάσεις. Καὶ συγκεκριμένως, ποῖα σκέψις σᾶς προκαλεῖ στενοχωρίαν καὶ ἄγχος;

ΓΕΡΟΝΤΑ, ἐνδι-
έτριπα περισσότε-
ρα ἀπὸ δεκαπέντε
χρόνια εἰς τὴν φι-
λοσοφίαν καὶ εἶ-
ναι τόσες αἱ ἀπαν-
τήσεις πὸν δίδει
σὲ μεταφυσικὰ θέ-
ματα, ὥστε νὰ μὴ
δύναμαι νὰ πάρω μίαν θέσιν. Ποῦ
εὑρίσκεται ἡ ἀλήθεια; Ἐξ ἄλλου μέ
συγκλονίζουσιν ἓνα πλῆθος θεμάτων,
ὡπὼς σᾶς εἶπα, σὲ ἐθνικὴν καὶ πα-
γκόσμια κλίμακα. Σκέπτομαι πὸν
πηγαίνει αὐτὸς ὁ κόσμος καὶ πῶς ἡ-

μπορεῖ νὰ εὔρη δικαίωσιν. Σεῖς, Γέ-
ροντα, πῶς τὰ βλέπετε αὐτὰ;

— Ὅχι μόνον δὲν θὰ εὔρετε τὴν
ἀλήθειαν, ἀδελφέ, μὲ τὰ μέσα πὸν
διαθέτετε, ἀλλὰ καὶ ἂν σᾶς εἶπω
ποῖα εἶναι ἡ ἀλήθεια, πὸν ἐλευθερώ-
ναι, πάλιν δὲν θὰ τὴν ἐννοήσετε, ἐφ'
ὅσον θὰ διατελήτε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν
φιλοσοφικῶν μεθόδων καὶ τῶν ἀν-
θρωπίνων παθῶν. Ἀπόδειξις, ὅτι
παρὰ τὰς ἐναγωνίους προσπάθειάς
σας, ἔχετε περιέλθει εἰς ἀγχώδη κα-
τάστασιν. Καὶ θὰ σᾶς εἶπω ἀμέσως,
ὅτι καμμία φιλοσοφία δὲν λυτρώνει
τὸν ἄνθρωπον, διότι ἐκτὸς ὅτι εἶναι
ἀδύνατος ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας διὰ
τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ καὶ μέσα στὴν
φύσιν τῆς ὑπάρχει ἡ ἀμφιβολία.
Μόνον διὰ τῆς πίστεως, ἀγαπητέ,
δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν καθολικῶς καὶ
μέσα εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας τὰ
πράγματα, ὑπὸ τὴν ὄρασιν τῆς ὁ-
ποίας λυτροῦμεθα.

— Γέροντα, εἶπεν ὁ φιλόσοφος, ἐ-
πιθυμῶ νὰ πληροφορηθῶ πῶς εἶναι
δυνατὸν νὰ βλέπη κανεὶς ἐκτεταμέ-
νην καὶ πολύμορφον ἀθλιότητα καὶ
νὰ μὴ θλίβεται βαθύτατα;

— Νὰ σᾶς ἀπαντήσω. Ἐὰν δὲν
ὑπῆρχεν ἄλλος κόσμος ἀπὸ τὸν κοι-
νῶς παραδεκτὸν καὶ ἐὰν δὲν ἐβλέπα-
με τὸν κοινῶς παραδεκτὸν αὐτὸν κό-
σμον μὲ τὰ μάτια τῆς Ὁρθοδόξου πί-
στεως, ἀσφαλῶς θὰ ἀπελπιζώμεθα.
Καὶ ἐξηγοῦμαι. Ἐνας πὸν δὲν βλέ-
πει παρὰ μόνον τὸν αἰσθητὸν κόσμον
καὶ σκέπτεται χωρὶς πίστιν εἰς τὸν
Θεόν, ἐὰν δὲ συμβαίνει νὰ ἔχη φυ-
σικῶς μέσα του καὶ τὴν αἰσθησιν τοῦ
δικαίου, τοῦ καλοῦ, τῆς φιλανθρω-
πίας, εἶναι βέβαιον, ὅτι θὰ δημιουρ-
γοῦσε στὴν ψυχὴν του δυστυχίαν.
Ἄν μάλιστα συνέβαινε αὐτὸς νὰ ἡ-
γωνίζετο καὶ διὰ τὴν επικράτησιν
τοῦ δικαίου καὶ τοῦ καλοῦ, ἡ δυστυ-
χία του δὲν θὰ εἶχε τέλος, διότι θὰ
ἔβλεπε τὴν ἱστορίαν νὰ ἐπαναλαμβά-
νῃ ἑαυτήν, οἱ κόποι του νὰ χάνωνται
καὶ ἡ ἀπογοήτευσίς νὰ παίρνει τὴν
θέσιν τῶν ἐλπίδων του. Ὁ Ὁρθόδο-
ξος πιστὸς ὁμως ἔχει ἄλλα κριτή-

ρια. Δέν βλέπει τόν παρόντα κόσμον μέ τήν ἠθικήν ἀταξίαν του, εἰμῆ ὑπό τὸ πρίσμα τῆς πίστεώς του εἰς Θεόν ἀγαθόν, ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ. Κί' ἔτσι ὄχι μόνον ἐρμηνεύει τόν κόσμον σωστά, ἀλλά γνωρίζων τήν δομήν καί τήν ποιότητά του δέν παρασύρεται ἀπό τήν φαντασίαν. Δηλαδή γνωρίζει τὰ ὄρια τοῦ ἐφικτοῦ ἀπό τοῦ ἀνεφίκτου. Καί ἀκόμη, ἐπειδή ὁ χώρος τοῦ ἀνεφίκτου καταλαμβάνει τὸ μείζον τῆς ζωῆς, δέν δαπανᾷ ματαίως τόν πολυτιμώτατον χρόνον του καί τὰς θειοτάτας δυνάμεις τῆς ψυχῆς του εἰς τήν θήρευσιν χιμαιρῶν, ὅπως συμβαίνει μέ πολλοὺς καί ἀξιολόγους μάλιστα ἀνθρώπους.

— Παρακαλῶ, Γέροντα, ποιῆς εἶναι οἱ χιμαιρες αὐτὲς κατὰ τήν γνώμην σας, ποιά εἶναι ἡ δομὴ καί ἡ ποιότης τοῦ κόσμου καί ποιά εἶναι τὰ ὄρια τοῦ ἐφικτοῦ ἀπό τοῦ ἀνεφίκτου, πὸν ἀναφέρατε;

ΙΜΑΙΡΕΣ εἰς τήν βάσιν των δέν εἶναι, ἀλλά ἀποβαίνουν χιμαιρες, ὄχι μόνον ἀπὸ αὐτὴν τὴν δομὴν τοῦ κόσμου, ἀλλά καί ἀπὸ τὸν τρόπον μέ τὸν ὁποῖον θηρεύονται καί ἀκόμη εἰς τὸν βαθμὸν πὸν ἐπιζητοῦνται. Καί αὐτὲς εἶναι ἡ δικαιοσύνη, ἡ εἰρήνη, ἡ ἐλευθερία, ἡ δημοκρατία, ἡ ἰσότης, ἡ εὐτυχία καί ὅλα αὐτὰ πὸν ὁ κόσμος ὀνομάζει ἰδανικά καί τιμᾷ ὡς βάσεις κοινωνικὰς.

— Γέροντα, σᾶς ὁμολογῶ, ὅτι φιλοσοφῶ χρόνια πολλά ἐπὶ τῶν ἀξιῶν αὐτῶν τῆς ζωῆς καί δύναμαι νὰ εἶπω πὸς ἀκόμη δέν κατώρθωσα νὰ σταθεροποιήσω τὰ συμπερασμάτα μου. Φρονῶ ὅμως, ὅτι ἀξίζει νὰ ἀγωνισθῆ κανεὶς διὰ τήν επικράτησίν των.

— Με κάνετε νὰ γελάσω, φίλτατε, μέ τήν τόσο διαδεδομένην αὐτήν

παραπλάνησιν. Βεβαίως ἔχομεν ἱστορίαν τοῦ λεγομένου πολιτισμοῦ, ἡ ὁποία μαρτυρεῖ προόδους τόσοσ τοῦ ἀτόμου, ὅσον καί τῶν κοινωνιῶν. Ὅπως προανέφερα, θεωρῶ χιμαιρας τὰ «ἰδανικά» αὐτά, διότι στεροῦνται ὑποστάσεως εἰς τήν περιοχὴν πὸν τοποθετοῦνται. Δηλαδή ἐνῶ αὐτὰ ἔχουν ἀναφορὰν εἰς τήν φύσιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, πὸν ψητεῖ καί δικαιοσύνην καί ἐλευθερίαν καί ἰσότητα καί εἰρήνην καί ἐπομένως ἀποτελοῦν κοινὰς ὑποστατικὰς ἐμπειρίας, ὡς δέον, ὅμως ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὰς ψυχὰς ὡς ἐμπειρίαι καί καταστάσεις. Τοῦτο ὅμως δέν ἐμποδίζει τὰ πλήθη τῶν οὐτοπιστῶν νὰ θέλουν τὰς ἐξωτερικὰς μορφὰς των, ὡς ἓνα νόμισμα ἀνευ ἀντικρύσματος. Γι' αὐτὸ νομίζω, ὅτι ἡ δίψα τῶν ἀξιῶν αὐτῶν ἀπὸ τὰ πλήθη, πὸν ἐσωτερικῶς τὰς στεροῦνται, ἀποτελεῖ τεκμήριον μεταφυσικῶν πόθων, πὸν ἔχασαν τὸν προσανατολισμόν των καί στρέφονται ἐκεῖ πὸν δέν ὑπάρχουν.

— Καί φρονεῖτε, Γέροντα, ὅτι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ παραιτηθοῦν τῆς προσπαθείας των διὰ τήν βελτίωσιν τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν;

— Ἦδη ἀπήνησα. Ἀλλά θὰ ἐπαναλάβω, ὅτι ὁ χριστιανισμὸς δέν ἐνθαρρύνει τὰς ἀνταπάτας, ἐπειδὴ ἀξιολογεῖ τήν ζωὴν ἐν σχέσει πρὸς τήν ἄλλην ζωὴν, πρὸς τήν «ἐτέραν πόλιν». Ἡ περιοχὴ τῆς παρούσης ζωῆς εἶναι χρονικῶς καί ποιοτικῶς ἀποπνικτικὴ χωρὶς τήν συνάρτησιν τῆς μελλούσης. Δηλαδή ἡ ἐπιδίωξις τῶν «ἰδανικῶν» προσδιορίζεται ἀπὸ τήν γνῶσιν καί τήν μεθοδολογίαν διὰ τήν κατάκτησιν τῆς αἰωνίου ζωῆς. Χωρὶς λοιπὸν τήν προϋπόθεσιν αὐτὴν κάθε ἀγών, καί ὡς γνῶσις καί ὡς μέθοδος, διαστρέφει τὸν ἄνθρωπον, ὅποτε κανεὶς, ἀντὶ νὰ ἀναδύκνεται ἓνα ἰδανικὸν πλάσμα πάσχον ὑπὲρ τοῦ καλοῦ, μεταβάλλεται εἰς ἓνα ἐνστικτῶδες ὄν, γεγονὸς πὸν γίνεται ἀπτόν εἰς τοὺς ἔχοντας ἐκλεπτυσμένην τήν αἴσθησιν, ἐνῶ εἰς

τοὺς πολλοὺς φαντάζει ὡς τραγικὸς ἥρωας, πὸν δημιουργεῖ ἱστορίαν.

— Λοιπὸν, Γέροντα, ποῖον τὸ δέον;

— «Ἐγγὺς σου τὸ ρῆμα». Σεῖς μόνος σὰς ἔχετε ἤδη ἀπαντήσῃ κατὰ τρόπον δραματικὸν μὲ τὸ ἄγχος σὰς, ὅπως καὶ ὁ κόσμος ὅλος μὲ τὴν τραγωδίαν του, διότι περιορίσατε τὴν ζωὴν εἰς τὸν στενῶτατον χώρον τῆς φυσικῆς αἰσθήσεως καὶ σκέψεως. Καὶ ἡ γῆ εἶναι καὶ πλατειὰ καὶ στενὴ, εἶναι καὶ κόλασις καὶ παράδεισος. Εἶναι στενὴ καὶ κόλασις, ὅταν ζῶμεν μόνον δι' αὐτήν. Καὶ εἶναι πλατειὰ καὶ παράδεισος, ὅταν ζῶμεν διὰ τὴν ἄλλην, ὅχι ὀλιγώτερον πραγματικὴν ἀπὸ αὐτήν. Αὐτὴ εἶναι μία σαφῆς διαχωριστικὴ γραμμὴ δύο διαφορετικῶν τρόπων ζωῆς, πὸν παράγον ἐνάλογα ἀποτελέσματα πὸν καθορίζουν τὴν στάσιν μας, τὰς σκέψεις μας, τὰ «ἰδεώδη» μας, τὰς μεθόδους μας, τὰ συναισθηματά μας, τὰς ἀξιολογήσεις μας, τοὺς προσανατολισμούς μας, τὶς ἀγάπες καὶ τοὺς ἔρωτές μας, τὴν ποιότητα τῶν πράξεών μας.

Ε ΑΥΤΗΝ τὴν ὀξειαν τομὴν πὸν ἔχαράξατε, Γέροντα, ὀδηγοῦμεθα εἰς διπλὴν θεώρησιν τῶν πάντων, ἄλλοι νὰ βλέπουν ἔτσι καὶ ἄλλοι ἄλλοιῶς. Ἀλλὰ εἶναι ὀρθὸν καὶ ἐπιτρεπτόν νὰ διχοτομήσωμεν τὴν ἱστορίαν;

— Καὶ ἀγνοεῖτε, φίλτατε, ὅτι ἡ ἱστορία εἶναι ἤδη διχοτομημένη μὲ τὴν εἴσοδον, εἰς τὴν ἱστορικὴν περιοχὴν, τοῦ ὑπεριστορικοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ; Πῶς, φιλόσοφος σεῖς, ἐρευνητῆς τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου, δὲν εἶδατε τὴν πυρίνην διαχωριστικὴν γραμμὴν εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων; Πῶς δὲν εἶδατε τὰς δύο

διαφερούσας ἱστορίας μὲ τὰ ἀνάλογα χαρακτηριστικά των;

— Ὡστε ἡ ἐντεῦθεν τῆς πυρίνης διαχωριστικῆς γραμμῆς ἱστορία μὲ τὶς ἀθλιότητές της, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ἀθλήματά της εἶναι ἄχρηστη; Δηλαδὴ δὲν ἀξίζει νὰ δοῦ κανεὶς ὑπὲρ τοῦ συνόλου εἴτε ἐθνικὸν εἶναι αὐτὸ εἶναι ὑπερεθνικόν; Κι' ἀκόμη, Γέροντα, κάποτε ὁ κόσμος δὲν θὰ τραγῆσῃ τοὺς καρπὸς τῆς κοπιώδους πολιτιστικῆς γεωργίας του;

— Ἐάν, φίλτατε, μέσα εἰς τὴν ἐγκοσμίαν ἱστορίαν ὑπάρχουν τὰ «ἰδανικά», ὑπὲρ τῶν ὁποίων γίνονται καὶ οἱ ἀγῶνες, μὴ ἀμφιβάλλετε ὅτι πρόκειται περὶ στόχων πὸν δὲν ἐλευθερώνουν τὸν ἄνθρωπον. Διὰ νὰ διαστείλω ὀξέως τὰς δύο ἱστορίας, τὴν φύσιν των καὶ τὰς ἐνεργείας των, θὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποίησω μίαν ἀπὸ τὰς δύο γλώσσας πὸν μοῦ προσφέρονται. Ἡ μία εἶναι ἡ Θεολογικὴ, τὴν ὁποίαν, ὑπὸ τὰς παρούσας ἐπιδράσεις σὰς, εἶναι πολὺ ἀμφίβολον ἂν τὴν ἐννοήσετε. Ἡ ἄλλη εἶναι περισσότερο προσιτὴ εἰς ὑμᾶς· εἶναι ἡ γλῶσσα τῆς φιλοσοφίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὴν ὁποίαν ἡ δυτικὴ σκέψις ἰδιαίτερος ἐκαλλιέργησε.

— Ἐδχαρίστως νὰ ἀκούσω τὴν δευτέραν γλῶσσαν, Γέροντα.

— Λοιπὸν σὰς ἀναφέρω ἓνα κείμενον ἐνὸς δυτικοῦ Θεολόγου, σχετικὸν μὲ τὸ θέμα μας. «Αὐτὰ εἶναι τὰ μεγάλα γεγονότα — τὰ θεῖα — τοῦ παρόντος κόσμου. Πολὺ μεγαλύτερα ἀπὸ τὰ μεγάλα ἔργα τοῦ στοχασμοῦ ἢ τῆς ἐπιστήμης, ἀπὸ τὶς μεγάλες νίκες ἢ τὶς μεγάλες ἐπαναστάσεις. Αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἀποτελοῦν τὴν φαινομένην ἱστορίαν, ἀλλὰ δὲν κατέρχονται ὡς τὰ βάθη τῆς πραγματικῆς ἱστορίας. Εἶναι μεγαλεῖα τῆς νοητικῆς καὶ τῆς ὕλικῆς τάξεως. Ἀλλὰ τὰ μυστήρια τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι τὰ μεγαλεῖα τῆς πνευματικῆς, τῆς ὑπερφυσικῆς ἀγάπης».

— Εἰς τί συνίστανται αὐτά;

— Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, λέγει ἔνας Χριστιανὸς φιλόσοφος, δὲν ἔκανε μεγάλες ἐφευρέσεις, ἀλλ' ἦτο ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος· ἅγιος στοὺς ἀνθρώπους καὶ φοβερὸς εἰς τοὺς δαίμονας.

Αὐτὸ δὲν τὸ ἔχομε καταλάβει καλὰ καὶ γι' αὐτὸ ἐντυπωσιαζόμεθα ἀπὸ τὰ σαρκικὰ ἢ διανοητικὰ μεγαλεῖα καὶ μεταβάλλομεν εἰς εἰδῶλα τὴν Ἐπιστήμην, τὸ Χρῆμα, τὴν Ἰστορίαν, τὸ Κράτος καὶ γενικῶς τὸν Πολιτισμὸν.

— Ὡστε ἀρνεῖται ὁ Χριστιανισμὸς τὸν ἐγκόσμιον ἀνθρώπον καὶ τὰς γῆνας ἀνάγκας του, Γέροντα;

— Ὅχι, ἀλλὰ ἀξιολογεῖ τὸν ἀνθρώπον καὶ τὰς ἀνάγκας του ἐν σχέσει μὲ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν χάριν τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ τὴν θέωσιν του καὶ τὴν ἔλευσιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἢ ὁποῖα θὰ ἔλθῃ ἀσχέτως μὲ τὴν θέλησιν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὅπως λέγει τις, «ἡ νίκη ἐπραγματώθη. Ἡ Ἐκκλησία ἀγωνιζομένη διὰ νὰ σώσῃ ὅσους δύναται περισσοτέρους ἀνθρώπους, ετοιμάζεται διὰ νὰ ἐφορτάσῃ τὰ ἐπινίκια. Ἡ νίκη εἶναι ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι συνανέστημεν καὶ ἡμεῖς. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀγρυπνῶμεν διὰ νὰ μὴ ἐκπέσωμεν τῆς Ἀναστάσεως...».

— Ὡστε, λοιπόν, Γέροντα, οὐδαμοῦ ὑπάρχει σωτηρία καὶ λύτρωσις ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο πρόβλημα, πλὴν τῆς Ἐκκλησίας;

— Νὰ συναγάγετε μόνος σας τὸ συμπέρασμα. Ὁ κόσμος, φίλτατε, δὲν εἶναι ἀπὸ τὴν φύσιν του κακός. Γίνεται ἀπὸ τὴν διάθεσίν του κακός καὶ εἰσέρχεται θεληματικὰ εἰς τὴν δαιμονικὴν περιοχὴν, ὅπου ὑπάρχει τὸ ἄγχος τῆς κολλήσεως, ὅσον καὶ ἂν ἐξωτερικῶς φαίνεται λαμπρόος. Καὶ φρονῶ, ὅτι ὁ κόσμος, μὴ ἔχων

ζωὴν ἀληθινὴν μέσα του, δὲν θὰ ἀργήσῃ νὰ παρουσιάσῃ καὶ ἐξωτερικῶς τὴν ἐνδημοῦσαν στὴν ψυχὴν του νεκρότητα. Καὶ ἔτσι θὰ τρυγήσῃ, βεβαίως, τοὺς καρπὸν τῆς πολιτιστικῆς του γεωργίας, πὸν κι' ἐσεῖς περιμένετε.

— Ἐάν, Γέροντα, ἐδεχόμεν αὐτὰ πὸν λέτε ὡς ἀληθῆ, τότε ἡμπορῶ νὰ ἐρωτήσω ἐάν ὑπάρχῃ καμμία λύσις, ἐφ' ὅσον, βεβαίως, δὲν πρέπει νὰ ἀντιμετωπιζώμεν μοιρολατρικῶς τοὺς κινδύνους πὸν ὑπαινίσσεσθε;

— Ἀναμφιβόλως λύσις ὑπάρχει. Εἶναι αὐτὴ πὸν ἀνέφερα ἡ Ἐκκλησία, ἢ ὁποῖα ετοιμάζεται διὰ νὰ ἐφορτάσῃ τὰ ἐπινίκια. Αὐτὴ εἶναι ἡ σωστικὴ κιβωτὸς δι' ὁλόκληρον τὸν κόσμον. Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα εἶναι, ἂν ἡ διακεχυμένη ἀχλύς, αὐτὸ τὸ γλαύκωμα πὸν ἐπικάθεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ψυχῶν, ἀποδειχθῆ ἀσθενέστερον ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆς λάμπειας τοῦ Θεοῦ, πὸν καλεῖ εἰς ἀλλαγὴν νοῦ, εἰς μετανοίαν καὶ σωτηρίαν καὶ θέωσιν, ἀντὶ τῆς αὐτοκαταστροφῆς πὸν ἔρχεται καὶ τοῦ αἰωνίου ἐρέβους, πὸν περιμένει ὅσους δὲν εἶχαν στὴν ψυχὴν των φῶς.

θ.μ.δ.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

(Η ΟΡΘΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ)

ημοσιεύομεν κατωτέρω νομικὴν μελέτην τοῦ φίλου Πρωτοδίκου κ. Γ. Ἀρβανίτη, ἀναφερομένην εἰς τὰς γνωστὰς ἀποφάσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου περὶ τῆς Ἱ. Μονῆς Ἐσφιγμένου. Ἡ ἐν λόγῳ μελέτη εἶδε τὸ φῶς εἰς τὸ νομικὸν περιοδικὸν «Ἀρμενόπουλος» (τεύχος Αὐγούστου 1974) καὶ ἤδη καταχωρίζεται εἰς τοὺς «Ἀθωνικοὺς Διαλόγους» κατόπιν εὐγενοῦς συγκαταθέσεως τοῦ συγγραφέως χάριν τῶν ἀναγνωστῶν.

Ὁ γνωρίζων κάπως τὸ νομικὸν καθεστῶς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τὰς πνευματικὰς καὶ Ἐκκλησιαστικὰς σχέσεις του μὲ τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, θὰ ἴδῃ ὅτι αἱ ἀπόψεις τοῦ κ. Ἀρβανίτη ἀποδεικνύουν τὴν θεμελίωσιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἐφ' ὅσον Μοναχοὶ τινὲς τῆς Ἱ. Μ. Ἐσφιγμένου ὑπήχθησαν εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν, εἶναι πρόδηλον ὅτι καὶ χωρὶς ἑτέραν τινα διαδικασίαν, μόνον δι' ἐνὸς ἄρθρου τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, ἀπομακρύνονται τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἐπομένως ὅσα ὑποστηρίζονται περὶ ἀντικανονικότητος κ.λ.π. εἶναι ἔξω τῆς πραγματικότητος.

Λυπούμεθα, βεβαίως, διὰ τοὺς πλανηθέντας ἀδελφούς, ἀλλ' εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ σεβασθῶμεν τὴν ὑπάρχουσαν τάξιν, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν διετηρήθη τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐν ὀρθοδοξίᾳ χίλια καὶ πλέον ἔτη. Τὸν κ. Ἀρβανίτην εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν συμβολὴν του εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῆς ἀληθείας.

Κύριε Διευθυντά,

πεῖκον εἰς τὴν ὑπὸ τὸ κείμενον τῆς λίαν ἐμπειριστατωμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ ἀξιότιμου κ. Χ. Παπαστάθη σημειώσιν σας (σελ. 487), ἠθέλησα νὰ συνεισφέρω εἰς τὴν συζήτησιν τὰς ἐξῆς ἀπόψεις:

1) Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐξ ἀπόψεως πνευματικῆς διατελεῖ ἀναμφισβητήτως ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (ἄρθρ. 103 Συντ. 1952, ἄρθρ. 5 Κ.Χ.Α.Ο.). Εἶναι μία ἰδιότυπος πολιτεία τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι τότε μόνον γίνονται δεκτοὶ πρὸς κατοίκησιν εἰς αὐτήν, ὅταν ἀναγνωρίζουν τὴν ἐξουσίαν της, ἥτοι τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Συμβαίνει δηλαδή καὶ ἐδῶ κάτι παρεμφερὲς πρὸς τὰ συμβαίνοντα εἰς τὰς κοσμικὰς πολιτείας, ὅπου κατ' ἀρχὴν τὸ δικαίωμα κατοικίσεως ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας τῶν ἀνήκει εἰς μόνους τοὺς ὑπηκόους των. Τοῦτο ὀρίζεται καὶ ρητῶς δι' ἄρθρ. 5 παρ. 2 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἔχοντος οὕτω: «Εἰς οὐδένα δὲ ἑτεροδόξον ἢ σχισματικὸν ἐπιτρέπεται ἢ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἐγκαταβῶσις».

2) Ἡ ἰδιότυπος αὕτη πολιτεία δὲν ἔχει μόνον δικαστικὴν ἐξουσίαν. Δηλαδή αἱ ἀποφάσεις της διὰ νὰ εἶναι σεβασταὶ δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐκδοθοῦν κατὰ τὴν διαδικασίαν ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης. Ἐχει καὶ ἐξουσίαν διοικητικὴν, ὡς καὶ τοιαύτην νομοθετικὴν. Δὲν ἔχει σημασίαν ἂν ὑπάρχουν ἢ ὄχι ἰδιαιτέρως ὄργανα ἐκφράσεως τῆς νομοθετικῆς, τῆς διοικητικῆς καὶ τῆς δικαστικῆς βουλήσεώς της. Βαρύνουσαν σημασίαν ἔχει ὅτι εἰς τὸ ἑδαφὸς

της τὰ πάντα χρωματίζονται ἀπὸ τὸν ἰδιότυπον προορισμὸν της, τὸ μοναχικὸν ἰδεῶδες τῶν μοναχῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

3) Ἡ ἄσκησης τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἐν Ἀγίῳ Ὁρει προϋποθέτει ἀποδοχὴν ὑπὸ τοῦ δικαζομένου τῆς πνευματικῆς ἐπ' αὐτοῦ δικαιοδοσίας τοῦ δικάζοντος. Καὶ δὴ ἐκούσαν καὶ ἐλευθέραν δι' ὑποταγῆς ἀποδοχὴν. Διότι καὶ τὰ λαμβανόμενα μέτρα εἶναι κατὰ βάσιν φύσεως πνευματικῆς, ἔστω καὶ ἂν ἐξωτερικῶς ὁμοιάζον μερικὰς φορὰς πρὸς τὰ μέτρα τῶν κοινῶν πολιτειακῶν δικαστηρίων. Ἐὰν ὑποτεθῆ ὅτι εἰς ἑτερόδοξος, ἰσχυριζόμενος ὅτι εἶναι ἱερεὺς, ἐγκατασταθεὶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, φυσικά δὲν θὰ ἀναγνωρίσῃ εἰς τὴν ἐν αὐτῷ δικαστικὴν ἐξουσίαν τὴν ἐπ' αὐτοῦ πνευματικὴν δικαιοδοσίαν πρὸς καθαιρέσιν του. Ἐὰν σίνδος ὀρθοδόξων ἐπισκόπων καθαιρέσῃ καθολικὸν ἢ μονοφυσίτην κ.λ.π. ἐπίσκοπον ἢ ἱερέα, ὁ οὗτος καθαιρεθεὶς θὰ ἀδιαφορήσῃ θεβαίως διὰ τὴν τοιαύτην καθαιρέσιν του. Κατ' ἀναλογίαν πρόσωπον προερχόμενον ἢ μὴ ἐκ τῶν κόλπων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἔχων ἢ μὴ κανονικῶς καρῆ μοναχὸς ἢ χειροτονητὴ κληρικὸς, δὲν ὑπόκειται οὐσιαστικῶς εἰς τὴν πνευματικὴν ἐξουσίαν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀφ' ἧς παύσει νὰ θέλῃ νὰ ὑπόκειται εἰς αὐτήν. Ἡ ἐκκλησία δύναται τότε, διαπιστοῦσα ὅτι τὸ ἐν λόγῳ πρόσωπον ἔπαυσε νὰ θέλῃ νὰ εἶναι μέλος της, νὰ λάβῃ δι' ἐαυτήν, ἥτοι πρὸς προστασίαν τοῦ σώματός της, τῶν λοιπῶν μελῶν της, μίαν ἀναγνωριστικὴν τοῦ γεγονότος τούτου ἀπόφασιν. Αὕτη δύναται νὰ κληθῆ ἀφορισμός, ἢ καθαιρέσις, ἐὰν πρόκειται περὶ κληρικοῦ, ἀλλὰ ἡ ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ ὑλοποιήσῃ τὴν ἀπόφασιν εἰ μὴ δι' ἀπαγορεύσεως τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἐν λόγῳ εἰς τὰς συνάξεις της. Ἐκτός αὐτῶν, ἐκτός δηλαδὴ τοῦ σώματος τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας, ὁ ἀφορισθεὶς ἢ ὁ καθαιρεθεὶς δύναται πρακτικῶς νὰ λέγῃ, ὅτι εἶναι Χριστιανὸς (ἴσως ὀρθόδοξος ἢ ὑπερορθόδοξος), μάλιστα δὲ δύναται νὰ συστήσῃ καὶ μίαν δῆθεν ἐκκλησίαν μὲ ἀρχηγὸν αὐτῆς τὸν ἑαυτὸν του. Σήμερον ὑπάρχει πληθὺς κληρικῶν καθηρημένων ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων τῶν κατὰ τόπους ἐκκλησιῶν τῆς μίας, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς (ὀρθοδόξου) τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, οἵτινες ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν εἶναι καθηρημένοι, διότι δὲν ἀναγνωρίζουν τὴν καθαιρέσασαν αὐτοὺς ἐκκλησίαν ὡς τὴν μίαν ἐκκλησίαν, οὔτε συνεπῶς τὴν

ἐπ' αὐτῶν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν της, ἀλλὰ ἔχουν ἰδρύσει ἄλλην τοιαύτην, σχισματικὴν ἢ ἄλλως πως καλουμένην ὑπὸ τῆς καθαιρεσάσης αὐτοῦ καὶ μόνῃ ὀρθῶς ὀρθόδοξον θεωρουμένην ὑπ' αὐτῶν (τῶν καθαιρεθέντων). Θέλω νὰ εἶπω ὅτι μοναχὸς (χειροτονημένος εἰς κληρικὸν ἢ μὴ) ἐγκαταβῶν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ παύσας νὰ ἀναγνωρίξῃ τὴν ἐπ' αὐτοῦ πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, φυσικά δὲν θὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ τὸ πνευματικὸν κύρος τῶν κατ' αὐτὸ ἀποφάσεων τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, τῶν ὑποκειμένων πνευματικῶς εἰς τὸ ἐν λόγῳ Πατριαρχεῖον. Καὶ διὰ νὰ προχωρήσῃ ἔτι περαιτέρω. Ὑπαρχούσης καὶ ἀναγνωριζομένης ἐν Ἑλλάδι τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, περιεχόμενον τῆς ὁποίας εἶναι καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ ἀτόμου ὅπως παύσῃ νὰ εἶναι μέλος μῆς θρησκευτικῆς κοινότητος, καθίσταται ἀμφίβολον ἐὰν ἡ πολιτεία δύναται νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ ἐκτελέσῃ ἀποφάσεις τῆς ἐν λόγῳ κοινότητος κατὰ τοῦ ἀποχωρήσαντος μέλους, ἐκδοθείσας εἰς βάρος του ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι τοῦτο ἀπεσκόρτησεν αὐτῆς. Ὡς ἐκ τούτου ἢ κατὰ τοιοῦτου μοναχοῦ κίνησις τῆς δικαστικῆς (ἐκκλησιαστικῆς) διαδικασίας δὲν ἔχει νόημα. Δηλαδή νόημα πνευματικόν, ἀλλὰ, κατὰ τὴν μάλῃ ὀρθοτέραν ἐκδοχὴν, καὶ νόημα πολιτειακόν.

4) Ἐν τούτοις, ὁ τοιοῦτος μοναχὸς, κατὰ ρητὴν ἐπιταγὴν τοῦ Κ.Χ.Α.Ο., δὲν δύναται νὰ ἐγκαταβῶι πλέον εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὡς μεταπεσὼν αὐτοβούλως εἰς τὴν τάξιν τῶν σχισματικῶν. Διαφέρει θεβαίως ἢ περὶ τῶν τοιοῦτων μοναχοῦ, ὁ ὁποῖος ἐνῶ διατηρεῖ τὴν πνευματικὴν κοινωνίαν μὲ τὴν ἐκκλησίαν εἰς ἣν ἀνήκει τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τουτέστι θεωρεῖ ἑαυτὸν μέλος τῆς αὐτῆς μὲ ἐκείνη ἐκκλησία, διαχωρίζει τὴν θέσιν του ἀπὸ τὴν θέσιν ἐνὸς συγκεκριμένου μέλους τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, λαϊκοῦ ἢ κληρικοῦ, ἔστω καὶ Πατριάρχου. Διότι ὁ τελευταῖος μοναχὸς θέλει νὰ εἶναι μέλος καὶ ὑπήκοος τῆς αὐτῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, μεθ' ἧς κοινωνεῖ καὶ ἧς προίσταται τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, πλὴν ἔχει ἐνστασιν καθ' ὄρισμένου φυσικοῦ προσώπου ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ ὡς μέλους ἢ ὡς καλοῦ μέλους τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἢ ὡς φορέως ἢ ὡς καλοῦ φορέως μῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας καὶ δὲν κοινωνεῖ πνευματικῶς μετ' αὐτοῦ μόνου, ἐνῶ κοινωνεῖ μὲ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας. Προκειμένου δὲ νὰ ἀσκήσῃ ἡ

ἐκκλησία τὴν ἐπ' αὐτοῦ (τοῦ τελευταίου μοναχοῦ) πνευματικὴν τῆς δικαιοδοσίας, τὴν ὁποῖαν οὗτος ἀσμένως ἀποδέχεται, αἰτεῖται καὶ ἀξιῶ ὅπως μὴ χρησιμοποιηθῆ ὡς κριτῆς του τοῦ καθ' οὗ ἡ ἔνστασις του περὶ ἐξαίρεσεως φυσικὸν πρόσωπον. Ἐνῶ ὁ πρῶτος μοναχός, ὁ μὴ ἀναγνωρίζων παντάπασιν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὴν εἰς ἡν τοῦτο ἀνήκει (καὶ ἧς προΐσταται) ἐκκλησίαν, σχίζει ἐαυτὸν ἀπ' αὐτῆς καὶ συσσωματοῦται πρὸς μίαν ἄλλην κοινωνίαν, μίαν ἄλλην ὁμάδα ἀνθρώπων, μίαν ἄλλην ἡγεσίαν, περὶ τῆς ὁποίας φρονεῖ ὅτι εἶναι ἡ μόνη ὀρθῆ ἔκφρασις τῶν τοῦ Χριστοῦ διδασκαλιῶν καὶ τῶν τῆς μᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, παραδόσεων. Ἰσοῦς οἱ παραλείποντες τὸ μνημόσυνον τοῦ δεῖνα Πατριάρχου μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀνήκουν εἰς τὴν μίαν καὶ οἱ ζηλωταί, οἱ θέλοντες ὡς κεφαλὴν τὸν τῆς ἡγεσίαν τῆς οὐτω καλούμενης ἐκκλησίας τῶν παλαιομερολογητῶν, εἰς τὴν ἄλλην κατηγορίαν. Ἐὰν ταῦτα οὕτως ἔχουν, ἄσκησις πνευματικῆς δικαιοδοσίας ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῶν ζηλωτῶν διὰ κινήσεως κατ' αὐτῶν τῆς διαδικασίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων δὲν ἔχει νόημα. Διότι οὗτοι δὲν ἀναγνωρίζουν τὴν ἐπ' αὐτῶν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κατ' αὐτοὺς ἐκπεσόντος τῆς ὁδοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ φυσικὰ δὲν εἶναι διαθετιμῆνοι νὰ σεβασθοῦν πνευματικῶς τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων του. Θὰ ἦτο δὲ παράδοξον μέχρι τοῦ χαρακτηρισμοῦ ὡς σοφίσματος, ἐὰν ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν συμμορφοῦνται πρὸς τὰς ἐντολάς τοῦ ἐν λόγῳ Πατριαρχείου διὰ τὸν λόγον ὅτι δὲν ἐτηρήθη ἡ νόμιμος διαδικασία πρὸς ἔκδοσίν των, ἀφοῦ θεωροῦν ἐκκλησιαστικῶς ἀπορρίψαντες ὅλην τὴν ἐκκλησίαν εἰς ἡν ἀνήκει καὶ μεθ' ἧς κοινωνεῖ πνευματικῶς τὸ Πατριαρχεῖον. Εἶναι διαθετιμῆνοι νὰ σεβασθοῦν τὴν οἰανδήποτε ἀπόφασιν, ἧτις θὰ ἐξεδίκετο κατὰ τὴν νόμιμον διαδικασίαν ὑπὸ τῶν πατριαρχικῶν ἀρχῶν καὶ νὰ πράξουν τοῦτο οὐχὶ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ οἰκειοθελῶς, ἐν πνευματικῇ ἐλευθερίᾳ καὶ ταπεινώσει, καὶ λόγῳ τῆς ἐνσυνειδήτου ἀποδοχῆς τῆς ἐξ ἧς ἡ ἀπόφασις ἀπορρῆει πνευματικῆς ἐπ' αὐτῶν δικαιοδοσίας; Ἄν ναί, σφάλω, ἂν ὄχι, ἡ ἔπ' ἐμοῦ τοποθέτησις τῶν πραγμάτων ἔχει ὀρθῶς καὶ προχωρῶ.

5) Ἐφ' ὅσον ἡ δικαστικὴ ἀπόφασις ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου δὲν ἔχει νόημα διὰ τὸν μοναχὸν (κληρικὸν ἢ μὴ), τὸν ἑτερόδοξον, σχι-

σματικόν, ἀλλόπιστον κ.λ.π., τὸν μὴ ἀναγνωρίζοντα τὴν πνευματικὴν ἐπ' αὐτοῦ δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, (εἰς ὃ ἀνήκει καὶ ἐξ οὗ ἀντλεῖ τὸ πνευματικὸν κύρος του τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον), καὶ ἐφ' ὅσον εἰς οὐδένα ἑτερόδοξον ἢ σχισματικόν (ἢ βεβαίως ἀλλόπιστον ἢ ἄθεον) ἐπιτρέπεται ἢ ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ἐγκαταβίωσις, ἢ ἀπομάκρυνσις τοῦ τοιοῦτου ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὁρους πρέπει νὰ ἐπιτευχθῆ διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς διοικητικῆς ἐξουσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἧτις δὲν προϋποθέτει τὴν πνευματικὴν ἀναγνώρισιν τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ καθ' οὗ ἀσκεῖται ὑπὸ τοῦ τελευταίου. Δὲν γνωρίζω ἐὰν ὑφίσταται τυπικὴ τις προϋπόθεσις διὰ τὸ ἔγκυρον τῆς διοικητικῆς φύσεως ἀποφάσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δι' ἧς τοῦτο διαπιστοῦν, ὅτι πρόσωπόν τι εἶναι σχισματικόν, διατάσσει τὴν ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀπομάκρυνσιν του. Πνευματικῶς ὅμως μία καὶ μόνη ἔνστασις εἶναι δυνατὴ κατὰ τῆς τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως. Ἡ ἀρνησις τῆς βασιμότητος τῆς ἱστορικῆς βάσεώς της, δηλαδή ἡ προβολὴ ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφερομένου τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὅτι δὲν ὑπῆρξε σχισματικὸς ἢ ἑτερόδοξος κ.λ.π. Τοῦτο προϋποθέτει βεβαίως ὅτι ὁ ἐνστάμενος θὰ δηλώσῃ εἰλικρινῶς καὶ ὅτι τελεῖ ἐν πνευματικῇ κοινωνίᾳ μὲ τὴν ἐκκλησίαν εἰς ἡν ἀνήκει καὶ μεθ' ἧς τελεῖ ἐν πνευματικῇ κοινωνίᾳ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

6) Ἐν συμπερασματί, νομίζω ὅτι τὸ θέμα εἶναι πνευματικὸν καὶ οὐχὶ νομικὸν ἢ νομοκανονικόν, ἔστω καὶ ἂν προσπαθοῦν τινες νὰ εὔρουν νομικὰ ἢ νομοκανονικὰ ἐρείσματα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀποφάσεών των. Ἐχομεν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν. Θέλομεν καὶ θρησκευτικὴν εἰρήνην. Ὡς πολιτεία τὸ κράτος, κυρῶσαν τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τοῦ Ἁγίου Ὁρους, δίστειλε τμημα τῆς ἐπικρατείας του καὶ τὸ προώρισε, κατὰ τὰ ἀνάκαθεν κρατοῦντα, πρὸς ἐγκαταβίωσιν ἐν αὐτῷ μόνον μοναχῶν Ὁρθοδόξων ἀναγνωρίζόντων ἐκουσίως, ἐλευθέρως, εἰλικρινῶς καὶ μετὰ χαρᾶς τὴν ἐπ' αὐτῶν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, οὔσης μᾶς, ἀλλὰ στρατευομένης τὸν καλὸν ἀγῶνα εἰς διαφόρους τόπους. Δι' ὅλους τοὺς λοιποὺς ὁπαδοὺς οἰασθήποτε ἄλλης δοξασίας θρησκευτικῆς ἔχει τὸ κράτος προσιτὴν ὅλην τὴν λοιπὴν ἐπικρατείαν του, ὅλον τὸ λοιπὸν ἔδαφος αὐτῆς. Πνευματικὴ εὐθύτης ἐπιβάλλει ὅπως πᾶς θέ-

λων νὰ ἀποσχισθῆ τῆς ἐκκλησίας μεθ' ἧς τελεῖ ἐν κοινωνίᾳ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀποχωρεῖ αὐτοπροαιρέτως καὶ μὲ συνέπειαν πρὸς τὰς πεποίθησας του καὶ σεβασμὸν πρὸς τοὺς πολιτειακοὺς νόμους ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἡ ἄρνησις τῆς πνευματικῆς ἐπ' αὐτοῦ δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ ἐμμονὴ εἰς τὴν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὁρει παραμονήν, εἶναι πράξεις ἡ ὁποῖα θὰ ἠδύνάτο νὰ ἐπισύρῃ καὶ τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας τὴν διοικητικὴν ἐπέμβασιν. Εἴτε ὡς διοικητικὴ ἐκτόπισις, εἴτε ὡς ἀπογορευσις διαμονῆς ἐν ὀρισμένῳ τόπῳ λόγῳ μὴ πληρώσεως τῶν ἐν τῷ νόμῳ ὀριζομένων διὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἐγκατάστασιν προϋποθέσεων, εἴτε ὡς ρυθμιστικὸν τῆς εἰρήνης τῶν πολιτῶν τοῦ Κράτους (οἶοι καὶ οἱ ἐν Ἁγίῳ Ὁρει μοναχοὶ) μέτρον, εἴτε ὡς οἰονεὶ στέρησις τῆς Ἀγιορειτικῆς οἰονεὶ ἰθαγενείας λόγῳ ἐκπεφρασμένης βουλήσεως τῶν περὶ ὧν πρόκειται, ὅπως μὴ ἀνήκουν εἰς τὴν εἰς ἣν καὶ τὸ Πατριαρχεῖον ἀνήκει ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν, (μὲ τὴν θεολογικὴν ἔννοιαν τοῦ ὅρου «κοινωνία»), τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν κτήσεως καὶ διατηρήσεως τῆς ὡς ἄνω οἰονεὶ Ἀγιορειτικῆς ἰθαγενείας εἴτε ὡς ἄλλο ἀνάλογον διοικητικὸν μέτρον, ἢ ἐπέμβασις τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας θὰ ἦτο σύνομιος. Οὐδόλως καθίσταται παράνομος ἐκ τοῦ ὅτι τὴν τοιαύτην ἐπέμβασιν ἠτήσατο τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον κατὰ τὸν Α ἢ Β τρόπον, ἐγγράφως ἢ προφορικῶς. Ἡ μόνη ἔνστασις τοῦ διοικητικοῦ ὑπὸ τῆς πολιτείας ἀπομακρυνομένου ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὁρους θὰ ἦτο, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη, ὅτι οὗτος δὲν ἠθέλησε οὔτε θέλει νὰ εἶναι ἀπεσχισμένος τῆς ἐκκλησίας, μεθ' ἧς τελεῖ ἐν πνευματικῇ κοινωνίᾳ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἡ εἰλικρινειότης δηλώσεως ταύτης ὑπόκειται θεθαίως εἰς ἔλεγχον ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι αἱ πράξεις τοῦ δηλοῦντος πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνοι πρὸς τοὺς λόγους του. Ἄρνησις π.χ. συλλειτουργίας ἢ κοινωνίας μετ' τοὺς κληρικοὺς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἢ μετ' ἐκείνους μεθ' ὧν τὸ τελευταῖον ἔχει κοινωνίαν πνευματικὴν δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὴν εἰλικρινειαν τοιαύτης δηλώσεως.

Ὁ ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ἐγκαταβιῶν μοναχὸς δὲν ἀποκτᾷ ὡς ἄτομον δικαίωμα παραμονῆς ἐν αὐτῷ εἰ μὴ ὡς μέλος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει τὸ Ἁγιον Ὁρος. Καθ' ὅμοιον ἀκριβῶς τρόπον ὅπως ὁ εἰς οἰονεὴν ποτε Ὁρθόδοξον μοναστήριον ἐγκαθιστάμε-

νος μοναχὸς δὲν ἀποκτᾷ ὡς ἄτομον δικαίωμα παραμονῆς ἐν αὐτῷ, εἰ μὴ ὡς μέλος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς ἣν ἀνήκει τὸ ἐν λόγῳ μοναστήριον. Εὐχερῶς γίνεται κατανοητὸν ὅτι ὁ τέως ὀρθόδοξος μοναχὸς, ὅστις θὰ καταστή ἑτεροδόξος ἢ σχισματικὸς, δὲν δύναται νὰ ἀξιῶσθαι ὅπως συμπαράσῃ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν εἰς τὴν ὁποίαν οὗτος προσεχώρησε καὶ τὸ μοναστήριον εἰς τὸ ὅποιον μέχρι τότε ἔζη. Ἀσφαλῶς οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι καὶ ὁ εἰς τινα ναὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἱερουργῶν ἱερεὺς, ὁ καθιστάμενος ἑτεροδόξος ἢ σχισματικὸς, δὲν δύναται νὰ ἀξιῶσθαι ὅπως μετ' αὐτοῦ περιέλθῃ εἰς τὴν ἑτεροδόξον ἢ σχισματικὴν κοινωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν προσεχώρησεν, καὶ ὁ ὡς ἄνω ναὸς. Ὁ κανὼν τοῦ κανονικοῦ δικαίου, ὅτι ἡ μοναχικὴ ιδιότης εἶναι ἀνεξάλειπτος δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἔρεισμα ἀντιθέτου λύσεως. Ὁ μοναχὸς παραμένει μοναχὸς, ἐφ' ὅσον, καὶ μόνον ἐφ' ὅσον, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι χριστιανός. Ἀπὸ ἀπόψεως κοσμικοῦ δικαίου πᾶς τις ἔχει δικαίωμα νὰ ἀλλὰξοπιστήσῃ καὶ ἄρα καὶ ὁ τέως ὀρθόδοξος μοναχὸς νὰ γίνῃ Μωαμεθανὸς ἢ Βουδδιστῆς ἢ αἰρετικὸς ἢ σχισματικὸς ἢ ἄπιστος, τοῦτέστι νὰ ἐξέλθῃ ἐκουσίως τῆς ἐκκλησίας, τῆς μᾶς ἀγίας καὶ καθολικῆς, ἥτοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἴτε ὡς σώματος, εἴτε ὡς διοικήσεως (σχίσμα). Ἀσφαλῶς ὁ ἐξερχόμενος τῆς ἐκκλησίας δὲν διατηρεῖ τὴν μοναχικὴν ιδιότητα, προϋποθέτουσαν ὅτι εἶναι μέλος τῆς ἐκκλησίας καὶ δὴ ἐκκλησίας ἀναγνωρίζουσης τὴν τοιαύτην ιδιότητα. Ἐπομένως ὁ μὴ θέλων ν' ἀνήκῃ ὡς μοναχὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰς ἣν ἀνήκει τὸ μοναστήριον, ὀφείλει ν' ἀποχωρήσῃ τοῦ μοναστηρίου. Παραμένον διαπράττει ἀδίκημα πολιτειακόν, διότι αὐτογνωμόνως ἀσκει ἐξουσίαν ἐπὶ πράγματι, οἷον τὸ μοναστήριον, ἀνήκοντος εἰς ἕτερον τοῦτέστιν εἰς μίαν ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας οὗτος δὲν θέλει νὰ εἶναι μέλος καὶ ἡ ὁποία ὡς ἐκ τούτου, συμφώνως μετ' τοὺς συνταγματικῶς κατοχυρωμένους κανόνας τῆς, δὲν ἔχει, δηλαδὴ δὲν μπορεῖ, νὰ ἔχη, τὸ δικαίωμα νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ζῇ εἰς μοναστήριόν τῆς. Τῇ ἀληθείᾳ ὁ σχισματικὸς ὀρθόδοξος μοναχὸς διαφέρει κάπως τοῦ ἑτεροδόξου καὶ τοῦ ἁλλοθρησκου, ἀλλὰ καὶ οὗτος δὲν ἔχει πολιτειακῶς τὸ δικαίωμα νὰ προσαρτήσῃ εἰς τὴν σχισματικὴν ἐκκλησίαν του, τὸ Μοναστήριον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ τελευταία θὰ ἠδύνάτο ἀκόμη καὶ εἰς τὰ τακτικὰ πολιτειακὰ δικαστήρια νὰ προσφύ-

γη και νὰ ζητήσῃ τὴν ἀποβολὴν ἐκ τοῦ μοναστηρίου ἢ ἐκ τοῦ ναοῦ, τὰ ὁποῖα τῆς ἀνήκουν, παντὸς προσώπου, τὸ ὅποιον τὰ κατέχει χωρὶς νὰ εἶναι μέλος τῆς καὶ δὴ μὴ σχισματικὸν μέλος τῆς. Ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ πράξῃ τοῦτο, δὲν σημαίνει καὶ ὅτι δὲν ἔχει τὸ δικαίωμά της νὰ τῆσθῃ. Καὶ ἐὰν δὲν ἀσπῆ τὸ δικαίωμά της τοῦτο, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἡ πολιτεία δὲν δύναται νὰ λάβῃ ἀφ' ἑαυτῆς διοικητικὰ μέτρα πρὸς ἀποβολὴν τῶν αὐθαιρέτως ἐγκατεστημένων εἰς αὐτά. Μόνον ὅταν ἡ διαφωνία ἀνακύπτει μεταξὺ μελῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἡγεσίας τῆς ἐκκλησίας, ὁπότε τὸ ζήτημα εἶναι ἐσωτερικὸν ἐκκλησιαστικόν, τὸ κράτος δὲν δύναται εὐθέως νὰ ἐπέμβῃ. Καὶ λέγω εὐθέως διότι ὑπὸ τὸ ἐν Ἑλλάδι κρατοῦν σύστημα ἡ πολιτεία πολλάκις ἐπεμβαίνει καὶ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα τῆς ἐκκλησίας τῇ ἀνοχῇ, ἂν μὴ τῇ προσκλήσει αὐτῆς.

7) Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, δύναται τις νομίζω, νὰ συλλάβῃ εὐχερῶς τὰς ἀντιρροήσεις μου κατὰ τῶν θέσεων τῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ ἀξιολόγου κ. Χ. Κ. Παπαστάθῃ: α) τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δὲν ἐπέβαλε ποινὴν ὑπερορίας (ἐξουρίας) εἰς μέλη τῆς ἥς προστάται ἐκκλησίας, ὥστε νὰ τεθῇ θέμα προβλέψεως ἢ μὴ τοιαύτης ποινῆς ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων. Μετ' ἄκρας συνέσεως καὶ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι μετανοίας τῶν περὶ ὧν πρόκειται μοναχῶν ἀπέφυγε νὰ χαρακτηρίσῃ αὐτοὺς ὡς σχισματικούς, ὡς οὗτοι πράγματι θέλουν νὰ εἶναι, ἀνεξαρτήτως τοῦ πῶς καὶ οὗτοι χαρακτηρίζουν ἑαυτοὺς, ἀλλ' οὐσιαστικῶς, καθ' ὅσον δύναται νὰ κρίνω, ἐκ τῶν ἐν τῇ γνωμοδοτήσει ἐκτιθεμένων, ἐφήρμοσεν ἐπ' αὐτῶν τὴν προπαρατεθεῖσαν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 5 παρ. 2 τοῦ Κ.Χ.Α.Ο. Ἡ πνευματικὴ εὐγένεια τῆς μεστῆς πατρικῆς στοργῆς διατυπώσεως τοῦ ἐγγράφου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν ἧ ἀποφεύγονται ὀδυνηραὶ καὶ προσβλητικαὶ ἐκφράσεις, δὲν πρέπει νὰ δηγήσῃ εἰς παρερμηνείαν τῆς σημασίας του ἢ τῆς ἱστορικῆς βάσεώς του. β) Ἐφ' ὅσον δὲν πρόκειται περὶ ἐκκλησιαστικῆς ποινῆς, ἀλυσιτελὸς ἔρευνῶνται αἱ διαδικαστικαὶ προϋποθέσεις ἐγκύρου ἐπιβολῆς τῆς. Τὸ μόνον θέμα, τὸ ὁποῖον χρήζει διερευνήσεως, καὶ τοῦτο εἶναι οὐσιαστικὸν καὶ οὐχὶ τυπικόν, εἶναι τὸ κατὰ πόσον οἱ περὶ ὧν πρόκειται μοναχοὶ ἀπεσχίσθησαν ἐκουσίως τῆς ἐκκλησίας εἰς ἣν ἀνήκει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἢ ἀπαχθέντες ἐκουσίως ὑπ' ἑτέραν ἐκκλησιαστικὴν ἡγεσίαν. γ) Διαδικασία ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 5 παρ. 2 τοῦ Κ.Χ.Α.Ο.

δὲν ὀρίζεται, ὡς δὲν ὀρίζεται διαδικασία ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρ. 186 αὐτοῦ. Ἐπομένως θὰ ἐφαρμοσθοῦν αἱ προσιδιάζουσαι εἰς τὰ ἐν λόγῳ θέματα διοικητικαὶ διαδικασίαι καὶ αἱ ἀναγκαῖαι ὑλικά ἐνέργεια. Ἐὰν μοναχός, ἐγκαταβίων εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, προσέλθῃ εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τοῦ δηλώσῃ ὅτι κατέστη ἀλλόθρησκος, ἑτερόδοξος ἢ σχισματικός, τότε ὁ διοικητὴς μετ' ἔρευναν τῆς εἰλικρινείας τῆς δηλώσεώς του θὰ πρέπει, ἄνευ ἐτέρας τινὸς ἀποφάσεως τοῦ Πατριαρχείου ἢ ἄλλης ἀρχῆς, νὰ διατάξῃ τὰ ὄργανα τῆς ὑπ' αὐτὸν ἀστυνομικῆς δυνάμεως νὰ τὸν ἀπομακρύνουν βιαίως καὶ παραχρῆμα τὸ ἐδάφους τοῦ Ἁγίου Ὄρους καθ' ὃν τρόπον θὰ διέτασσε τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐπισκέπτου, ὁ ὁποῖος θὰ τὸ ἀπεκάλυπτεν ὅτι εἶναι γυνή. δ) Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια τοῦ διοικητοῦ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἢ τοῦ λιμενοφύλακος, ὁ ὁποῖος ἐμποδίζει τὴν εἴσοδον γυναικὸς εἰς τὸ πρὸς Ἅγιον Ὄρος ἀοπλέον πλοῖον, θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς πράξις ἐκτελεστῆ ὑποκειμένη εἰς προσβολὴν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, συντρεχόντων βεβαίως καὶ τῶν λοιπῶν ὄρων τοῦ νόμου, ἢ ἀνάπτει τῶν ὁποίων ἐν τῇ παρουσίᾳ εἶναι ὄλως περιττὴ, μόνον δι' ἓνα καὶ μόνον λόγον, ἦτοι λόγῳ πλάνης περὶ τὰ πράγματα. Δηλαδή ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ ἐκβαλλόμενος ἢ ἐμποδιζόμενος νὰ εἰσέλθῃ δὲν εἶναι ἀλλόθρησκος, ἑτερόδοξος ἢ σχισματικός μοναχός, ἢ γυνή, ἀντιστοίχως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

Πρωτοδίκης

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ ΤΑ Ρ' ΚΕΦΑΛΑΙΑ

θ'

ΟΥ ΜΕΝ ΕΝΟΣ
ἀγίου πνεύματος ἔστι
χαρίσματα ἢ τε σο-
φία καὶ ἡ γνῶσις ὡς
καὶ πάντα τὰ θεῖα
χαρίσματα, ἰδίαν δὲ
ᾧσπερ ἕκαστον τὴν
ἐνεργεῖαν ἔχει. Δι-

ὅπερ ἄλλω μὲν δίδοσθαι σοφίαν, ἄλ-
λω δὲ γνῶσιν κατὰ τὸ αὐτὸ
πνεῦμα ὁ ἀπόστολος μαρτυρεῖ. Ἡ μὲν
γὰρ γνῶσις πείρα τὸν ἄνθρωπον συνάπτει
τῷ Θεῷ, εἰς λόγους τῶν πραγμάτων τὴν
ψυχὴν μὴ κινουῖσα. Διδὸν καὶ τινες τῶν τὸν
μονήρην φιλοσοφούντων βίον φωτίζονται
μὲν ὑπ' αὐτῆς ἐν αἰσθήσει, εἰς λόγους δὲ
θεοῦ οὐκ ἔρχονται. Ἡ δὲ σοφία εἴπερ
μετ' αὐτῆς ἐν φόβῳ δοθῆι τινι, σπάνιον δὲ
τοῦτο, αὐτὰς τὰς ἐνεργείας φανεροῖ τῆς
γνώσεως· ἐπειδὴ ἡ μὲν τῆ ἐνεργείᾳ, ἡ δὲ
τῷ λόγῳ φωτίζειν εἴωθεν. Ἀλλὰ τὴν μὲν
γνῶσιν εὐχὴ φέρει καὶ πολλὴ ἡσυχία ἐν
ἀμεριμνία παντελεῖ, τὴν δὲ σοφίαν ἀκε-
νόδοξος μελέτη τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ καὶ
πρῶτον ἡ χάρις τοῦ διδότος Θεοῦ.

ἀπόδοσις

Χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι
ἡ σοφία καὶ ἡ γνῶσις, ὅπως ὅλα τὰ θεῖα
χαρίσματα. Ἐκαστον ὁμῶς ἔχει ἰδικὴν του
ἐνεργεῖαν. Δι' αὐτὸ «σὲ ἄλλον μὲν δίδεται
σοφία, σὲ ἄλλον δὲ γνῶσις, ἀπὸ τοῦ ἴδιον
Πνεύμα», καθὼς θεβαιώνει ὁ Ἀπόστολος
Παῦλος. (Α' Κορ., 12, 8). Καὶ ἡ μὲν
γνῶσις ἐγόνει τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸν Θεὸν
ἴσῃ τῆς πείρας, χωρὶς ὁμῶς νὰ δύναται νὰ
κινήσῃ τὴν ψυχὴν σὲ ἔλλογα πτερυγίσμα-

τα διὰ τὰ ὄντα. Διὰ τοῦτο καὶ ὠρισμένοι
ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ζοῦν μὲ τὴν πρακτικὴν τῆς
φιλοσοφίας τοῦ Μοναχισμοῦ, φωτίζονται
μὲν ἀπὸ τὴν γνῶσιν μὲ αἰσθησιν τῆς ψυχῆς,
ἀλλὰ στεροῦνται νοερῶν κινήσεων περὶ τοῦ
Θεοῦ καὶ τῆς κτίσεως. Ἡ σοφία ὁμῶς, ἐὰν
δοθῆ σὲ κάποιον ποὺ ἔχει γνῶσιν καὶ φό-
βον Θεοῦ, ἀν καὶ εἶναι σπάνιον αὐτό, αὐτῇ
ἡ σοφία καθιστᾷ φανεράς τὰς ἐνεργείας τῆς
γνώσεως. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ μὲν γνῶσις
φωτίζει τὴν ψυχὴν μὲ τὴν πνευματικὴν ἐμ-
πειρίαν, ὡς αἰσθησὶς ψυχῆς, ἡ δὲ σοφία
φωτίζει μὲ τὸν πνευματικὸν λόγον. Ἀλλὰ
τὴν μὲν γνῶσιν γεννᾷ ἡ ἀδιάλειπτος νοερά
προσευχὴ καὶ ἡ ἄκρα ἡσυχία χωρὶς ὁ νοῦς
νὰ διασπᾶται ἐντελῶς ἀπὸ μερίμνας, τὴν
δὲ σοφίαν παράγει ἡ χωρὶς κενόδοξον σκο-
πὸν μελέτη τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ
πρῶτιστα, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ὅστις δίδει
τὴν σοφίαν¹².

ΣΧΟΛΙΟΝ

12. Τὸ περὶ χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
ματο» (Α' Κορ. 16', 8 κ. ἐ.) εὐρίσκει τὴν
βαθυτέραν σημασίαν του ὑπὸ τοῦ ἁγίου Δ. εἰς
τὴν περιοχὴν τοῦ Μοναχισμοῦ.

Τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τῆς σο-
φίας καὶ τῆς γνώσεως ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα
ἔχουν ἰδιάζουσαν ἕκαστον ἐνεργεῖαν. Εἰς τὸ
θ' κεφ. γίνεται λόγος μόνον περὶ γνώσεως καὶ
σοφίας.

Κατὰ τὸν ἅγιον Δ. ἡ «γνῶσις» ἀποτελεῖ ἐ-
νεργεῖαν ἐσωτερικῆς πείρας. Ἐν προκειμένῳ
πείρα εἶναι ὅλα αἱ πνευματικαὶ ἐμπειρίαι, ὡς
καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐνδεικτικῶς δύναται νὰ ἀναφερθοῦν ἡ «χα-
ρά, εὐρίνη, ἀγάπη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀ-
γαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ.
ε', 22), ὡς καὶ πᾶσαι αἱ μοναχικαὶ ἀρεταί, τοῦ
πένθους, τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς, τῆς κατα-

νύξεως κ.τ.έ.

Δι' αὐτῶν μὲ πειραν ἐνοῦται ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ δύναται ὁ νοῦς νὰ κινήθῃ εἰς θεωρήματα πνευματικά, ἢ «εἰς λόγους θείους», ὡς παρατηρεῖται εἰς τοῦς τοιοῦτους Μοναχοῦς. Ἡ «γνώσις» τίκεται ἐκ τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς, ἐν πολλῇ ἡσυχίᾳ καὶ ἀμεριμνίᾳ, βοηθοῦσης τῆς θείας χάριτος.

Ἡ «σοφία», πάλιν, εἶναι καρπὸς τῆς χάριτος, βεβαίως, ἀλλ' ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν μελέτην τῶν ἁγίων Γραφῶν — ἐννοεῖται «ἀκενόδοξος μελέτη τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ» — ἀποτελεῖ καὶ ὄργανον ἐκφράσεως τῶν ἐνεργειῶν τῆς γνώσεως. Ἐπομένως τὸ χάρισμα τῆς σοφίας, ἐὰν ἐνωθῇ μὲ τὸ χάρισμα τῆς γνώσεως, ἂν καὶ εἶναι σπάνιον τοῦτο, ἐκφράζει, διερχομένη, ἀναλύει, διαπιστώνει, διακρίνει, ἀξιολογεῖ, ἀνάγει, θεολογεῖ καὶ γενικῶς «αὐτὰς τὰς ἐνεργείας φανεροῖ τῆς γνώσεως».

Θὰ ἔπρεπε δὲ νὰ παρατηρηθῇ ἐνταῦθα, ὅτι τόσον ἡ «γνώσις», ὅσον καὶ ἡ «σοφία» ὡς χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τῆς συνεργίας τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι πολυσημαντα. Τοῦτο διαπιστοῦται ἀπὸ τὴν ποικίλλαν ἐρμηνείαν των, ὑπὸ τῶν ἀσκητικῶν - μυστικῶν ἁγίων Πατέρων. Οἱ ἀσκητικοὶ καὶ πνευματικοὶ ὄροι ἔχουν πλείστας ἐκδοχὰς εἰς τοὺς ἁγίους Πατέρας. Ἀλλὰ μία ἐπίμονος καὶ μετὰ ταπεινώσεως βυθοσκόπησις εἰς τὴν ὁρολογίαν των, δύναται νὰ ἀποκαλύψῃ μίαν θαυμαστὴν ἐνότητα, ἀφοῦ πάντες ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἁγίου Πνεύματος ἐνεργοῦνται.

Τὰ χαρίσματα, κατὰ τὸν Ἅπ. Παῦλον, δίδονται κατὰ τὸ μέτρον τῆς πίστεως ἐκάστου. Καὶ κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον τὸν Ὁμολογητὴν, «πᾶν χάρισμα θεῖον, ἐπιτήδεον ἐν ἡμῖν ἔχει καὶ προσφυές, ὄργανον δεκτικόν» οἷον ὁ τὸν νοῦν πάσης αἰσθητῶν φαντασίας ποιήσας καθαρὸν, δέχεται σοφίαν. Ὁ δὲ τὸν λόγον τῶν ἐμφύτων παθῶν, θυμοῦ, λέγω, καὶ ἐπιθυμίας, καταστήσας δεσπότην, δέχεται γνῶσιν» (Περὶ θεολογίας, ἐκατ. ε' κεφ. λγ').

Ὡστε διὰ μὲν τὸ χάρισμα τῆς σοφίας, απαιτεῖται ἡ καθαρότης τοῦ νοῦ ἀπὸ «πάσης αἰσθητῶν φαντασίας», ὁδὸς ἄγουσα πρὸς τὴν θεολογίαν. Διὰ δὲ τὸ τῆς γνώσεως, χρειάζεται ἡ κυριαρχία τοῦ λόγου ἐπὶ τῶν φυσικῶν παθῶν «θυμικῶν» καὶ «ἐπιθυμητικῶν» μέρους τῆς ψυχῆς ἥτις ψυχὴ μόνον «πεῖρα συνάπτεται τῷ Θεῷ». Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν δύο χαρισμάτων θὰ ἐπανεέλθωμεν ἐφεξῆς.

ΤΕ ΤΟ θυμῶδες τῆς ψυχῆς κινεῖται κατὰ τῶν παθῶν, εἶδέναι δεῖ σιωπῆς εἶναι καιρὸν ὥρα γὰρ ἔστι πάλης. Ὅτε δὲ τὴν ἀκαταστασίαν ἐκείνην ἴδοι τις ἢ δι'

ἐδῆξις ἢ δι' ἐλεημοσύνης εἰς γαλήνην ἐλθοῦσαν, κινεῖσθω τῷ ἔρωτι τῶν θείων λογίων δεομῷ τῆς ταπεινοφροσύνης τὰ τοῦ νοῦ διασφαλιζόμενος πτερά. Ἐὰν γὰρ μὴ τις ἑαυτὸν ἐξουδενώσῃ λίαν, οὐ δύναται περὶ μεγαλωσύνης Θεοῦ διαλέγεσθαι.

ἀ π ὀ δ ο σ ι ς

Ὅταν ἡ θυμικὴ δύναμις τῆς ψυχῆς κινῆται ἐναντίον τῶν ἐξεγερθέντων παθῶν, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι τότε εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ ὀμιλῶμεν, διότι εἶναι ὥρα ἀγῶνος. Ὅταν ὁ οὕτως ἀγωνιζόμενος διαπιστώσῃ ὅτι ὅλη ἐκείνη ἢ ταραχὴ μετεδλήθη εἰς γαλήνην, διὰ τῆς διαλείπτου νοεῶς προσευχῆς ἢ τῆς ἐλεήμονος διαθέσεως, τότε ὡς ὑποκινήσῃ τὴν ψυχὴν του εἰς θεῖον ἔρωτα διὰ τῶν Γραφικῶν λόγων. Κατὰ τὰς πτήσεις τοῦ νοῦ εἰς χώρους ἀγαλλιάσεως πρέπει νὰ συγκρατῆται ἀπὸ τὴν ἀμετρίαν διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης. Διότι ἐὰν δὲν διατελῇ καιρὸς εἰς κατάστασιν ἐξουδενώσεως βαθυτάτης, δὲν δύναται νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ὕψος τῆς μεγαλειότητος τοῦ Θεοῦ, νὰ στοχάζεται καὶ νὰ ὀμιλῇ περὶ αὐτῆς¹³.

ΣΧΟΛΙΟΝ

13. Τὸ θυμῶδες ἢ θυμοειδὲς ἢ θυμικόν, εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὴν κλασσικὴν ἀρχαιότητα, ὡς ἐν μέρος τοῦ «τριμεροῦς τῆς ψυχῆς». Τὸ θυμῶδες εἰς τὴν παραφυσικὴν του λειτουργίαν, δημιουργεῖ ἐν ἐκ τῶν ἐπὶ τὰ θανάσιμων ἀμαρτημάτων. Εἰς τὴν φυσικὴν του δὲ κατάστασιν, ἀποτελεῖ δύναμιν, ἡ ὁποία ὀνομάζεται ἀνδρεία, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀρετὴ. Διότι δὲν εἶναι ἀρετὴ ἡ ῥοπή τῆς βουλήσεως πρὸς τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἡ ἀρρενωπὸς ὀρμὴ τῆς ψυχῆς διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀρετὴν, ἀφοῦ ἐκκλῖνῃ προηγουμένως ἐκ τοῦ κακοῦ.

Εἰς τὸ ι' κεφ. ὁ ἅγιος Δ. ἀναφέρει μίαν εἰ-

δικήν περίπτωσιν, καθ' ἣν γίνεται «ἐπανάστασις παθῶν». Ὅταν, λοιπόν, ἐπανάστανται τὰ πάθη, τότε διεγείρομεν τὸ θυμῶδες πρὸς καταστολήν των. Καὶ τὴν ὥραν αὐτὴν θεωρεῖ ἀκατάλληλον διὰ νὰ διαλεχθῇ κανεὶς ἢ νὰ στοχασθῇ περὶ Θεοῦ. Ὅταν ὅμως ἡ ἐσωτερικὴ ἐκείνη ἀκαταστασία μεταβληθῇ εἰς γαλήνην, διὰ τῆς προσευχῆς ἢ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης, τότε πρέπει νὰ κινούμεθα εἰς ἔρωτα Θεοῦ διὰ μελέτης τῶν θείων λόγων τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἢ τῶν ἁγίων Πατέρων.

Ἡ ἐλεημοσύνη δύναται νὰ εἶναι καὶ πνευματικὴ ὡς οἰκτιρῶν διάθεσις, διὰ προσευχῆς καὶ ἀγάπης, ὡς μὴ ὑπαρχουσῶν τῶν δυνατοτήτων νὰ γίνῃ ἐμπράγματος ἐλεημοσύνη εἰς τὴν Ἐρημον ἢ εἰς τὸ Κοινόβιον.

Αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ τῆς ψυχῆς δὲν εἶναι ἄγνωστοι εἰς τοὺς ἐναρέτους μὲν, πλὴν μὴ τετελειωμένους ἐν τῇ ἀγάπῃ Μοναχοῦς. Διὰ τοῦτο, μετὰ τὴν «ἀκαταστασίαν ἐκείνην» ὑποδεικνύεται ἡ θέρμανσις τῆς ψυχρανθείσης καρδίας διὰ τοῦ ἔρωτος τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς μελέτης τῶν «θείων λογίων».

Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ πτερυγίξῃ ἀπὸ ὑπέρομετρον χαρὰν ὁ νοῦς, χρειάζεται ἐλεγχος τῶν πτήσεων ὑπὸ τῆς ταπεινοφροσύνης. Πρέπει λοιπόν, νὰ τὸν ἐπανάγωμεν εἰς μίαν ἰσορροπίαν διὰ τῆς μελέτης τῆς ἀθλιότητός μας. Διότι ὄρος βασικός διὰ νὰ ἔρηνωθῶμεν ἢ νὰ διαλεγώμεθα περὶ μεγαλωσύνης Θεοῦ, εἶναι ἡ ἐξουδένωσις ἑαυτῶν, ἥτις ἐκφράζεται διὰ τῶν ἀσκητικῶν ὄρων «χαρομολύπη» ἢ «χαροποῖον πένθος», ἢ «αὐτομεμψία».

Ἡ τελευταία αὐτῆ ἀποψις ἐκ πρώτης ἐπαφῆς φαίνεται ἀνεξήγητος. Διὰ τί τάχα εἶναι κακὸν νὰ ἀφήνεται ὁ νοῦς ἐλεύθερος εἰς τὰς ἐρωτικὰς πτήσεις περὶ τὸν Θεόν, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ συγκρατῆ μὲ τὸν δεσμόν τῆς ταπεινοφροσύνης τὰς πτέρυγάς του; Τοιῦθι μὲν νὰ δώσωμεν τὴν ἐξῆς ἐρμηγίαν: Ὁ ἅγιος Δ. πιθανώτατα ὁμιλεῖ διὰ τὴν περίπτωσιν «ἀτελῶν» ἢ «μέσων» καὶ ὄχι «τελείων», ὅποτε ἡ ὑπερβολικὴ ἀγαλλίασις τοῦ νοῦ δὲν εἶναι ἄμικτος κενοδοξίας, δι' ὃν λόγον καὶ ἐπιβάλλεται ἡ ταπεινοφροσύνη, ἔστω καὶ ἐκδίαζομένη, διὰ νὰ μὴ περιπέσῃ — ἡ ἀγαλλίασις — εἰς νοσηρὸν συναίσθηματισμόν.

θ.μ.δ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΥΜΝΟΛΟΓΙΑΝ - ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ

ΒΛΕΠΟΝΤΕΣ οἱ Χριστιανοί, ὅτι ὁ Χριστὸς μᾶς ἐλευθέρωσεν ἀπὸ τοὺς ἐρόχους τῶν δαιμόνων καὶ ἐλυτρώθημεν, πού εἴμεθα ὡσάν τροφή εἰς σιαγόνας λεόντων, ἀγαλλιώμεθα καὶ πλέκομεν μὲ μεγαλοστομίαν μελωδίας ἀπὸ εὐχαριστηρίους λόγους εἰς τὸν Θεὸν - Λόγον, Ὅστις χαιρεται περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο δῶρον.

* * *

Υ Π Τ Ο Μ Ε Ν Ο Ν - καθαίρομενον ἥλιον, ποῖος εἶδε, λέγει ὁ Βαπτιστής, εἰς τὸν κατὰ φύσιν φωτεινότερον; Πῶς νὰ σὲ βαπτίσω στὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου, Ἐσένα πού εἶσαι τὸ ἀπαύγασμα καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς αἰωνιότητος τοῦ Θεοῦ - Πατρός; Καὶ πῶς, χόρτος ἐγώ, νὰ ψαύσω τὸ πῦρ τῆς Θεότητός Σου; Διότι Σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς, Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

* * *

Υ Χ Η Ν ἔχω ἔμφρονα καὶ τιμῶμαι μὲ λογικότητα, λέγει ὁ Πρόδρομος· γι' αὐτὸ καὶ ἐντρέπομαι τὰ ἄψυχα. Γιατὶ ἂν Σὲ βαπτίσω, θὰ μὲ κατηγορήσῃ τὸ ὄρος Σινᾶ πού ἐκαπνίζετο ἀπὸ τὸ πῦρ τῆς παρουσίας Σου καὶ ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα πού ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ τὴν παρουσίαν Σου, ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ Ἰορδάνης, πού Σὲ εἶδε καὶ ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Διότι Σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς, Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

άλογα ζώα: τὸν φυσικόν, ὁ ὁποῖος εὐρίσκειται ὡς δοξολογικὴ ἔκφρασις εὐχαριστίας καὶ ὕμνος ὑφ' ἄλης τῆς κτίσεως, κυρίως εἰς τὸν ψαλμὸν 148. Ὑπὲρ πάσας δὲ τὰς μορφὰς τοῦ ἔρωτος ὑπάρχει ὁ ἔρως τοῦ Θεοῦ, ὁ θεῖος ἔρως.

Ὁ ἔρως τοῦ Θεοῦ ἐκπέμπεται πλουσίως πρὸς πᾶσαν τὴν κτίσιν ὑπὸ ποικίλας ἐνεργείας καὶ λαμβάνει ἐκάστοτε ἰδιαιτέρας μορφάς. Τὸν συναντῶμεν ὡς πρόνοιαν, ὡς ἀγάπην καὶ ἔλεον, ὡς ἀντιλήψιν καὶ φυλακὴν, ὡς παράκλησιν καὶ χάριν, ὡς ἀγαθωσύνην καὶ χρηστότητα. Τὸν συναντῶμεν ὡς αἶψαν ζωογόνον: ὡς ποταμὸν, τὰ νερά τοῦ ὁποῦ μεθύνουν τὴν γῆν ὡς ἥλιον, παρεκτικὸν φωτὸς καὶ ζωῆς καὶ θερμῆς γλυκειάς. Βάσει δὲ τοῦ νόμου τὸν ἀντισταθμισμῶν ἐπιβάλλεται εἰς τὴν παροχὴν τῆς ἀγαπήσεως τοῦ Θεοῦ ἡ ἰδική μας ἀντιπαροχὴ τῆς θαθεῖας εὐχαριστίας καὶ τῶν κρυφίων βῶδν τῆς δοξολογίας.

* * *

Ἐξ ὧν τῶν κτισμάτων ἓν μόνον ὄν εἶναι ἔσπερήμενον τῆς ἀγάπης, πολλῶ μᾶλλον τοῦ ἔρωτος: ὁ αἶψιμον. Γράφει ἐν προκειμένῳ ὁ κορυφαῖος σύγχρονος Σέρβος θεολόγος π. Ἰουστίνος Πόποβιτς: «Ὁ Σατανᾶς εἶναι τὸ πλεόν ἀπομεμονωμένοι ὄν εἰς ὄλους τοὺς κόσμους. Αὐτὸς ἔχει χάσι ἐτελείως τὸ αἰσθῆσι τῆς πανευρότητας τοῦ μακροκόσμου. Πράγματι ὁ Σατανᾶς εἶναι μόνος ἐν ἀπολύτῳ ἔνοισι». (Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος. Μετάφρ. Ἀρχιμ. Ἀθανασίου Γιέφτιτς. Ἀθήναι 1969 σ. 27-28). Οὗτος πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἁγίους Του, τρέφει μίσος: πρὸς τὸν ἄνθρωπον, κακίαν: πρὸς δὲ τοὺς λοιποὺς ὁμοίους τοῦ δαίμονος αἰσθῆσι τῆς φοβερᾶν ἀπέχθειαν.

Ὁ ἔρως, κατὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Σιναΐτην, χωρίζεται εἰς δύο στάδια: εἰς τὸν ἐγκάρδιον καὶ τὸν ἐκστατικόν. Εἰς τὸν πρῶτον εὐρίσκονται οἱ ἀρχάριοι, κοί ἐτι φωτιζόμενοι, ἐνῶ εἰς τὸν δεύτερον κοί ἐν ἀγάπῃ τελειωθέντες». (Ἡ τελευταία αὐτῆ φράσις εἶναι μία ἐπιπρόσθετος μαρτυρία πειθούσα, ὅτι ὁ ἔρως διαφέρει τῆς ἀγάπης). «Ἀμφότεροι τὸν ἐνεργούμενον νοῦν τῆς αἰσθήσεως ἐκβάλλουσι». (Κεφάλαια, 59. Φιλοκαλία τόμ. Δ' σ. 39).

Πολλοὶ ἅγιοι Πατέρες ἐπισημαίνουσι καὶ περιγράφουσι τὴν μνημονευθεῖσαν «ἐκβολήν» τοῦ νοῦ. Ἐκβολὴ ὅμως δὲν σημαίνει ἐξοδον τῆς οὐσίας τοῦ νοῦ ἀπὸ τοῦ σώματος, ἀλλὰ ἐξοδον τῶν ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐκ τοῦ κράτους τῶν αἰσθήσεων ὁ μύστις καταντᾶ ἐκστατικός. Ἡ ἐκ τοῦ ἔρωτος ἐκστασις εἶναι ὁμοία — ἀ κακέκτυπος εἰκόνας τῶν νοητῶν, τὰ αἰσθητὰ, μὴς διδῶν τὴν δυνατότητα προσεγγίσεως τῶν νοητῶν — μετὰ τὴν μέθην. Διὰ τοῦ ἔρωτος ὁ ἄνθρωπος «ἀπαξ μεθύσκειται ὡς ἐν οἴνῳ καὶ διαλύονται αὐτοῦ τὰ μέλη καὶ διαμένει ἡ διάνοια αὐτοῦ ἐκπληττομένη» καὶ αἰχμαλωτίζεται ἡ καρδία αὐτοῦ ὀπίσω τοῦ Θεοῦ καὶ γίνεται οὕτω ὡσπερ τις μεθύων ἀπὸ οἴνου» (Ἰσάκ, Λόγος 406ς, ἐκδ. Θεοτόκη, Λειψία 1.770, σ. 250). Ὁ ἅγιος Ἰσιδωρος ὁ Πηλουσιώτης ὁμιλεῖ καὶ περὶ ἐρωτικῆς ἐκθακχέσεως (Χαιρήμονι διακόνῳ III, 209. PG 78, 892B).

Διὰ τῆς ἐκστάσεως κατορθοῦται ἡ «κόλλησις» (Βλ. Ψαλμ. 62, 9) τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ ἐγῶ εἰς τὸ Σὺ. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει διάσπασιν τῆς προσωπικότητος οὕτε ἐκμηδύνεισιν τῆς αὐ-

τοσουειδησίας. Ὁ ἔρασις τοῦ κάλλους τοῦ Θεοῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐγωπαθῶς, ἀλλὰ εἰς τὸν γλυκύτατον Σωτήρα. Ἐδῶ εὐρίσκειται ἡ βάσις τῆς ἀποδοσεμύσεως ἐκ τῆς φιλαυτίας καὶ ἡ ἐλευθερία ἐκ τῶν παθῶν. «Ἔστι δὲ — σημειῶνει ὁ Ἀρεοπαγίτης — καὶ ἐκστατικός ὁ θεῖος ἔρως, οὐκ ἐὼν ἑαυτῶν εἶναι τοὺς ἐραστάς, ἀλλὰ τῶν ἐρωμένων» (μν. ἔργ. 4, 13. στ. 712A).

* * *

Ἐκστασις ὑφίστανται καὶ τὰ δύο μέρη διὰ τὴν ἐπιτευχθῆ ἢ ἐπιδικωκομένη ἔνωσις. Ὁ ἄνθρωπος ὑφίσταται ἐκστασις ἐθεροκίνητον. Συντελεῖ εἰς τοῦτο μεγάλας καὶ ὀθαυμασμοὺς ἐκ τῶν θεωμένων διὰ πρῶτην φορᾶν παραδόξων μυστηρίων. Διαφορετικὴ εἶναι ἡ ἐκστασις τοῦ Θεοῦ ἡ ὁποία γίνεταί χωρὶν τῆς ἡγαπημένης νύμφης ψυχῆς. Ἡ διαφορὰ τῶν δύο ἐκστάσεων ἔγκειται εἰς τοῦτο. Ἡ ἐκστασις τοῦ Κυρίου γίνεται κατ' ἄκραν συγκατάθεσιν ἐνῶ τὸ ἄνθρωπου κατ' ἄκραν δύνατην ὑπέρβασιν τοῦ ἑαυτοῦ του. (Βλ. σχετικῶς: Γρηγόριος Παλαμάς, Ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἠσυχάζοντων Α' 3, 47, ἐκδ. Π. Χρήστου. Θεσσαλονίκη 1962, τόμ. Α' σελ. 458). Ἡ ἐκστασις τοῦ Κυρίου πέραν παντὸς ἀνθρωποπαθοῦς, δὲν ἔχει χαρακτηριστὴν παθητικὴν δὲν πάσχει ὁ ἀπαθῆς Θεός. Παρ' ὅλα ταῦτα ἐνώνετα μετὰ τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἀγαπᾶ, πλὴν κατὰ τρόπον ἄρρητον: «δι' ὑπερβολὴν τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος, ἐξῶ ἑαυτοῦ γίνεται, τὰς εἰς τὰ ὄντα προνοίας, καὶ οἶον ἀγαθότης καὶ ἀγαπήσει καὶ ἔρωτι θέλγεται» καὶ ἐκ τοῦ ὑπὲρ πάντα καὶ πάντων ἐξηρημένου πρὸς τὸ ἐν πᾶσι κατάγεται κατ' ἐκστατικὴν ὑπεροσῆσιν δύναμιν ἀνεκφοίτητον ἑαυτοῦ». (Διον. Ἀρεοπ. ἐνθ' ἄν. 4, 13. PG 3, 712AB). Διὰ τὴν ἐπιτευχθῆ ἢ ἔνωσις ἀπαιτεῖται προσετὴ ἡ σμίκρυνσις τοῦ Κυρίου. (Βλ. Μακάριος Αἰγ., Περί ὑψώσεως νοός, 6. Β.Ε.Π. 42, 215-216. Διον. Ἀρεοπ., ἐνθ' ἄν. 9, 3 στ. 912AB). Μετὰ τὴν σμίκρυνσιν δὲν ἐνοουομένη ἐλάττωσιν τῆς δυνάμεως Του, ἀλλὰ ἀπόκρυψιν Ἐὰν σκεφθῶμεν ὅτι εἰς τὸ Σύμπαν εὐρίσκονται ἀστρικά σώματα ἐλαχίστων διαστάσεων, π.χ. μερικῶν κυβικῶν ἐκατοστομέτρων, τὰ ὁποία ζυγίζουσι ἐκατομμύρια τόνων λόγω τῆς μεγάλης πυκνότητός των, τότε, διὰ τῆς ἀμυδρᾶς αὐτῆς εἰκόνας, δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν πᾶς περίπου γίνεται ἡ σμίκρυνσις τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ τί θεῖα δύναμις ἐγκρύπτεται εἰς τὸν σμικρυνθέντα Θεὸν καὶ Κυρίαρχον τοῦ παντός. Κατόπιν τούτων, γίνεται πλεόν δυνατὴ ἡ ἔνωσις τοῦ Ἀπεΐρου μετὰ τὸ πεπερασμένον τοῦ Ἀνάρχου μετὰ τὸ μηδέν.

Ὁ χαρακτῆρ τοῦ ἔρωτος εἶναι ὡς εἴπομεν ἐκστατικός, συνάμα δὲ καὶ θεωρητικός. Φυσικῶς ἡ θεωρία προηγείται τῆς ἐκστάσεως. Ἐν πρώτοις ἡ ψυχὴ θὰ καταυασηθῆ ὑπὸ τοῦ ἀκτίστου φωτός, οὐσα κεκαθαρωμένη, καὶ κατόπιν θὰ ἐνωθῆ μετὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἐκστάσεως. Μετὰ τὴν εὐρεσιν τῆς καθαράς ἀπὸ τὸ γεωδῆς ἡδονῆς, τὸ δημιουργημα θὰ στραφῆ ὀλικῶς πρὸς τὸν Δημιουργόν του. Ἀπὸ τὴν πηγὴν αὐτὴν τοῦ φωτός καὶ τῆς ζωῆς λαμβάνει τὸ πᾶν. Ἡ θεωρία αὐτῆ θυμίζει γνωστὴν νεοπλατωνικὴν θεωρίαν τοῦ 4ου μ.Χ. αἰῶνος. Αἱ Γραφαὶ μὴ ὅμως οὐσα ἀρχαιότερα τοῦ Πλωτίου, ὡς αὐτοδύναμοι, παρέχουν διδασκαλίαν γνησίαν καὶ καθαρὰν παντὸς παγανιστικοῦ. Ἄλλὰ τὰ συνεχίσωμεν. 8. μ. 8.

Ο "ΠΙΝΑΞ", ΤΟΥ ΚΕΒΗΤΟΣ

ΕΒΗΣ Ο ΘΗΒΑΙΟΣ ἀνήκει εἰς τὴν χορείαν τῶν ἠθικῶν φιλοσόφων, ὑπῆρξε συμμαθητῆς τοῦ Πλάτωνος παρὰ τῷ Σωκράτῃ καὶ ἦτο ὁπαδὸς τῆς διαλεκτικῆς τοῦ διδασκάλου του. Ἐγραψε

τρεις διαλόγους περὶ ἠθικῆς φιλοσοφίας καὶ φέρεται ὡς ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Πίνακος», τοῦ ὁποίου ἡ κριτικὴ ἡμφεσθήτησε τὴν πατρότητα.

Ὁ «Πίναξ», σύλληψις ἄκρω φανταστικῆ, διερμηνεῖται τὰς ἰδέας τοῦ σ. καὶ στρέφεται περὶ τὰς ἐννοίας τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Τὸ ἔργον

αὐτὸ τῆς κλασικῆς φιλοσοφίας δὲν θὰ εἶχε, βεβαίως, θέσιν εἰς τὰς στήλας τῶν Α.Δ. ἂν δὲν περιεῖχε μίαν ὁμολογίαν, πολῦτιμον διὰ τὴν ἐποχὴν μας ἡ ὁποία ἀνύψωσεν εἰς περιωπὴν θεότητος τὴν Παιδείαν: τὴν ὁμολογίαν, ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν πολλῶν θαυματοζομένη Παιδεία εἶναι ψευδοπαίδεια. Καὶ ὅτι ἐκεῖνο ποῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ Παιδείαν εἶναι ἡ ἀρετὴ. Τὸ ὅλον ἔργον θὰ σχολιάσωμεν εἰς τὸ τέλος τοῦ «Πίνακος», τὸν ὁποῖον παραβίδομεν εἰς ἀπλουστέραν γλώσσαν διὰ νὰ καταστή ἡ προσιτὸς εἰς τοὺς πλείονας, σημειοῦντες τὰς θεμελιώδεις διαφορὰς ὅπου ὑπάρχουν μεταξὺ Χριστιανισμοῦ καὶ ἀρχαίας φιλοσοφίας, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ κοινὰ στοιχεῖα.

Ο ΠΙΝΑΞ

επιφερόμεθα εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ Κρόνου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβλέπαμε πολλὰ ἀφιερῶματα. Πρὸ τοῦ ναοῦ ὑπῆρχε καὶ ἕνας Πίναξ ζωγραφικὸς μὲ ἀινιγματικὰ σχήματα καὶ ἰστορήσιν παράδοξον, τὰ ὁποῖα δὲν ἡμ

πορούσαμε νὰ ἐννοήσωμεν, τί ἦσαν τάχα καὶ τί ἐσήμαιναν. Τὸ σύνολον τῆς εἰκόνης ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἦτο πόλις οὔτε στρατόπεδον, ἀλλὰ ἕνας περιβόλος, ὅστις περιεῖχε δύο ἄλλους περιβόλους, μεγαλύτερον καὶ μικρότερον. Εἰς τὸν πρῶτον περιβόλον ὑπῆρχε πύλη, πρὸ τῆς ὁποίας ἦτο συγκεντρωμένος πολὺς ὄχλος. Ἐντὸς δὲ τοῦ περιβόλου ἐφαίνετο ἕνα πλῆθος γυναικῶν. Εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς πύλης καὶ τοῦ πρώτου περιβόλου, ἕνας γέρον ὄρθιος ἔκαμνε σχήματα προστακτικὰ πρὸς τὸν εἰσερχόμενον ὄχλον. Καὶ ὅπως ἀπορούσαμε ἀρετὴν ὥραν μεταξὺ μας, διὰ τὸ τί ἐσήμαινεν ὁ Πίναξ αὐτός, μᾶς ἐληθίσασεν ἕνας αἰωνόβιος φιλόσοφος καὶ μᾶς εἶπε.

— Ὡ ξένοι, δὲν εἶναι περίεργον ποῦ ἀπορεῖτε διὰ τὴν σημασίαν τοῦ Πίνακος αὐτοῦ. Εἶναι δὲ ἐλάχιστοι ἀπὸ αὐτὴν τὴν πόλιν ποῦ

γνωρίζουν τὴν ἐρμηνείαν του. Ἀλλὰ τὸ ἀφιέρωμα αὐτὸ δὲν εἶναι ἐντόπιον. Κάποιος ξένος ἦλθε πρὸ χρόνων ἐδῶ, ἀνθρώπος φρόνιμος καὶ σπουδαῖος εἰς τὴν φιλοσοφίαν, πρακτικὴν καὶ θεωρητικὴν, ἀκολουθῶν τὴν ἀσκητικὴν καὶ ἠθικὴν διδασκαλίαν τοῦ Παιμενίδου καὶ τοῦ Πυθαγόρου καὶ ὁ ὁποῖος ἀνήγειρε τὸ ἱερὸν τοῦτο πρὸς τιμὴν τοῦ Θεοῦ Κρόνου καὶ ἀφιέρωσε καὶ αὐτὸν τὸν Πίνακα.

— Τί λοιπόν, εἶπα, τὸν εἶδες καὶ τὸν ἐγνώρισες, αὐτόν;

— Ὅχι μόνον τὸν ἐγνώρισα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐθαύμασα πολὺν χρόνον ὅταν ἦμιον νέος. Μιλοῦσε διὰ πολλὰ σοβαρὰ θέματα καὶ ἤκουσα πολλὰκις νὰ ἐρμηνεύη τὸν ἀινιγματῶδη αὐτὸν Πίνακα.

— Διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Δία, εἶπα, ἂν δὲν ἔχης καμμίαν μεγάλην ἐργασίαν τώρα, μίλησέ μας διὰ τὸν Πίνακα ἐπειδὴ πολὺ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἀκούσωμεν.

— Πολὺ εὐχαρίστως, εἶπε, ὦ ξένοι. Ἀλλὰ πρέπει ἀμέσως νὰ μάθετε, ὅτι ἡ ἐξηγησις τοῦ Πίνακος εἶναι μεγάλως σημασίας διὰ τὴν ζωὴν σας, διότι εἶναι κάπως ἐπικίνδυνος.

— Ποίαν σημασίαν ἔχει, ἀπήνησα, καὶ ποῖος ὁ κίνδυνος;

— Ἐὰν μὲν προσέξετε, εἶπε, καὶ ἀποδεχθῆτε

τά λεγόμενα, θά γίνετε καλοί καί εὐτυχεῖς. Ἐάν ὅμως ἀρνηθῆτε τὴν διδασκαλίαν, θά εἰσθε ἀφρονες, δυστυχεῖς καί ὑποφέροντες μέσα στὴν ἀμάθειαν καί τὸν κακὸν βίον. Τὸ ὄλον θέμα τοῦ Πίνακος ὁμοιάζει μὲ τὸ αἰνίγμα τοῦ τέρατος ἐκεῖνου τῶν Θηβῶν, τῆς Σφιγγός, τὸ ὁποῖον προέβαλλεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ποῦ τὸ ἔλυε διεσώζετο, ἀλλοιῶς κατασπαράσσετο ὑπὸ τῆς Σφιγγός. Καὶ αὐτὸ αἰνίγμα εἶναι ὅμοιον μὲ ἐκεῖνο. Διότι ἡ ἀφροσύνη εἶναι διὰ τοὺς ἀνθρώπους Σφίγξ. Καὶ ὁ Πίναξ προβάλλει ὡς αἰνίγμα τὰ ἐξῆς· τί εἶναι ἀγαθὸν εἰς τὸν βίον ἢ τί εἶναι κακὸν ἢ τί εἶναι οὔτε κακὸν οὔτε ἀγαθόν; Αὐτά, λοιπόν, ἐάν κανεὶς δὲν καταλάβῃ, θανατώνεται ἀπὸ τὴν ἀφροσύνην, ὅχι ὅμως ἀμέσως, ὅπως συνέβαινε μὲ τὴν Σφίγγα, ποῦ κατέτρωγεν ἀμέσως τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καταστρέφεται εἰς ὄλον τὸν βίον του βασανιζόμενος. Ἐάν ὅμως ὁ ἄνθρωπος εἶναι συνετός, τότε γίνεται τὸ ἀντίθετον ἢ μὲν ἀφροσύνη θανατώνεται, αὐτὸς δὲ σώζεται καὶ καθίσταται εὐτυχῆς εἰς ὄλον τὸν βίον του. Ἐσεῖς, λοιπόν, προσέχετε καὶ πεισθῆτε σ' αὐτά.

— Ὡ Ἡρακλῆ! Μᾶς ἀναψες μεγάλην ἐπιθυμίαν, εἶπα, νὰ μάθωμεν ἐάν αὐτὰ ποῦ λέγεις εἶναι ἀληθινά.

— Πράγματι, εἶπε, εἶναι ἀληθινά.

— Εἶναι τόση ἡ ἀνυπομονησία μας καὶ ἡ δίψα νὰ μάθωμεν τὰ κρισίμου σημασίας διὰ τὴν ζωὴν θέματα, ὥστε ἐσὺ δὲν θά προφθάνης νὰ μάς διηγῆσαι.

Τότε ὁ γέρον ἐπῆρε ἓνα ραβδί καὶ ἔδειχνε πρὸς τὸν Πίνακα.

— Βλέπετε τὸν περίβολον αὐτόν; εἶπε.

— Τὸν βλέπομεν, εἶπαμε.

— Πρῶτα πρῶτα πρέπει νὰ γνωρίζετε, ὅτι ὁ τόπος αὐτὸς εἶναι ὁ βίος, ὁ κόσμος. Ὁ δὲ πολὺς ὄχλος ποῦ στέκεται στὴν πύλην, εἶναι αὐτοὶ ποῦ πρόκειται νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν βίον. Ὁ γέρον πάλιν, ποῦ στέκεται ἀπὸ ἐπάνω καὶ μὲ τὸ ἓνα μὲν χεῖρι κρατᾷ ἓνα χαρτί, μὲ τὸ ἄλλο δὲ φαίνεται ὅτι δείχνει κάτι, αὐτὸς εἶναι θεός, τὸ ἀγαθὸν πνεῦμα. Αὐτὸς προστάζει ἐκείνους ποῦ εἰσέρχονται εἰς τὸν βίον τί πρέπει νὰ κάμουν καὶ δείχνει ποῖαν ὁδὸν πρέπει νὰ βαδίσουν ἐάν θέλουν νὰ σωθοῦν εἰς τὴν ζωὴν.

— Ποῖαν ὁδὸν προστάζει νὰ ἀκολουθοῦν, εἶπα ἐγώ, καὶ μὲ ποῖον τρόπον νὰ ζοῦν;

— Βλέπετε, εἶπε, κοντὰ εἰς τὴν πύλην ἓνα θρόνον, ἐκεῖ ποῦ εἰσέρχεται ὁ ὄχλος, καὶ μία γυναῖκα ποῦ κάθεται σ' αὐτὸν μὲ ἦθος ἐπίπλα-

στον καὶ φαίνεται, μὲ τὴν ἔκφρασιν καὶ τὰς κινήσεις της, ὡς ἀξίοπιστα;

— Τὴν βλέπω, εἶπα, ἀλλὰ ποῖα εἶναι αὐτὴ ἡ γυναῖκα;

— Ὀνομάζεται Ἀπάτη, εἶπε, καὶ πλανᾷ δούλους τοὺς ἀνθρώπους.

— Τί κάμνει αὐτὴ; μὲ ποῖον τρόπον πλανᾷ;

— Ποτίζει τοὺς ἀνθρώπους ποῦ εἰσέρχονται εἰς τὸν βίον μὲ μαγικὸν ποτόν.

— Καὶ τί ποτόν εἶναι αὐτό;

— Λέγεται Πλάνη καὶ Ἄγνοια, εἶπε.

— Κατόπιν τί γίνεται;

— Ἀφοῦ τὸ πῶνον πορεύονται εἰς τὸν βίον.

— Τί ἀπὸ τὰ δύο συμβαίνει; Ὅλοι πίνουν ἢ ὄχι;

— Ὅλοι μὲν πίνουν, ἀλλὰ ἄλλοι ὀλίγον ἄλλοι πολὺ. Ἐπὶ πλέον δὲ δὲν βλέπετε ἐντὸς τῆς πύλης πλήθη γυναικῶν πορνῶν μὲ διαφόρους μορφάς;

— Μάλιστα, βλέπω.

— Αὐταί, λοιπόν, ὀνομάζονται Δοξασαί, Ἐπιθυμίαι καὶ Ἡδοναί. Ὅταν εἰσέρχεται ὁ ὄχλος εἰς τὸν βίον, τότε πηδοῦν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἐναγκαλιζονται καὶ τοὺς παρασύρουν ἐκεῖ ὅπου θέλουν.

— Ποῦ τοὺς πηγαίνουν;

— Ἄλλαι μὲν πρὸς σωτηρίαν διὰ τῆς φρονήσεως, ἄλλαι δὲ εἰς τὴν καταστροφὴν ἀπὸ τὸ ποτόν τῆς ἀπάτης.

— Ὡ θεεῖ ἄνθρωπε, εἶναι τρομερὸν τὸ ποτόν αὐτό!

— Ὅλα ὅμως ὑπόσχονται, ὅτι θά τοὺς ὀδηγήσουν εἰς τὸ καλύτερον, σὲ βίον εὐτυχῆ καὶ καλὸν τέλος. Οἱ ἄνθρωποι δέ, ἀπὸ τὴν ἄγνοιαν καὶ τὸ ποτόν τῆς πλάνης, ποῦ ἔπιον ἀπὸ τὴν Ἀπάτην, δὲν δύνανται νὰ διακρίνουν ποῖα εἶναι ἡ ἀληθινὴ ὁδὸς εἰς τὸν βίον, ἀλλὰ πλανῶνται χωρὶς αἰτίαν, ὅπως βλέπετε, ὅπως καὶ οἱ προγενέστεροι, ποῦ περιφέρονται ἐδῶ κι' ἐκεῖ.

— Τοὺς βλέπω, εἶπα. Ἀλλὰ ἐκεῖνη ἡ γυναῖκα, ἡ ὁποία ὁμοιάζει μὲ τυφλὴν καὶ τρελλήν, ποῖα εἶναι, ποῦ φαίνεται ὅτι στέκεται σὲ μία πέτρα στρογγυλή;

— Αὐτὴ λέγεται Τύχη, εἶπε· εἶναι δὲ ὄχι μόνον τυφλὴ, ἀλλὰ καὶ τρελλὴ καὶ κωφὴ.

— Αὐτὴ λοιπόν τί κάμνει;

— Τρέχει πανταχοῦ, ἀρπάζει τὰ ὑπάρχοντα διαφόρων καὶ τὰ δίδει εἰς ἄλλους. Πάλιν τὰ πέρνει ἀπὸ αὐτοὺς ἀμέσως καὶ τὰ δίδει εἰς ἄλλους, χωρὶς νὰ εἶναι κανεὶς ἀσφαλῆς. Δι' αὐτὸ καὶ τὸ γνώρισμά της φανερώνει τὴν ἀσταθῆ φύσιν της.

— Καί ποῖον εἶναι τὸ γινώρισμά της;
— Ὅτι στέκεται, ἐπάνω σὲ στρογγυλὴν πέ-
τραν.

— Ἄλλ' αὐτὸ τί σημαίνει;
— Ὅτι τίποτε δὲν εἶναι ἀσφαλὲς ἢ βέβαιον
ἀπ' ὅσα δίδει. Ὅταν πιστεύῃ κανεὶς εἰς αὐ-
τὴν παθαίνει μεγάλας συμφορὰς καὶ καταστρο-
φάς.

— Ὁ ὄχλος τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, ποῦ στέ-
κονται γύρω ἀπὸ αὐτὴν, τί θέλει καὶ πῶς λέ-
γονται αὐτοί;

— Αὐτοὶ ὀνομάζονται ἀπρονόητοι καὶ καθέ-
νας ζητεῖ ἀπὸ τὴν τύχην ὅ,τι αὐτὴ σκορπᾷ.

— Πῶς καὶ γιατί ὅλοι αὐτοὶ δὲν ἔχουν τὴν
ιδίαν ἔκφρασιν εἰς τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ ἄλλοι
μὲν φαίνονται χαρούμενοι, ἄλλοι λυπημένοι καὶ
ἀπλῶνον τὰ χέρια των;

— Ἐκεῖνοι ποῦ φαίνονται χαρούμενοι καὶ γε-
λοῦν τοὺς ἄλλους, εἶναι αὐτοὶ ποῦ ἔλαβαν κάτι
ἀπὸ τὴν Τύχην καὶ γι' αὐτὸ τὴν ὀνομάζουν Ἀ-
γαθὴν Τύχην. Οἱ ἄλλοι ποῦ κλαίουσιν καὶ ἀπλώ-
νουν τὰ χέρια των, εἶναι αὐτοί, ἀπὸ τοὺς ὁποί-
ους ἡ Τύχη ἀφῆρσεν ὅ,τι προηγουμένως εἶχε
δώσει, γι' αὐτὸ καὶ τὴν λέγουσιν Κακὴν Τύχην.

— Τί πράγματα εἶναι ἐκεῖνα ποῦ δίδει εἰς
αὐτούς, ὥστε οἱ λαμβάνοντες νὰ χαίρωνται,
ἐκεῖνοι δὲ ποῦ χάνουν νὰ κλαίουσιν;

— Εἶναι αὐτὰ εἶπε, τὰ ὁποῖα οἱ πολλοὶ θεω-
ροῦν ὡς ἀγαθὰ.

— Ποῖα εἶναι αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ;

— Εἶναι ὁ πλοῦτος, ἡ δόξα, ἡ καταγωγὴ, τὰ
τέκνα, ἡ ἐξουσία, ἡ βασιλεία καὶ ἄλλα συγγε-
νῆ μὲ αὐτὰ.

— Πῶς ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι ἀγαθὰ.

— Ἐάν εἶναι ἀγαθὰ ἢ ὄχι θὰ τὸ ἐξετάσω-
μεν ἀργότερα. Τώρα ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ
θέμα τοῦ Πίνακος.

— Ἄς εἶναι, εἶπα, ὅπως νομίζεις.

— Βλέπεις, εἶπε, μόλις περάσης τὴν πύλην
ἓνα δεῦτερον περιβόλον καὶ ἀπ' ἔξω γυναῖκες
ποῦ εἶναι στολισμένες ὅπως συνηθίζουν αὐτὲς
τῶν ἐλευθερίων ἡθῶν;

— Τίς βλέπω πολὺ καλὰ.

— Αὐτὲς λοιπὸν ὀνομάζονται, Ἀκρασία, Ἀ-
σωτία, Ἀπληστία καὶ Κολακεία.

— Διατί στέκονται ἐδῶ;

— Αὐτὲς πηδοῦν ἐπάνω εἰς τοὺς ἀνθρώπους,
τοὺς ἐναγκαλίζονται, τοὺς κολακεύουσιν καὶ τοὺς
ζητοῦν νὰ μείνουν μαζῆ των, ὑποσχόμενα νὰ
τοὺς χαρίσιν βίον γλυκὺ, χωρὶς ὀδύνας καὶ χω-
ρὶς κακοπάθειαν. Ἐάν, λοιπόν, πεισθῆ κανεὶς
εἰς τοὺς λόγους των καὶ δεχθῆ νὰ ζῆσῃ μὲ ἡ-

δυσπάθειαν, τότε μέχρις ἐνὸς ὁρίου θὰ αἰσθά-
νεται εὐχαρίστησιν, ὅσον διαρκοῦν αἱ σαρκικαὶ
ἀπολαύσεις. Ὅταν ὁμως ἀνανήψῃ, τότε αἰ-
σθάνεται, ὅτι ἡ ἡδυσπάθεια ἀντὶ νὰ τοῦ προσφέ-
ρῃ, ἀντιθέτως τοῦ ἀφαιροῦσε καὶ τὸν ταπει-
νωε. Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν διαπαρήσῃ ὅσα ἔλαβε
ἀπὸ τὴν Τύχην, γίνετα δουλὸν τῶν γυναικῶν
αὐτῶν, δέχεται ὅλας τὰς ἀτιμίας καὶ ἀσχημίας
καὶ διαπράττει ὅσα εἶναι βλαβερά, δηλαδὴ κλο-
πάς, ἱεροσυλίας, ψευδορκίας, προδοσίας, λη-
στείας καὶ τὰ ὅμοια. Κατόπιν παραδίδεται εἰς
τὴν Τιμωρίαν.

— Ποῖα εἶναι αὐτὴ;

— Βλέπεις εἶπε, πίσω ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους
μικρὰν θύραν καὶ ἓνα τόπον στενὸν καὶ σκο-
τεινόν;

— Τὸν βλέπω, εἶπα.

— Βλέπεις κάποιες γυναῖκες ἄσχημες, βρώ-
μικες, ντυμένες μὲ κουρέλια;

— Μάλιστα, τίς βλέπω.

— Λοιπόν, εἶπε, ἡ μία ἀπὸ αὐτὲς, ποῦ βαστά-
ζει μαστίγιον, λέγεται Τιμωρία. Ἡ ἄλλη, ποῦ
ἔχει τὸ κεφάλι της στὰ γόνατα, λέγεται Λύπη.
Καὶ ἐκεῖνη, ποῦ τραβᾷ τὰς τρίχας τῆς κεφα-
λῆς της, Ὀδύνη.

— Καὶ ὁ ἄλλος, ποῦ εἶναι κοντὰ σ' αὐτὲς,
ἄσχημος, λεπτός καὶ γυμνός, ὅπως καὶ ἐκεῖνη
ἡ ἄσχημη καὶ λεπτὴ, ποῖοι εἶναι;

— Αὐτὸς εἶναι ὁ Ὀδυρμός, εἶπε. Καὶ ἐκεῖ-
νη εἶναι ἡ ἀδελφὴ του Ἀθυμία. Εἰς αὐτοὺς τοὺς
δύο παραδίδεται καὶ ζῆ μαζῆ τους ἐκεῖνος ποῦ
ἀκολούθησε τὸν ἄσωτον βίον. Ρίπτεται ὕστε-
ρα μέσα εἰς τὴν Κακοδομονίαν καὶ ἐδῶ τε-
λειώνει τὸν βίον του μὲ κάθε δυστυχία, ἐάν
δὲν τύχῃ νὰ τὸν συναντήσῃ ἡ Μετάνοια.

— Ἀλλὰ τί γίνετα, εἶπα, ἂν τὸν συναντή-
σῃ ἡ Μετάνοια;

— Τὸν ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ τοῦ δείχνει
ἄλλην δοξασίαν περὶ ζωῆς, τοῦ βάλλει ἄλλην
Ἐπιθυμίαν, ποῦ ὀδηγοῦν εἰς τὴν ἀληθινὴν Παι-
δείαν καὶ εἰς τὴν λεγομένην Ψευδοπαιδείαν.

— Ὅστερα τί γίνετα;

— Ἐάν μὲν, εἶπε, δεχθῆ τὴν συμβουλὴν, ποῦ
ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν, ἀφοῦ κα-
θαρθῆ ἀπὸ αὐτῆν, τότε σώζεται καὶ γίνετα
εἰς ὅλον τὸν βίον του μακάριος καὶ εὐδαίμων.
Ἄλλοιως πλανᾷται ἀπὸ τὴν Ψευδοπαιδείαν.

— Ὡ Ἡρακλῆ, πολὺ μεγάλος εἶναι ὁ κίν-
δυνος αὐτός. Καὶ ποῖα εἶναι ἡ Ψευδοπαιδεία;

— Δὲν βλέπεις, λέγει, τὸν ἄλλον ἐκεῖνον πε-
ριβόλον;

— Βεβαίως τὸν βλέπω, εἶπα.

— Βλέπεις, λοιπόν, ἔξω ἀπὸ τὸν περίβολον, κοντὰ εἰς τὴν εἴσοδον, μίαν γυναῖκα πού στέκεται καὶ φαίνεται ντυμένη μὲ σεμνότητα καὶ πολὺ καθαρή;

— Τὴν βλέπω, εἶπα, καλά.

— Αὐτήν, λοιπόν, οἱ πολλοὶ καὶ ἀστόχαστοι ἄνθρωποι τὴν ὀνομάζουν Παιδείαν, ἀλλὰ δὲν εἶναι εἰμὴ Ψευδοπαιδεία. Ἐκεῖνοι πού ἐπιθυμοῦν διὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὰς πλάνας, καὶ νὰ φθάσουν εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν, πρῶτον ἔρχονται εἰς τὴν Ψευδοπαιδείαν.

— Τί λοιπόν, δὲν ὑπάρχει ἄλλη ὁδὸς πού ὀδηγεῖ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν;

— Ὑπάρχει, εἶπε.

— Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι μέσα εἰς τὸν περίβολον, πού φαίνεται ὅτι ἐπιστρέφουν, ποιοὶ εἶναι;

— Αὐτοὶ εἶναι ἔραστοι τῆς Ψευδοπαιδείας, εἶπε, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀπατηθῆ καὶ νομίζουν ὅτι εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν.

— Καὶ πῶς ὀνομάζονται αὐτοί;

— Ἄλλοι Ποιηταί, εἶπε, ἄλλοι Ρήτορες, ἄλλοι Διαλεκτικοί, Μουσικοί, Ἀριθμητικοί, Γεωμέτραι, Ἀστρολόγοι, ἄλλοι Ἡδονικοί, ἄλλοι Περιπατητικοί, ἄλλοι Κριτικοὶ καὶ ἄλλοι ἄλλων ἐπιστημονικῶν κλάδων.

— Αἱ γυναῖκες ἐκεῖνες, πού περιφέρονται ἐκεῖ καὶ ὀμοιάζουν μὲ τὶς πρῶτες, δηλαδὴ τὴν Ἀκρασίαν καὶ τὶς ἄλλες, ποιῆς εἶναι;

— Αὐτὲς αἱ ἴδιες εἶναι.

— Γιατί, καὶ ἐδῶ εἰσέρχονται;

— Μὰ τὸν Δία, ἔρχονται καὶ ἐδῶ, ἀλλὰ σπαινωὶ καὶ ὄχι ὅπως εἰς τὸν πρῶτον περίβολον.

— Λοιπόν, ἔρχονται ἐδῶ καὶ αἱ Δοξασαί;

— Ναί, εἶπε, τοὺς συνοδεύουν κ' ἐδῶ, διότι ἐπιδρᾷ ἐπάνω των τὸ ποτὸν πού ἔπιον ἀπὸ τὴν Ἀπάτην. Ἐπίσης τοὺς παρακολουθεῖ ἡ Ἄγνοια, μὰ τὸν Δία, καὶ ἡ Ἀφροσύνη. Καὶ δὲν θὰ τοὺς ἐγκαταλείψῃ οὔτε ἡ ἀπατηλὴ Δοξασία οὔτε καὶ αἱ κακίαι, μέχρι τότε πού, ἀπελιπόμενοι ἀπὸ τὴν Ψευδοπαιδείαν, θὰ πάρουν τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν καὶ θὰ ἱατρευθοῦν ἀπὸ τὰς πλάνας καὶ τὰς κακίας. Ὅστερα, ὅταν καθαρθοῦν καὶ ἀποβάλουν ὅσα κακὰ ἀπέκτησαν, τὰς Δόξας καὶ τὴν Ἄγνοιαν, τότε θὰ σωθοῦν. Ἐφ' ὅσον ὅμως παραμένουν στὸν χῶρον τῆς Ψευδοπαιδείας, οὐδέποτε θὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὰς κακίας των, ἐπειδὴ ἀκολουθοῦν τὴν διδασκαλίαν τῆς.

— Ποία εἶναι λοιπόν αὐτὴ ἡ ὁδὸς πού ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν;

— Βλέπεις, εἶπε, ἐπάνω τὸν τόπον ἐκεῖνον, πού δὲν κατοικεῖ κανεὶς, ἀλλὰ φαίνεται ἔρημος;

Ἐπίσης καὶ μίαν θύραν μικρὰν καὶ ἓνα δρόμον πρὸ τῆς θύρας εἰς τὸν ὁποῖον βαδίζουν πολὺ ὀλίγοι, ἐπειδὴ φαίνεται ἀνηφορικός, πετρώδης καὶ τραχύς;

— Τὸν βλέπω καλά, εἶπα.

— Βλέπεις ὅτι αὐτὸ εἶναι ἓνα ὑψηλὸ βουνό, ἢ ἀνάβασις του φαίνεται δύσκολη καὶ ἐκατέρωθεν τῆς ἀτραποῦ εἶναι χάος;

— Τὸ βλέπω, βεβαίως.

— Αὐτὴ, λοιπόν, εἶναι ἡ ὁδὸς πού ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν.

— Εἶναι τρομερὴ καὶ νὰ τὴν βλέπει κανεὶς, εἶπα.

— Ἀκόμη βλέπεις εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ μίαν μεγάλην καὶ ὑψηλὴν πέτραν, γύρω ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ὑπάρχει κρημνός;

— Τὴν βλέπω, εἶπα.

— Βλέπεις, λοιπόν, καὶ δύο γυναῖκας, πού στέκονται ἐπάνω στὴν πέτρα, ὕγιεις καὶ φαιδρὰς καὶ ἀπλώνουν τὰ χέρια των μὲ λαχτάραν;

— Τὰς βλέπω, εἶπα, ἀλλὰ πῶς ὀνομάζονται;

— Ἡ μὲν ὀνομάζεται Ἐγκράτεια, εἶπε, ἡ δὲ Καρτερία καὶ εἶναι ἀδελφαί.

— Διὰ ποῖον λόγον ἔχουν ἀπλώσει τὰ χέρια των μὲ τέτοιαν προθυμίαν;

— Ἴκετεύουν ἐκεῖνους πού ἀνεβαίνουν ἐκεῖ καὶ τοὺς δίδουν θάρρος νὰ μὴ δειλιάσουν καὶ λέγουν εἰς αὐτούς, ὅτι πρέπει νὰ υπομείνουν ἀκόμη ὀλίγον καὶ ὕστερα θὰ φθάσουν εἰς ἀνάπαυσιν.

— Ὅταν, λοιπόν, φθάσουν στὴν πέτραν πῶς ἀνεβαίνουν; Διότι δὲν βλέπω κανένα δρόμον πού νὰ ὀδηγῇ ἐκεῖ.

— Κατεβαίνουν αἱ γυναῖκες ἀπὸ τὸν κρημνὸν καὶ τοὺς βοηθοῦν νὰ ἀνέβουν εἰς τὸν τόπον των. Ὅστερα τοὺς συνιστοῦν νὰ ξεκουραστοῦν καὶ μετὰ ἀπὸ λίγο τοὺς δίδουν δύναμιν καὶ θάρρος, ὑποσχόμεναι, ὅτι θὰ τοὺς ὀδηγήσουν πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν. Ἐν συνεχείᾳ τοὺς δεῖχουν τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος εἶναι καλός, ὁμαλὸς καὶ ἀναπαυτικός χωρὶς κινδύνους, ὅπως βλέπεις.

— Ὅτι φαίνεται, μὰ τὸν Δία.

— Βλέπεις, λοιπόν, εἶπε, προστὰ ἀπὸ τὸ δάσος ἐκεῖνο καὶ ἓνα τόπον, ὁ ὁποῖος φαίνεται ὡς ὠραῖον λιβάδι πλημμυρισμένον ἀπὸ φῶς;

— Βεβαίως τὸ βλέπω, εἶπα.

— Διακρίνεις ἓνα ἄλλον περίβολον εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμῶνος καὶ μίαν ἀκόμη πύλην;

— Ὅτι εἶναι. Ἀλλὰ πῶς λέγεται αὐτός ὁ τόπος;

— Ὀνομάζεται κατοικία τῶν Εὐδαιμόνων, εἶπε. Ἐδῶ διαμένουν ὅλοι αἱ Ἀρεταὶ καὶ ἡ Εὐδαιμονία.

— Ὅντως, πόσον ὠραῖος εἶναι ὁ τόπος αὐτός!

— Πλησίον τῆς πύλης βλέπεις μίαν γυναῖκα μὲ πρόσωπον σεμνὸν καὶ ὠραῖον καὶ σὲ ὄριμην ἡλικίαν, ἐνδεδυμένην στολὴν ἀκαλλώπιστον καὶ ἀπέριττον; Βλέπεις, ὅτι στέκεται ὄχι ἐπάνω στορογγύλης πέτρας, ἀλλὰ τετραγώνου, ποῦ δὲν μετακινεῖται καὶ ἔχει μαζὴ τῆς ἄλλας δύο, ποῦ φαίνονται ὡς θυγατέρες τῆς;

— Ἔτσι φαίνεται πῶς εἶναι.

— Αὐτὴ ποῦ εἶναι στὴν μέσην μεταξὺ τῶν δύο, εἶναι ἡ Παιδεία, καὶ αἱ ἄλλες εἶναι ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Πειθώ.

— Καὶ γιατί στέκεται ἐπάνω σὲ τετράγωνη πέτρα;

— Αὐτὸ εἶναι σύμβολον, εἶπε, διὰ τοῦ ὁποίου διδάσκει ἐκείνους ποῦ ἔρχονται σ' αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι ὁ δρόμος αὐτὸς εἶναι σταθερὸς καὶ ἀκίνδυνος καὶ ὅτι ὅσα ἀγαθὰ προσφέρει αὐτὴ εἶναι ἀμετάβλητα, ἀμετακίνητα.

— Καὶ ποῖα εἶναι αὐτὰ ποῦ δίδει;

— Εἶναι τὸ θάρρος καὶ ἡ ἀφοβία, εἶπε.

— Καὶ τί εἶναι αὐτά;

— Αὐτά, εἶπε, εἶναι ἡ Ἐπιστήμη, διὰ τῆς ὁποίας προφυλάσσεται κανεὶς διὰ νὰ μὴ πάθῃ κανένα κακὸν εἰς τὸν βίον.

— Ὡ! Ἡρακλῆ, εἶναι πολὺτιμα τὰ δῶρα! Ἀλλὰ γιατί ἡ Παιδεία στέκεται ἔξω ἀπὸ τὸν περιβόλον;

— Διὰ νὰ θεραπεύῃ ἐκείνους ποῦ ἔρχονται ἐκεῖ μὲ τὰ κατάλληλα φάρμακα. Ὅταν δὲ τοὺς καθαρίσῃ τοὺς εἰσαγεῖ εἰς τὰς Ἀρετάς.

— Ἀλλὰ πῶς γίνεται αὐτὸ, εἶπα, δὲν τὸ καταλαβαίνω.

— Θὰ καταλάβῃς, εἶπε. Ἐνας ἄρρωστος ποῦ πηγαίνει εἰς τὸν ἱατρὸν, προηγουμένως καθαρίζεται ἀπὸ τὰ αἷτια τῆς νόσου, λαμβάνων τὰ ἀνάλογα φάρμακα, καὶ τότε γίνεται ὑγιής. Ἐὰν δὲ δὲν ἐφαρμόξῃ τὰς ἐντολάς του, ἀσφαλῶς πεθαίνει ἀπὸ τὴν νόσον.

— Αὐτὰ τὰ καταλαβαίνω, εἶπα ἐγώ.

— Ἔ, λοιπὸν εἶπε, μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ Παιδεία θεραπεύει ἐκείνους ποῦ πηγαίνει σ' αὐτήν, πρῶτον μὲ διάφορα καθαριστικὰ διὰ νὰ τοῦ ἀποβάλῃ τὰ κακὰ ποῦ ἔφερε μαζὴ του.

— Καὶ ποῖα εἶναι αὐτά; ἐρώτησα.

— Ἡ Ἀγνοία, ἡ Πλάνη, ποῦ ἔπιεν ἀπὸ τὴν Ἀπάτην, ἡ Ἀλαξονεῖα, ἡ Ἐπιθυμία, ἡ Ἀκρασία, ὁ Θυμὸς, ἡ Φιλαργυρία καὶ ὅλα τὰ ἄλλα

ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐγέμισεν ὁ ἄνθρωπος στὸν πρῶτον περιβόλον.

— Ὅταν λοιπὸν αὐτὸς καθαρθῇ, ποῦ τὸν στέλλει ἡ Παιδεία;

— Μέσα, εἶπε, πρὸς τὴν Ἐπιστήμην καὶ τὰς ἄλλας Ἀρετάς.

— Εἰς ποίας;

— Δὲν βλέπεις ἐσωτερικῶς τῆς πύλης μίαν ὁμάδα γυναικῶν, ποῦ φαίνονται ὠραῖες, σεμνές, μὲ στολὴν ἀπλὴν καὶ κάπως σκληράν, χωρὶς ἐπιτήδευσην καὶ χωρὶς καλλωπισμούς, ὅπως οἱ ἄλλες;

— Τίς βλέπω, εἶπα. Ἀλλὰ πῶς ὀνομάζονται αὐτές;

— Ἡ μὲν πρῶτη, Ἐπιστήμη, εἶπε. Οἱ ἄλλες εἶναι ἀδελφές τῆς, Ἀνδρεία, Δικαιοσύνη, Καλοκαγαθία, Σωφροσύνη, Εὐταξία, Ἐλευθερία, Ἐγκράτεια, Πραότητα.

— Ὡ πολὺ ὠραῖες, ἀνεφώνησα, ἔχομεν μεγάλας ἐλπιδάς!

— Naί, ἀπάντησε, ἐὰν ἔχετε σύνεσιν καὶ κάμετε κτήνη σας αὐτὰ ποῦ ἀκούετε.

— Ἀλλὰ θὰ προσέξωμεν πολὺ, εἶπα.

— Ἔτσι θὰ σωθῆτε, ἀπήντησε.

— Ὅταν αἱ Ἀρεταὶ παραλάβουν αὐτόν, ποῦ τὸν ὀδηγοῦν;

— Πρὸς τὴν μητέρα, εἶπε.

— Ποῖα εἶναι αὐτή;

— Βλέπεις τὸν δρόμον ἐκείνον ποῦ ὀδηγεῖ εἰς τὸν ὑψηλὸν ἐκείνον τόπον, ποῦ φαίνεται ὡς ἀκρόπολις ὄλων τῶν περιβόλων; Καὶ τὴν γυναῖκα κοντὰ στὸ προπύλαιον, ποῦ εἶναι σεμνή καὶ ὠραία καὶ κάθεται σὲ θρόνον ὑψηλόν, στολισμένη μὲ εὐγένειαν καὶ ἀπλότητα, καὶ εἶναι στεφανωμένη μὲ στέφανον ἀπὸ διάφορα καὶ ὠραῖα ἄνθη;

— Naί, ἔτσι φαίνονται, εἶπα.

— Αὐτὴ, λοιπὸν, εἶναι ἡ Εὐδαιμονία.

— Ὅταν ἔρχεται κάποιος ἐδῶ, αὐτὴ τί κάμνει;

— Ἡ Εὐδαιμονία καὶ ὅλες οἱ ἄλλες Ἀρετές, τὸν στεφανώνουν ὡς νικητὴν σὲ μεγάλους ἀγῶνας.

— Καὶ εἰς ποίους ἀγῶνας ἐνίκησεν αὐτός;

— Στους μεγίστους ἀγῶνας, εἶπε, μὲ τὰ μεγαλύτερα θηρία, τὰ ὁποῖα προηγουμένως τὸν κατέρωσαν, τὸν ἐβασάνιζαν καὶ τὸν εἶχαν δοῦλον των. Αὐτὰ ὅλα ἐνίκησε, τὰ κατεφρόνησε καὶ ἐπεβλήθη εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὥστε νὰ ἔχη ὑποτάξει ὅλα ἐκεῖνα τὰ θηρία, ὅπως πρῶτα ἦταν αὐτὸς δοῦλος των.

(Συνεχίζεται)

i.μ.

Ο ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΙΒΗΡΙΤΗΣ

«φῶς Μοναχοῖς ἄγγελοι
φῶς λαϊκοῖς Μοναχοί».
"Αγ. Ἰωάννης Σιναιτης

ΕΡΑ παραμένει σιγή μνήμην μας ἡ ὁσία μορφή τοῦ θεοφιλοῦς ἐκείνου Γέροντος ἱερομονάχου Ἀθανασίου Ἰβηρίτου. Ἦδη σιερούμεθα ἀπὸ ἐτους καὶ πλέον τῆς «θείας καὶ φίλης καὶ γλυκυτάτης φωνῆς» του, ἡ ὁποία ἀνύφανε σὲ σφαῖρες οὐράνιες ὄσους τὸν ἐπλησίαζαν καὶ εἶχαν «ᾧτα ἀκούειν». Καὶ πράγματι, ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «εἰς δύναται ὄλον δῆμον μεταρροθμίσαι». «Ὅσοι μετέβαιναν σιγήν Ἰ. Μοῆν τῶν Ἰβήρων, μετὰ τὴν προσκύνησιν τῆς πανσέπιου Εἰκόνης τῆς Πορταΐτισης καὶ τὴν συνομιλίαν μὲ τὸν μακαριστὸν Ἀθανάσιον, ἀνεχώρουν ἀλλοιωμένοι, ἀναβαλισμένοι καὶ μὲ ἐμπνεύσεις εἰς τὴν ψυχὴν.

Περὶ τοῦ π. Ἀθανασίου ἐγράψαμεν ἐπανειλημμένως. Ὁ ὑποφαινόμενος εἶχε τὴν εὐλογία νὰ εἶναι ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν δεκαετηρίδας μάρτυς τοῦ βίου του καὶ μοναδικὸς του φίλος. Καταχωρίζομεν ὡς ἀδελφικὸν ἐτήσιον μνημόσυνον ἀσθενῆ σκιαγραφίαν του διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῶν Α.Δ.

Ἐγεννήθη εἰς τὸ Λευκάσιον τῶν Καλαβρύτων τὸ 1885. Προσηλθὲν εἰς τὴν Μοῆν τῶν Ἰβήρων, ὡς ρασοφόρος Μοναχός, ἔκτισος Ἰ. Μοῆς τῆς ἰδιαιτέρας του πατριδος, τὸ ἔτος 1905. Ἐκάθη μικροσχημὸς Μοναχὸς τὸ ἔτος 1907 καὶ ἐχειροτονήθη ἀργότερον ἱεροδιάκονος. Μετὰ δεκαετίαν ἀνεχώρησε τῆς Μοῆς, διὰ νὰ διακονήσῃ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας. Μετὰ παραμονὴν εἰς τὸν κόσμον μᾶς περίπου τριακονταπενταετίας (ἐφη-

μέριος εἰς Τρίπολιν Ἀφρικῆς, Ρώμην καὶ διδάσκαλος ἐν Κωνσταντινουπόλει) ἐπέστρεψεν εἰς τὴν μετάνοιαν ἐν ἔτει 1939, ὅτε καὶ ἐκάθη εἰς Μεγαλόσχημον Μοναχόν. Παρέμεινε εἰς αὐτὴν, χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ οὔτε καὶ δι' ἀσθένειαν εἰς τὸν κόσμον μέχρι τῆς Κυριακῆς τῆς 26ης Νοεμβρίου (παλ. ἡμερ.) καὶ ὥραν 9ην νυκτερινήν, ὅτε ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον, ὃν ἐπόθησεν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, διανοίας καὶ ἰσχύος.

Ὁ π. Ἀθανάσιος ὑπῆρξε κατὰ κυριολεξίαν ἀληθῆς Μοναχός. Νοῦς καθαρὸς, «διαβατικὸς», θεωρητικὸς, εἶχε σιραφῆ ὀλογύχως εἰς τὰ οὐράνια κάλλη, ἐκεῖ ἐνετούφα. Ὁ γράφων, εἶναι ἀπνευδῆς μάρτυς — ἴσως καὶ ὁ μόνος — τῶν ἐκοιτακῶν θεωριῶν του, «πάσχω» ἱερῶς κατὰ τὰς θείας μελέτας του. Εἰς σημειωματάριόν του, ὅπερ εἶχε γράφει διὰ καθημερινὴν ὑπόμνησιν — τὸ ὅποιον πρὸ ἐτῶν μοι ἐχάρισεν — ἔγραψε καὶ τὰ ἐξῆς ἐκφραστικὰ τῆς ἀγίας του ψυχῆς:

«Τρυφή οὐρανία καὶ ἀπόλαυσις ὑπερκόσμιος ἡ στιγμὴ, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται τὸ μυστήριον τῆς ἐνοράκου Οἰκονομίας μὲ ὄργανον τὴν Πάναγον Παρθένον. Ἡ Μαρία μὲ τὸν Ἰησοῦ, ὁ Ἰησοῦς μὲ τὴν Μαρίαν, τὰ δύο αὐτὰ πάντιερα καὶ γλυκύτατα ὀνόματα, ἰδοὺ ὁ Παράδεισος.

Ἐγέμισεν ἡ ψυχὴ τοῦ πιστοῦ ἀπὸ χαρᾶν, οὐδεμίαν ἄλλην ἔφρασις, οὐδὲν κενὸν εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον. Ὁ Χριστὸς μᾶς ἀεκάλυψε τὴν ἀπειρον ἀγαθότητα καὶ ἐνσπλαγγινὰν τοῦ Θεοῦ. Ἡ Μαρία συνεφλίωσε τὴν γῆν μὲ τὸν οὐρανόν, λαοὶ ἀγαλλιάσθη».

Εἰς τοιαύτας ἀγαλλιάσεις εὐρίσκειτο σχεδὸν πάντοτε. Μὲ τὸν ὄσιον καὶ σοφὸν αὐτὸν Μοναχόν, μὲ συνέδεσε πνευματικὴ

φιλία εικοσιεξ ὀλοκλήρων χρόνων. Κατὰ τὴν νεότητά μου τὸν ἐπεσκεπτόμην τακτικά καὶ παρέμενα εἰς τὸ κελλίον τοῦ 2—3 ἡμέρας. Εἶμαι, λοιπόν, εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω βλας τὰς πτυχὰς τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς του. Δύναμαι νὰ ἰσχυρισθῶ, ὅτι διὰ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων του καὶ τῆς πλουσίας χάριτος, ποῦ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεόν, ὁ νοῦς του ἐκινεῖτο ἔξω κόσμου. Αὐτὸ διεπίστωνα εἰς τὰς μακρὰς συνομιλίας μας. Δὲν ἦτο ἡ ὁμολογία του καρπὸς μιᾶς διανοητικῆς ἐρεύνης, συναισθηματικὸν ἄνθος, ἀλλὰ τὸ ἀμάλαγμα τῆς μετ' ἀπαυθὺς πάθους βιώσεως τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ ὡς δημιουργοῦ, ὡς Σωτῆρος τοῦ κόσμου. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ λόγος του συνοδεύετο σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ δακρῶν ὅχι νοσηρῶν νοσοῦσης ψυχῆς, ἀλλὰ δροσιστικῶν καὶ φωτιστικῶν τῆς ὑγιοῦς ψυχῆς του.

Ὁ π. Ἀθανάσιος ἠκολούθησε μὲ συνέπειαν τὴν πνευματικὴν καὶ ἀσκητικὴν παράδοσιν τοῦ Μοναχισμοῦ. Δὲν ἀνῆλθε δι' ἄλματος εἰς τὰ ὑψηλὰ πνευματικὰ ἐπίπεδα ποῦ εὐρίσκειτο. Ἦρχισε μὲ τὴν ταπεινότητα, τὴν ἐξουθενώσιν τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἐφήρμοσε πιστῶς τὴν ἀσκητικὴν ἀγωγὴν ὡς καθημερινὴν πράξιν. Ὑπῆρξεν ἐγκρατὴς καὶ νηστευτὴς καὶ ἀγρυπνὸς καὶ εὐκτικὸς.

Ὅπως οἱ ἅγιοι Πατέρες, μὲ τὸ καθαρὸν ὄμμα τῆς ψυχῆς των, ἔβλεπον ἑαυτοὺς «χείροντας δαιμόνων», οὕτω καὶ ὁ Ἀθανάσιος εἶχε σύντριφον τὴν αὐτομεγρίαν, τόσον, ὥστε, ὅτε ἤμην νεώτερος, νὰ ἐκπληττωμαι ἢ νὰ γελῶ ἀδελήτως ἐκ τῶν τολμηρῶν αὐτοχαρακτηρισμῶν του. Γράφων τὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου «Προσῆκει τὸν ἱερωμένον Θεῷ, τοιοῦτον εἶναι τῷ βίῳ καὶ ταῖς ἀρεταῖς ὡς μὴ δεῖσθαι ἐτέρας ἀναβάσεως», σημειώνει: «Δι' ἐμὲ δὲν ὑπῆρξεν ἄλλη βαθμὶς καταβάσεως· κατῆλθον ὅλην τὴν κλίμακα καὶ εὐρίσκομαι κάτω τοῦ Ναδίου!»

Ὁ προσανατολισμὸς του ἦτο ἡ τελειότης. Μὲ κριτήρια πάντοτε μιᾶς ὑψηλῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἐπρόσχε τὸν ἑαυτὸν καὶ συνεχῶς «διέθετο ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ του». Μοὶ ἔλεγε πολλάκις: «Ἡ ζωὴ τοῦ μοναχοῦ πρέπει νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ γίνῃ οὗτος βαθμῶν, ἐπίγειος ἄγγελος καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος.

Ἐπ' αὐτὴν τὴν ἐννοίαν ὑπῆρξεν ὁ Μοναχισμὸς, εἰς πᾶσαν ἐποχὴν. Μοναχός, ὅστις δὲν κατασοχάζεται τὴν χριστιανικὴν αὐτὴν τελειότητα, κατ' ἀνάγκην θὰ γίνῃ ὁ χειρότερος ἄνθρωπος. Διότι, ἐστερημένος οἰκογενείας καὶ ζῶν μόνος μακρὰν τῆς κοινωνίας, ὑφίσταται τοιαύτην ψυχικὴν διαστροφὴν, ὥστε καταντᾷ ἀπαίσιος καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ πολλάκις».

Ποῖος ἀπὸ τὰς χιλιάδας τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς Μονῆς κατ' ἔτος, δὲν ἤκουσεν ἐπὶ μίαν τριακονταπενταετίαν τὰς διδασχὰς τοῦ π. Ἀθανασίου καὶ δὲν ἀνεχώρει ἐκ τῆς Μονῆς, ὅχι ἀπλῶς μὲ ἰσχυρὰς ἐντυπώσεις ἀλλὰ μὲ πραγματικὰς ἐμπνεύσεις; Ποῖος δὲν ἐνθυμεῖται τὰς ὑψηλὰς του συλλήψεις περὶ αἰωνιότητος, διὰ τὴν ἀπειρίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν «μετὰ Θεὸν Θεόν», τὴν Θεοτόκον Μαρίαν, ἡ ὁποία ἀπετέλει δι' αὐτὸν ἀδιάλειπτον ἀδολεσχίαν; Ἦτο Θεοσοκόφιλος ὑπὸ τὴν πλεον πατερικὴν σημασίαν, ἀφοῦ «ἡ Μαρία συνεφιλίωσε τὴν γῆν μὲ τὸν οὐρανόν».

Ἀναχωρῶν ἀπὸ μίαν ἐπιστημονικὴν ἀρχὴν, κατ' ἦν «οὐδὲν ἀπόλλυται ἐν τῇ φύσει», γράφει εἰς τὸ σημειωματάριόν του: «Ἐφ' ὅσον «οὐδὲν ἀπόλλυται ἐν τῇ φύσει» ἄρα καὶ τὰ δάκρυα τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν Σιαύρωσίν του ὑπάρχουν εἰς τὸ στοιχεῖον τοῦ ὕδατος! «Ὁ εὐσπλαγχνικὴ Δέσποινα, εὐδόκησον λοιπὸν νὰ μοῦ χάρισης ἕνα Σου καὶ μόνον δάκρυ ἀπὸ τὰ χυθέντα εἰς τὸν Γολγοθᾶν διὰ τὸ Γλυκὸ Σου Ἐαρ. Θὰ τὸ ἀνταλλάξω πάραντα μὲ μίαν ρανίδα ἀπὸ τὸν Θεουργὸν κρουνὸν τῆς νυγείσης πλευρᾶς τοῦ Υἱοῦ Σου, ὅπως νεκρωθεῖς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀναζήσω (ὡς ἀναεῖ νεοσοδὸς πελεκᾶνος) δι' ἀντισταθμίσεως τῆς ἀπειροσίμου ταύτης ρανίδος πρὸς τὰ πλήθη τῶν ἀνομιῶν μου καὶ δι' ἐπιστάξεως ταύτης ἐπὶ τοῦ πτώματός μου».

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἐκ τῆς Ἀφρικῆς καὶ κατ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς του εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ἰβήρων, διετέλει ὑπὸ τὴν οκέπην καὶ ὑπὸ τὸ ὄμμα τῆς Παναγίας «Πορταίτισης». Ὁ Ἀθανάσιος, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, εἶχεν ἀποκηρῖσει μίαν τοιαύτην παιδικὴν ἀπλότητα — εἶχεν ἐπανέλθει «εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀπλοῦν» — ὥστε ὠμίλει μὲ τὴν Παναγίαν

Παρθένον με μίαν οικειότητα φυσικῆς συγγενείας. Ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ δυσκόλως συνηγιάτο μεταξὺ τῶν Ἁγιορειτῶν. Αἱ χιλιάδες τῶν κατ' ἔτος ἀκροατῶν του ἔμεναν κατάπληκτοι ἀπ' ὅσα ἤκουον διὰ πρώτην φοράν, περὶ Παναγίας, ἴσους διὰ τὴν μέθεξιν του εἰς τοὺς λόγους του, ὅσον καὶ διὰ τὴν πρωτοτυπίαν τῶν ἐμπειριῶν του.

Ὁ γράφων δέ, ἠξιώθη νὰ τὸν βλέπη ἀλλοιούμενον τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν, ἢ μορφὴν του νὰ προσλαμβάνη ἔκφρασιν ἀγαθότητος, ἢ φωνὴν του νὰ ἀποκιτᾷ ἓνα τόνον πνευματικόν, δάκρυα νὰ κυλοῦν εἰς τὰς παρειάς του καὶ ὑπερὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν μυσταγωγίαν νὰ ἐξέρχεται λελουμένος καὶ με ἀνακαινισμένην ὡς ἀετοῦ τὴν νεότητά του». Καὶ αὐτὰ ὅλα με θάθος ταπεινώσεως, με ἀψυχὴν καθαρὰν καὶ ἀρρύπωτα χεῖλην». Καὶ πράγματι, ἀφοῦ αἱ συνομιλίας περιστρέφοντο εἰς τὴν «Μαρίαν με τὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν Ἰησοῦν με τὴν Μαρίαν, τὰ δύο αὐτὰ πάντεπνα καὶ γλυκύτατα ὀνόματα...», ἐπόμενον ἦτο νὰ αἰσθάνεται τὴν ὑπαρξίν του ἐντὸς τοῦ «παραδείσου».

Ὁ μακαριστὸς Ἀθανάσιος ἐπανελάμβανε με θαδεῖαν κατάνυξιν τὸ Ἀβγουσιτίειον: «ἄμεινον ἦν μοι μηδαμῶς εἶναι ἢ τοῦ Ἰησοῦ ἄνευ εἶναι». Καὶ συνέχισε. "Ἐξω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲν γνωρίζομεν οὔτε τί εἶναι Θεός, οὔτε τί εἶναι ζωή, οὔτε τί εἶναι θάνατος.

Κατὰ τὴν Πατερικὴν δὲ ὑποτύπωσιν εἰς μὲν τὸ θυμικὸν τῆς ψυχῆς ἔδιδεν ἀγάπην, εἰς δὲ τὸ ἐπιθυμητικὸν ἐγκράτειαν καὶ εἰς τὸ λογιστικὸν προσευχὴν καὶ θεῖα θεωρήματα. Ὁ ὑποφαινόμενος γνωρίζει με πόσῃ ἐπιμέλειαν ἐπώπτευεν, ὡς «σοῦς ἤρμενον κατὰ παθῶν ὀλεθρῶν», ἐπὶ τῆς λειτουργίας τοῦ «αἰμεροῦς» τῆς ψυχῆς Του.

Οὐδέποτε ἄφησε τὸν νοῦν του ἀργὸν ἢ μειωριζόμενον. Ἡ προσευχὴν ἢ πνευματικὰ θεωρήματα, ἰδίως κατὰ τὰς χειμερινὰς ἀπεράντους νύκτας εἰς τὸ κελλίον του καὶ εἰς τὸν ἱ. ναόν, ὅπου ἡ καρδιά του εἶχε μυστικὰς ἐσοτίας.

Μοῦ διηγεῖτο, ὅτι κάποτε εἰς μίαν ἱεράν Ἀκολουθίαν εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Προϊατίσεως, ὠδήγησε τὸν νοῦν του εἰς τὴν θεωρίαν τῆς θείας ἀορισίας, εἰς τὸν

μεταμορφωμένον «αἰῶνα» τῆς αἰωνιότητος, διερχόμενον τὰ διαστήματα καὶ τοὺς κενεῶνας τῆς κτίσεως. Σὲ μίαν στιγμὴν, ὅπου εὐρέθη μέσα στὸ θάμβος καὶ τὸν θαυμασμόν, «ἠσθάνθη», λέγει, μίαν τοιαύτην ἐκστατικότητα, ὥστε ἔπιασα τὸ κεφάλι μου με τὰ δύο μου χέρια, ὅπως ἤμουν στὸ στασιδί μου καὶ ἐφώναξα δυνατὰ. Παναγία μου!...».

Ὁ ἅγιος ἱερομόναχος συνηθίζει νὰ λέγει «ὁ ἄνθρωπος εἶναι μιστήριον αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν καὶ αἴνιγμα ἀπελπιστικώτατον. Ἄλλ' ἐν τούτῳ ἔγκειται ἡ μεγίστη ἀξία μας. Ὅτι καίτοι οἰκοῦμεν εἰς τὸν πεπερασμένον αὐτὸν κόσμον, εἴμεθα ὅμως προωρισμένοι διὰ τὴν αἰωνιότητα, διὰ τὸν Θεόν. Φέρομεν τοὺς χαρακτήρας τοῦ Θεοῦ, ἐγκανχόμεθα, διὸ ἀνηκουομεν εἰς τὸ γένος αὐτοῦ. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι συνάμα μικρόκοσμος καὶ μικρόθεος. Ὑπάρχει μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ ἓνας δεσμὸς συγγενείας, καταγόμεθα ἐκ γένους θείου».

Εἰς τὸ σημειωματῆριόν του γράφει «Μετὰ μίαν ζωὴν ὀλόκληρον, ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας, εἰς τὰς Μονὰς καὶ τοὺς Ναοὺς. Μετὰ ἰσοαΐας ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς γνώσεις καὶ καθημερινὴν πείραν καὶ διδασκαλίαν. Μετὰ ἴσους ταλαιπωρίας καὶ ἀδύναμις τῆς ζωῆς σου ταύτης. Θὰ εἶναι ἀνεκφορσῶς θλιβερόν καὶ ἀνηκούστως φορικαλέον νὰ κολασθῆς ἐν τέλει μόνον καὶ μόνον ἀπὸ μορτίαν καὶ τύφλωσιν ὡς πρὸς τὸ νόημα καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς σου».

Με αὐτὰς τὰς σκέψεις τῆς ταπεινώσεως καὶ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ ἠσφάλιζε, κατὰ τὴν Πατερικὴν διδασκαλίαν, τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῶν ὑπερβολικῶν πηήσεων τοῦ νοῦ καὶ τῶν ἀγαλλιάσεων τῆς καρδίας. Ἀλλὰ περὶ τούτων εἰς τὸ ἐπόμενον. θ.μ.δ.

ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ

ΤΟΥ ΑΓ. ΜΑΣΙΜΟΥ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

ΥΤΟΙ ΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ που ζητούν πάντοτε να κολάσουν την ψυχή μας, πολεμούμε με έμπαθείς λογισμούς να την μολύνουν, εισάγοντες εις αυτήν την αμαρτίαν η̄ δια των λογισμών η̄ δια της πράξεως. "Όταν όμως εύρουν τὸν νοῦν μὴ δεχόμενον τὰς προσβολὰς

των, τότε θὰ αἰσχυνοῦν. "Όταν δὲ πάλιν τὸν εὖρον ἀσχολούμενον μὲ πνευματικὰς θεωρίας, τότε θὰ φύγουν κατησχυμένοι ταχύτατα.

κα'. "Εκείνος ποῦ γυμνάζει τὸν νοῦν του, ἐτοιμαζόμενος πρὸς ἱεροῦς καὶ πνευματικοῦς ἀγῶνας καὶ ἀποδίδει τοὺς ἐμπαθείς λογισμοὺς, αὐτὸς ἔχει τὴν θέσιν τοῦ ἱεροδιακόνου. "Εκείνος δὲ ποῦ φωτίζει τὸν νοῦν του εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων καὶ οὕτως ἐξαφανίζει ἀπὸ τὴν ψυχὴν του τὴν ψευδάνυμον γνῶσιν, αὐτὸς ἔχει τὴν θέσιν τοῦ ἱερέως. "Εκείνος πάλιν ποῦ τελειοποιεῖ τὸν νοῦν του μὲ τὸ ἅγιον μύρον τῆς γνῶσεως καὶ προσκυνήσεως τῆς Ἁγίας Τριάδος, αὐτὸς ἐπέχει θέσιν Ἐπισκόπου.

κβ'. Ἄδυνατιζοῦν ἀπέναντί μας οἱ δαίμονες, ὅταν τὰ πάθη τῆς ψυχῆς μας ἐλαττώνονται διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ. "Όταν δὲ τὰ πάθη ἐξοφανίζονται μὲ τὴν ἀπάθειαν τῆς ψυχῆς, τότε οἱ δαίμονες «ἀπόλλυνται», μὴ εὐρίσκοντες πλέον τὰ πάθη, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὁσίων παρέμεναν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν πολεμοῦσαν. Καὶ αὐτὸ ἴσως σημαίνει τὸ ψαλμικόν: «ἀσθενήσοι καὶ ἀπολοῦνται ἀπὸ προσώπου σου» (Ψαλμ. 9, 4).

κγ'. "Άλλοι μὲν ἄνθρωποι συγκρατοῦν τὴν ἐκδήλωσιν τῶν πονηρῶν παθῶν τῶν φοβούμενοι τοὺς ἀνθρώπους. "Άλλοι δὲ ἀπὸ κενοδοξίαν. "Άλλοι πάλιν διότι ἀγωνίζονται νὰ τὰ θεραπεύσουν. Καὶ ἄλλοι ἐλευθεροῦνται ἀπὸ τὰ πάθη διὰ θαυμαστῆς ἐμβάσεως τοῦ Θεοῦ.

κδ'. "Όλόκληρος ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου περιέχει τὰ ἐξῆς τέσσαρα: τὰς ἐντολάς, τὰ δόγματα, τὰς ἀπειλάς καὶ τὰς ὑποσχέσεις Χάριν αὐτῶν ὑπομένοντες κάθε σκληραγωγίαν, ἥτοι νηστείας, ἀγρυπνίας, ἀσκητικούς κόπους καὶ μόχθους εἰς τὰς διακονίας, ὕβρεις, ταπεινώσεις μαρτύ-

ρια θανάτους καὶ κάθε θλίψιν. "Όπως λέγει ὁ προφήτης Δαβὶδ: «διὰ τοὺς λόγους τῶν χειλέων σου ἐγὼ ἐφύλαξα ὀδοὺς σκληρὰς (Ψαλμ. 16, 4).

κε'. Ἡ ἐγκράτεια ἔχει ὡς μισθὸν τὴν ἀπάθειαν. Ἡ δὲ πίστις ἔχει ὡς μισθὸν τὴν γνῶσιν. Καὶ ἡ μὲν ἀπάθεια γεννᾷ τὴν διάκρισιν, ἡ δὲ γνῶσις γεννᾷ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν.

κς'. "Όταν μὲν ὁ νοῦς κατορθώνει τὰς πρακτικὰς ἀρετὰς, προκόπτει εἰς τὴν φρόνησιν. "Όταν δὲ κατορθώνει τὰς πνευματικὰς θεωρίας, προκόπτει εἰς τὴν γνῶσιν. Ἰδίωμα τῶν πρακτικῶν ἀρετῶν εἶναι νὰ χαρίζουν εἰς τὸν ἀγωνιζόμενον τὴν διάκρισιν τῆς ἀρετῆς ἀπὸ τὴν κακίαν. Ἰδίωμα πάλιν τῶν πνευματικῶν θεωριῶν εἶναι νὰ ὀδηγοῦν τὸν θεωρητικὸν εἰς τὴν γνῶσιν τῶν λόγων ποῦ ἀναφέρονται εἰς τὰς σωματικὰς καὶ ἀσωμάτους φύσεις Ἰσαύτως ὁ νοῦς ἀξιῶνεται τῆς θεολογικῆς χάριτος, ὅταν περᾶσῃ τὴν πράξιν καὶ τὴν θεωρίαν μὲ τὰ περὰ τῆς ἀγάπης καὶ φθᾶσῃ εἰς τὸν χῶρον τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπου θὰ ἴδῃ τὸν ἑαυτὸν του, τὴν φύσιν καὶ τὰς ἐνεργείας του, ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν.

κζ'. Προκειμένου νὰ θεολογήσῃ, νὰ μὴ ἐξετάσῃ τοὺς λόγους τῆς οὐσίας καὶ ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, διότι εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀγγελικὸς νόσας νὰ εύρουν τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ. Ἄλλὰ ἐξέταζε τοὺς περὶ τὸν Θεὸν λόγους, ὅσον εἶναι δυνατόν. Διηλαθῆ τοὺς λόγους περὶ τῆς αἰωνιότητος, τῆς ἀπειρίας καὶ ἀοριστίας, ἀγαθότητος καὶ σοφίας, περὶ τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως, περὶ τῆς προνοίας καὶ κρίσεως τοῦ Θεοῦ εἰς τὰ ὄντα. Διότι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων μέγας θεολόγος εἶναι αὐτός, ποῦ ἔστω καὶ ὀλίγον ἀνακαλύπτει τοὺς λόγους ποῦ ἀνεφῆρθησαν.

κη'. Ἰσχυρὸς πνευματικὸς ἄνθρωπος εἶναι ἐκείνος ποῦ συνέλεξε τὴν πράξιν μὲ τὴν γνῶσιν. Διότι διὰ μὲν τῆς πράξεως μαρτυρεῖ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἡμερώνει τὸν θυμὸν τῆς ψυχῆς, διὰ δὲ τῆς γνῶσεως πτερώνει τὸν νοῦν του καὶ ἐκδημεῖ πρὸς τὸν Θεόν.

κθ'. "Όταν ὁ Κύριος λέγῃ, «ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμέν» (Ἰωάν. 1', 30) ἐννοεῖ τὸ ὁμοούσιον. "Όταν δὲ πάλιν λέγῃ «ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί» (Ἰωάν. 1δ' 11) δηλοῖ τὸ ἀχώριστον τῶν ὑποστάσεων. Οἱ αἵρετικοὶ λοιπὸν τρι-

θεΐται, χωρίζοντας τὸν Υἱὸν ἀπὸ τὸν Πατέρα, πίπτουν σὲ διπλοῦν κρημνόν. Διότι ἢ λέγοντες μὲν τὸν Υἱὸν συναΐδουν μὲ τὸν Πατέρα, χωρίζοντας ὁμοίως τὸν Υἱὸν ἀπὸ τὸν Πατέρα, καταλήγουν εἰς τὸ ἀτοπον, ὅτι δὲν ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Πατέρα αἰδίως, καὶ ἐπομένως πίπτουν εἰς τὴν αἵρεσιν νὰ δέχωνται τρεῖς Θεοὺς καὶ τρεῖς Ἀρχάς. Ἡ δὲ πάλιν λέγοντες μὲν, ὅτι ὁ Υἱὸς ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ χωρίζοντας τοὺς ἀχωρίστους, κατ' ἀνάγκην παραδέχονται ὅτι ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι συναΐδιος μὲ τὸν Πατέρα καὶ ἐπομένως, τὸν Δεσπότην, ποὺ «ἐποίησε τοὺς αἰῶνας», θέτουν ὑπὸ χρόνον.

Πρέπει λοιπόν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, νὰ πιστεύωμεν ἕνα ὁμοούσιον Θεὸν μὲ τρεῖς ὑποστάσεις, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἔχει τὴν ἰδιότητά της. Διότι καὶ διαιρεῖται μὲν, ἀλλὰ ἀδιαιρέτως καὶ ἐνοῦται μὲν ἀλλὰ διηρημένως, κατὰ τὸν Θεολόγον. Καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται καὶ ἡ ἑνωσις καὶ ἡ διαίρεσις παράδοξος. Ἄλλωστε ποῦ εἶναι τὸ παράδοξον; Ἐὰν ὁ Υἱὸς ἠνώθη μὲ τὴν Παναγίαν καὶ πάλιν ἐχωρίσθη, δὲν δύναται τὸ ἴδιον νὰ συμβαίη μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν;

λ'. Ὁ τέλος εἰς τὴν ἀγάπην, ποῦ ἔφθασε τὸ ἄκρον τῆς ἀπαθείας, δὲν βλέπει καμμίαν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τοῦ ἄλλου, μεταξὺ τῆς συζύγου του καὶ τῆς ξενίης, μεταξὺ πιστοῦ καὶ ἀπίστου, δούλου καὶ ἐλευθέρου, ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Ἐπειδὴ ἔγινεν ἀνώτερος ἀπὸ τὰ τυραννικὰ πάθη βλέπει τὴν μίαν καὶ ἐνιαίαν ἀνθρωπίνην φύσιν εἰς ὅλους. Δι' αὐτὸ καὶ ὅλους τοὺς θεωρεῖ ἴσους καὶ ὡς ἴσους συμπεριφέρεται. Εἰς τὸν ἀπαθῆ δὲν ὑπάρχει διάκρισις Ἑλληνας καὶ Ἰουδαίους, δὲν ὑπάρχει ἄρρεν καὶ θῆλυ, δούλος καὶ ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός» (Κολ. γ', 11).

λα'. Οἱ δαίμονες ὑποκιοῦν πονηροὺς λογισμοὺς ἀπὸ τὰ πάθη ποῦ ὑπάρχουν εἰς τὴν ψυχὴν Κατόπιν διὰ τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν πολεμοῦν τὸν νοῦν διὰ νὰ τὸν ἀναγκάσουν νὰ συγκατατεθῆ εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ὅταν δὲ τὸν νικήσουν, τὸν φέρουν εἰς τὴν κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίαν. Μόλις ἁμαρτήσῃ νοερῶς τότε τὸν ἐξωθοῦν, αἰχμάλωτον πλέον καὶ εἰς τὴν πράξιν. Ὑστερα ἀπὸ αὐτὰ οἱ δαίμονες φεύγουν μαζί μὲ τοὺς λογισμοὺς, ἀφοῦ μὲ αὐτοὺς ἐρήμωσαν τὴν ψυχὴν καὶ μένει μόνον εἰς τὸν νοῦν τὸ εἶδωλον τῆς ἁμαρτίας, περὶ τοῦ ὁποίου λέγει ὁ Κύριος: «ὅταν ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἐστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω» (Ματθ. κδ', 15). Διότι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τόπος ἅγιος καὶ ναὸς τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν ὅποιον οἱ δαίμονες τοποθετοῦν τὸ εἶδωλον τῆς ἁμαρτίας ἀφοῦ προηγουμένως ἐρημώσουν τὴν ψυχὴν μὲ τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς. Αὐτὸ, θεαίως, ἔχει καὶ ἱστορικὴν ἐρμηνείαν (ἀφοῦ συνέβη κατὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅπως γράφει ὁ Ἰώσηπος). Πλὴν τούτου ὁμοίως, λέγουν τινὲς ὅτι τὰ περὶ «βδελύγματος τῆς ἐρημώσεως» θὰ γίνουν καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντιχρίστου.

λβ'. Τρία εἶναι ἐκεῖνα ποῦ μᾶς ὀδηγοῦν εἰς τὰ καλὰ. Τὰ σπέρματα, ποῦ ἔχομεν φυσικῶς εἰς τὴν ψυχὴν, οἱ ἅγιοι ἄγγελοι καὶ ἡ ἀγαθὴ προαιρέσις. Καὶ τὰ μὲν φυσικὰ σπέρματα μᾶς προτρέπου ὥστε, «ὃ θέλμεν ἵνα ποιῶσιν ἡμῖν οἱ ἄν-

θρωποι καὶ ἡμεῖς ὁμοίως ποιῶμεν αὐτοῖς» (Λουκ. γ', 31), ἢ νὰ ἐλεῶμεν ἀπὸ συμπάθειαν ἐκείνους ποῦ εὐρίσκονται εἰς ἀνάγκην καὶ ἀδιέξοδον. Οἱ δὲ ἅγιοι ἄγγελοι μᾶς βοηθοῦν νὰ τελειώσωμεν ἕνα ἔργον ἀγαθόν, ποῦ ἀνελάβομεν. Καὶ ἡ ἀγαθὴ προαιρέσις, ὅταν, ἀφοῦ διεκρίναμεν τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, προτιμῶμεν τὸ καλόν.

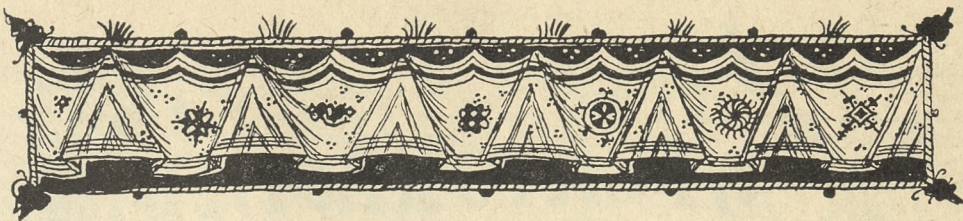
λγ'. Τρία ἐπίσης εἶναι ἐκεῖνα ποῦ μᾶς ὀδηγοῦν εἰς τὰ κακά: τὰ πάθη οἱ δαίμονες καὶ ἡ κακὴ προαιρέσις. Καὶ τὰ μὲν πάθη μᾶς ὀδηγοῦν στὸ κακὸ, ὅταν, ὡς παράδειγμα, ἐπιθυμῶμεν παραλόγως ἢ φαγητῶν χωρὶς νὰ πεινώμεν ἢ πρὸ τῆς ὥρας ἢ γυναικός ὄχι διὰ σκοπὸν παιδοποιΐας ἢ ὄχι νομίμου. Ἡ δὲ πάλιν ὅταν ὀργιζώμεθα ἢ λυπούμεθα ἐναντίον ἐκείνου ποῦ μᾶς ἐξουδένωσεν ἢ μᾶς ἔβλαψε. Οἱ δὲ δαίμονες, ὅταν μᾶς εὐρίσκουν ἀμελοῦντας, ἐπιτίθενται ἔξαφνα μὲ πολλὴν σφοδρότητα, ἐρεθίζοντας τὰ πάθη τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας. Καὶ τρίτον ἡ κακὴ προαιρέσις, ὅταν, ἐνῶ γνωρίζομεν τὸ καλόν, προτιμῶμεν τὸ κακόν.

λδ'. Οἱ μισθοὶ τῶν κόπων τῆς ἀρετῆς εἶναι ἡ ἀπάθεια καὶ ἡ γνῶσις. Αὐταὶ προξενοῦν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅπως ἡ ἀγνωσία καὶ τὰ πάθη προξενοῦν τὴν αἰώνιον κόλασιν. Ἐκεῖνος ποῦ ὑποβάλλεται σὲ κόπους τῆς ἀρετῆς ἀποβλέπων ὄχι εἰς τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν δόξαν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸς ἀκούει τὸ Γραφικόν: «καίτετε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτείσθε» (Ἰακ. δ', 3).

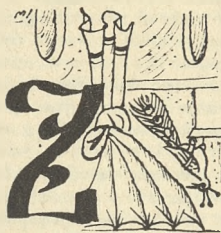
λε'. Εἶναι πολλὰ τὰ καλὰ ἀπὸ τὴν φύσιν των. ποῦ κάμνουν ὁ ἄνθρωπος, τὰ ὁποῖα πάλιν δὲν εἶναι καλὰ ἀπὸ μίαν αἰτίαν. Ἡ νηστεία, ἡ ἀγρυπνία, ἡ προσευχή, ἡ ψαλμωδία, ἡ ἐλεημοσύνη ἢ φιλοξενεῖα, αὐτὰ εἶναι φυσικῶς καλὰ. Ἀλλὰ ὅταν γίνονται ἀπὸ φιλοδοξίαν δὲν εἶναι, θεαίως, καλὰ.

λς'. Ὁ Θεὸς ἀξιολογεῖ τὰ ἔργα μᾶς ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ, ἐὰν τὰ κάμνωμεν δι' αὐτὸν ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΝ

ωμεν εις ένα κόσμον ραγδαίως μεταβαλλόμενον. 'Ο Πολιτισμός, ως βεινός πειραστής, ανακατατάσσει τὰς αξίας δοκιμάζων τὴν ἀντοχὴν των, ἐνῶ ἡ Τεχνικὴ διὰ νέων διαρκῶς ἐφευρέσεων ἀποδεσμεύει τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς φύσεως καὶ τὸν ὑποτάσσει — συνει-

δητῶς ἢ ἀνεπιγνώστως — εἰς τὴν μηχανήν. Εἰς τὴν ἀγωνιώδη αὐτὴν πάλην μεταξὺ τῆς Τεχνικῆς καὶ τοῦ Πνεύματος παριστάμεθα καὶ ἡμεῖς τὰ τέκνα τῆς 'Εκκλησίας θεαταί. "Ὅλα αὐτὰ τὰ «θαύματα τῆς Τεχνικῆς» μᾶς γίνονται γνωστὰ διὰ πρώτην φοράν διότι δὲν ὑπάρχει προηγούμενον εἰς τοὺς παρελθόντας αἰῶνας. 'Απολαμβάνομεν ὅμως τὰν ἀγαθὸν τοῦ πολιτισμοῦ — κατὰ τὸ μέλλον ἢ ἤτιον — ὅπως καὶ αὐτὰ τὰ «ἔθνη». 'Ἡ 'Εκκλησία ὅμως; Ποῖαν θέσιν νὰ τηρήσῃ ἢ 'Εκκλησία ἀπέναντι τῆς Τεχνικῆς; 'Εὰν ἀρνηθῶμεν τὴν Τεχνικὴν θὰ τεθῶμεν ἐκτὸς τῆς 'Ἰστορίας' ἐὰν πάλιν ὑποταχθῶμεν εἰς αὐτὴν θὰ χάσωμεν τὸν προορισμὸν μας, τὴν μοναδικότητά μας, τὴν θεοπνευστίαν μας. Τί εἶδει ποιήσῃ; 'Ο μουστικισμὸς τῆς 'Εκκλησίας μας, ἡ «ἡσυχία», ἡ «φυγὴ κόσμου» ἢ «ἔρημος» λέξεις αἱ ὅποιαι ἐτήρουν τὴν πρωτοχριστιανικὴν καὶ ἀρχέγονον ζωτικότητα μέχρι χθές, σήμερον ἐμφανίζονται ὡς ἐφθαρμένον νόμισμα. "Ἐνα πελώριον ἠθικὸν πρόβλημα ἐγείρεται. Ποία ἡ θέσις μας; 'Ο Πολιτισμὸς συναγωνίζεται τὴν 'Εκκλησίαν καὶ τὴν ξεπερνά. 'Ἡ 'Εκκλησία ἔδινε κατευθύνσεις εἰς τὸν ἄνθρωπον, τοῦ ὑπεδείκνυε τὸ ἠθικὸν θεῖον, τοῦ ἠρμήνευε τὴν γνησίαν διδασχὴν τοῦ Κυρίου μας. Αὐτὴ ἐχάρασσε τὴν 'Ἰστορίαν αὐτὴ πηδαλιουχοῦσε τὴν ναῦν τοῦ Κόσμου, αὐτὴ ἄκοδοίμει τὸν Χριστιανικὸν Πολιτισμὸν ἀνεξαρτήτως γεωγραφικῶν ἢ ἄλλων διαχωρισμῶν.

Σήμερον ὅμως ἄλλοι εἶναι οἱ οἰκοδόμοι τοῦ Πολιτισμοῦ, οἱ ὅποιοι καὶ ἀναπτύσσουν μεγάλην δραστηριότητα πρὸς ἐπιβολὴν τῶν ἐπιγείων σχεδίων των. Τὸ μέλλον διαγράφεται ἄροφρον δι' ὅλους. Σωτήρες δὲν ὑπάρχουν οὔτε καὶ θὰ ὑπάρξουν ἐκτὸς 'Ἐνός. 'Ο ἀποστολεὺς δὲ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς δὲν ἐμφανίζεται ὡς σωτῆρ τοῦ κόσμου. 'Ἡ διαφώτισις ὅμως, ἡ ἀλίευσις καὶ ἡ κατὰδειξις τῆς ὁδοῦ τῆς βασιλείας παραμένει ἐπιτακτικὸν καθήκον δι' ὅλους. Θὰ κάμωμεν μίαν ἐκλήγησιν μετὰ φόβου μὲν ἀφ' ἐνός διὰ τὸ καιρὸν τοῦ πράγματος, μετ' εὐελπιστίας δὲ ἀφ' ἑτέρου διότι τὸ μέτρον ποῦ ὑποδεικνύεται ἐδῶ εἴ-

ναι ἀποτελεσματικώτατον. Πρόκειται λοιπὸν διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ ἐν 'Αγίῳ 'Ὀρει.

Τὰ τέκνα τοῦ αἰῶνος τούτου ἔχουν μέτωπον κοινὸν καὶ πολλὰς μάχας κερδίζουν. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται διὰ τοῦ τύπου καὶ τῶν τηλεοπτικῶν καθὼς καὶ τῶν ραδιοφωνικῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως. Οὕτω μία ἀχαλίνωτος καὶ ὀργιάζουσα προπαγάνδα μεγάλης ποικιλίας διοχετεύεται καθ' ἡμέραν διὰ τῶν αἰσθήσεων εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. 'Ἡ ἐνημέρωσις εἶναι συνεχὴς διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ πλύσις τοῦ ἐγκεφάλου. Καὶ ὅλη αὐτὴ ἢ προπαγάνδα σκοπὸν ἔχει τὸ κτίσιμον ἑνὸς ἰδανικοῦ — ὡς πιστεύεται — κόσμου. 'Ἐδῶ εἶναι τὸ κρίσιμον σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον θὰ πρέπη νὰ ἀναμετρηθῶμεν

Μετὰ θαυμασμοῦ ἀναμνησκαταί τις τὴν 'Εκκλησίαν τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας ἢ ὅποια ἐπρωτοστάτει εἰς πᾶσαν φιλοπρόοδον ἐκδήλωσιν. Ἀναφέρομεν ἐνδεικτικῶς τὴν Τυπογραφίαν τὴν ὅποιαν ἡ 'Εκκλησία ἀμέσως υἰοθέτησε.

Τὸ ὄφελος ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ραδιοφώνου θὰ εἶναι μείζον τοῦ ὄφελους τῆς Τυπογραφίας. Διὰ τούτου καὶ ἡ πίστις θὰ ἐξαπλωθῇ καὶ οἱ πιστοὶ θὰ στηριχθοῦν καὶ οἱ ἄπιστοι θὰ εὔρουν ἀντίπαλον ἰσχυρὸν. Τὸ ραδιοφῶνον δὲν ἀποτελεῖ τὴν διαχωριστικὴν γραμμὴν μεταξὺ τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ βεβήλου, καθὼς δὲν ἀποτελεῖ ταυ αὐτὴν οὔτε ἡ Τυπογραφία ἢ ὅποια ὑπὸ μὲν τῶν εὐσεβῶν χρησιμοποιεῖται πρὸς δόξαν τοῦ Κυρίου, ὑπὸ δὲ τῶν ἀσεβῶν χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν διάδοσιν τῆς προπαγάνδης των. Τὸ ραδιοφῶνον παρέχει πολλὰς δυνατότητας πρὸς διάδοσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μας θησαυροῦ. Σήμερον δὲν ὑπάρχει χώρα ἢ ὅποια νὰ μὴ ἐκπέμψῃ ἔρτζιανά. Διὰ τὴν ἡμεῖς νὰ ὑστεροῦμεν; Δύναται τις καθ' ἐκάστην ὥραν ν' ἀκούῃ ἑλληνικὰς ἐκπομπὰς ἐξ 'Αγγλίας, 'Αλβανίας, Βουλγαρίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Γιουγκοσλαβίας, 'Ἡνωμένων Πολιτειῶν, 'Ἰταλίας, Οὐγγαρίας, Πορτογαλίας, Ρωσίας, Τσεχοσλοβακίας.

Τρεῖς ραδιοφωνικοὶ σταθμοί, ὁ τοῦ Βατικανοῦ, τοῦ Μόντε Κάρλο καὶ τῆς Λισσαβώνας ἐκπέμπουν θρησκευτικὰ προγράμματα εἰς 30 καὶ πλέον γλώσσας. Οἱ δύο τελευταῖοι ὀμιλοῦν καὶ εἰς τὴν 'Ελληνικὴν. 'Ἡ ἀτμόσφαιρα κατακλύζεται κυριολεκτικῶς ὑπὸ τῶν ἔρτζιανῶν.

Πολλὰκις ἐξέφρασα τὴν γνώμην μου εἰς ἀδελφοῦς Χριστιανοὺς τοῦ Παραπετάσματος καὶ ἐνεθουσιάσθησαν. Θέλει, ἐπιθυμεῖ ὁ λαὸς νὰ ἀκούσῃ κατὰ γνησίως ὀρθόδοξον καὶ πατερικόν. Διὰ τὴν δὲν τοῦ προσφέρομεν λόγον σωτήριον ἀληθείας;

Ἀρχιμ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΕΙΣΟΔΙΚΟΝ

(στοιχεία λειτουργικῆς βιώσεως τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνότητος μέσα σὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία), Ἀγ. Ὅρος 1974.

ΥΓΓΡΑΦΕΥΣ τοῦ μετὰ χεῖρας ποιήματος εἶναι ὁ Καθηγούμενος τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὁρει Ἱεράς Μονῆς Σταυρονικήτα, Ἀρχιμανδρίτης Βασίλειος Γοντικιάκης, γνωστὸς εὐρύτητα ἐν Ἑλλάδι καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὡς μία τῶν πλείον φωτεινῶν μορφῶν τοῦ συγχρόνου ἀγιορειτικοῦ μοναχισμοῦ. Παρὰ ταῦτα, ἡ ἀγαθὴ φήμη τοῦ ἀνδρὸς τούτου οὐδεμίαν μέχρι τοῦδε εἶχε σχέσηιν μετὰ συγγραφικῆν δράσιν. Μετὰ τὰς ἐν Ἀθῆναις καὶ ἐν Παρισίοις λαμπρὰς σπουδὰς ἐγκατεβίωσεν εἰς τὴν Σκήτην τοῦ Ἁγίου Προδρόμου τῆς Ἱεράς Μονῆς Ἰβήρων, ἔνθα ὑπὸ τὴν πνευματικὴν καθοδήγησιν τοῦ Γεροντός του Μοναχοῦ Παΐσιου, ἐπεδόθη εἰς τὴν κατὰ Θεὸν ἡσυχίαν. Καὶ θὰ παρέμενον ἀσφαλῶς ἀκόμη κρυπτόμενος ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ Γεροντος Παΐσιου, ἐὰν ἀνάγκη ἐπιτακτικῆ ἀνασυγκροτήσεως τῆς πρὸς καιρὸν χειμασθείσης Ἱεράς Μονῆς Σταυρονικήτα δὲν ἐπέβαλεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὅπως τοποθετήσῃ τοῦτον Ἠγούμενον τῆς ἐν λόγῳ Μονῆς, ἀπὸ ἰδιορρυθμῶν εἰς κοινὸβιον μετατραπέισης. Δὲν συνεπληρώθη ἀκόμη πενταετία ἀπὸ τῆς ἀλλαγῆς ταύτης καὶ ἦδη ἡ Μονὴ Σταυρονικήτα ἔχει καταλάβει πρὸ πολλοῦ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν εὐλαβῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ Ὁρους θέσιν νοσταλγικοῦ προσκυνηματος. Ὁ γόνιμος διάλογος καὶ ἡ κατασκευτικὴ λατρεία εἶναι τὰ χαρακτηριστικώτερα γνωρίσματα τῆς πνευματικῆς ταύτης ἐστίας. Ὁ Γέρον Παΐσιος ὅμως ὅστις ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ὁ Πνευματικὸς τόσῳ τοῦ Ἠγούμενου ὅσον καὶ ὁλοκλήρου τῆς ἐκλεκτῆς ἀδελφότητος, δὲν ἀκούει εὐχαρίστως ὅσα περὶ αὐτῶν λέγονται καὶ γράφονται κατὰ καιροῦ ἀγαθὰ, διότι φοβεῖται τὸν ἔπαινον τοῦ κόσμου. Θεμελιώδες ἀξίωμα τῆς πνευματικῆς ζωῆς θεωρεῖ τὸ ὅτι «ὁ μοναχὸς κρύπτει ἐαυτὸν καὶ μόνον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τὸν προδίδει». Κατ' ἐπανάληψιν ἠκούσθη διαμαρτυρούμενος πρὸς ἐπαινοῦντας τὸ ἐν Σταυρονικήτα ἔργον: «Ἀφήσατε τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀγωνισθοῦν τὸν σάβαν των. Δὲν τοὺς κάμετε καλὸν ἔπαινοῦντες.

Εἶναι ὡσὰν νὰ ἐπισημαίνετε εἰς τὸν ἐχθρὸν τὸν στόχον, πρὸς τὸν ὅποιον πρέπει νὰ στρέψῃ τὰ πυρὰ του. Τὸ Ὅρος ἄλλωστε εἶναι πάντοτε ἀνεξάντλητον εἰς τιμίους ἀγωνιστὰς τοῦ πνευματικοῦ στίβου, ἀσέχτως ἐὰν τοὺς γνωρίζῃς ἢ ὄχι ὁ κόσμος. Δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐπαινῆται μία μόνον ἐστία. Τοῦτο καταντὰ βλασφημία διὰ τὸ Ἁγιον Ὅρος».

Ἀπαραίτητον ἦτο νὰ ἐκτεθοῦν εἰσαγωγικῶς πάντα τὰ ἀνωτέρω διὰ νὰ κατανοήσῃ κανεὶς τὸ πνευματικὸν κλίμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐκυφορήθη τὸ πρῶτον τοῦτο βιβλίον τοῦ Καθηγούμενου τῆς Μονῆς Σταυρονικήτα.

Πρόβεςις τοῦ συγγραφέως δὲν εἶναι νὰ παρουσιάσῃ προσωπικὴν συμβολὴν εἰς τὸν σύγχρονον θεολογικὸν διάλογον καὶ τὸν ἐκδοτικὸν ὄργανισμὸν τῶν ἡμερῶν μας. Δὲν ἔχει νὰ ἐκθέσῃ ἰδικὰς τὸ ἀπόψεις πρὸς εὐρυτέραν θεολογικὴν συζήτησιν. Θήρημα τῆς ἀναζητήσεως καὶ νοσταλγίας τοῦ δὲν ὑπῆρξε τὸ ἐπὶ μέρους, τὸ κλασματικόν, ἀλλὰ τὸ καθόλου, δηλ. τὸ καθολικόν, τὸ ὅποιον εἶναι καὶ τὸ μόνον ὀρθόδοξον. Παραφράζων τὸν μέγαν ἀγιορειτὴν θεολόγον τοῦ 18' αἰῶνος Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν, παρατηρεῖ ἐπιγραμματικῶς: «Σὲ κάθε λόγο ὑπάρχει ἀντίλογος. Σὲ κάθε ἀποψη ὑπάρχει μία ἄλλη. Ἄλλὰ ποὶὸς ἀντίλογος μπορεῖ νὰ σταθῇ μπροστὰ στὴ ζωὴ ποὺ ξεπερνᾷ τὸν ἄνθρωπον;» (σ. 24). Εἰς τὴν ζωὴν λοιπὸν ἐπιθυμεῖ νὰ μῆσῃ τὸν ἀναγνώστην ὁ Ἠγούμενος Βασίλειος. Ἡ ζωὴ ὅμως δὲν εἶναι ποτὲ ἀκεραία, ὅταν δὲν ἔχει ἀποκατασταθῇ ὁ ἄνθρωπος λατρευτικῶς πρὸς τὸν δοτῆρα τῆς ζωῆς. Μόνον μετὰ «κεκαθαρμένους αἰσθήσεις» ἴκανοῦται ὁ ἄνθρωπος νὰ λάβῃ πείραν τῶν πραγματικῶν διαστάσεων τοῦ θαύματος τῆς δημιουργίας καὶ τῆς λυτρώσεως. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ βιβλίον τοῦτο ὑμνεῖ, δὲν περιγράφει συγκροτεῖ, δὲν ἀναλύει.

Ἦδη αὐτὸς ὁ τίτλος Εἰσοδικόν, ὁ ὅποιος τόσον ἀριστοτεχνικῶς ἐπέλεξε ἀπὸ τὴν γλῶσσαν τῆς λατρευτικῆς πράξεως — ὅπως ἄλλωστε καὶ οἱ περισσότεροι τίτλοι τῶν ἐπὶ μέρους παραγράφων — ἐπισημαίνει τὸν δοξολογικὸν χαρακτήρα τοῦ ἔργου. Ἐὰν ἔγραφεν ὁ Ἀρχιμ. Βασίλειος ὡς ἐρευνητὴς τοῦ σπουδαστηρίου, ἀσφαλῶς θὰ ἐπέγραφε τὸ βιβλίον του «Εἰσαγωγή». Ἐπειδὴ ὅμως ἔχει ἐντονον τὸ αἰσθημα ὅτι καὶ συγγραμμάτων ἱεροῦργεῖ, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀποδώσῃ ἐπιτυχέστερον τὴν ἐν προκειμένῳ λειτουργίαν παρὰ μετὰ τὸν ὄρον Εἰσοδικόν. Διότι οὕτω καλεῖται ὡς γνωστόν, ὁ ὕμνος τῶν ὁπίου ψάλλει ἐν κατανοῆξῃ ἡ εὐχαριστιακὴ κοινότης κατὰ τὴν «Εἴσοδον» εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν διὰ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὅποιον συμβολίζει τὴν εἴσοδον τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον «ἵνα ζωῖν

ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσι».

Ὁ ἑκτενέστερος ὑπότιτλος τοῦ βιβλίου (στοιχεῖα λειτουργικῆς βίωσης τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνότητος μέσα στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία) προδιαγράφει μὲ καταπλήσσοσαν πυκνότητα καὶ ἀκριβολογίαν δογματικὸ ὄρισμὸν δόκλων τὸν περιεχόμενον τῶν σελίδων ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν καὶ ἀντικατοπτρίζει τοῦτο ὄχι μόνον καθ' ἑλπίαν, ἀλλὰ πρὸ πάντων κατὰ τὴν ὀργανικὴν σχέσιν τῶν ἐπὶ μέρους στόχων τῆς πρὸς ἀνάπτυξιν θεματολογίας.

Ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ ἐνόμιζεν ὁ ἀπληροφόρητος ἀναγνώστης ὅτι ὁ συγγραφεὺς, λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἐνότητος τῶν κόλπων τῆς συγχρόνου Οἰκουμεινικῆς Κινήσεως ἀτέρμονος περὶ ἐνότητος συζητήσεως τῶν διηρημένων χριστιανῶν, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξετάσῃ τὸ θέμα τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ μίαν ἀκόμη ἐπὶ μέρους σκοπιά, ἥτοι ἐξ ἐπόψεως τῶν δεδομένων τῆς θείας λατρείας. Οὐδὲν ὅμως τοῦτου ἀναλήθεστον. Ὁ Ἠγούμενος Βασίλειος δὲν ἐκλαμβάνει τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ὡς μίαν ἐπὶ μέρους ιδιότητα αὐτῆς κατὰ τὸν συνθετὴ στατικὸν τρόπον τῶν σχολαστικῶν θεολογικῶν ἔχειριδίων. Οἰμειε σαφῶς καὶ λίαν χαρακτηριστικῶς περὶ «τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνότητος», τὸ ὁποῖον ὅταν ὑπάρχη τὸ λατρευτικὸν φρόνημα, βιοῦται ὑπὸ τὴν πιστῶν εἰς πᾶσαν ἐκθλώσειν τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ζωῆς, ἀνεξαρτήτως ἐὰν διάγουν οὗτοι ἐν τῷ νῶφ, ἐν νηπτικῇ ἡσυχίᾳ ἢ ἐν οἰοδηποτε μορφῇ δράσεως ἐν τῷ κόσμῳ. Τὸ πῶσον θεμελιώδης προϋπόθεσις εἶναι τὸ λατρευτικὸν φρόνημα καὶ ἦθος, διὰ νὰ βίωσῃ ὁ πιστὸς τὰ πάντα αὐθεντικῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὸ ὑπογραμμίζει ὁ συγγραφεὺς ἤδη εἰς τὴν εἰσαγωγικὴν παράγραφον τοῦ βιβλίου του: «Δὲν ἔχει ἡ θεολογία δική της φιλοσοφία, ἡ πνευματικότης δική της νοοτροπία, ἡ διοίκησις δική της σύστημα, ἡ ἀγιογραφία δική της σχολή. Ὅλα ἀναδύονται ἀπὸ τὴν ἴδια κολυμβήθρα τῆς λειτουργικῆς ἐμπειρίας. Ὅλα συλλειτουργοῦν τριαδικῶς, προσάδοντα τὸν τρισάγιο ὕμνον μὲ τὴν δική τους γλῶσσαν» (σ. 7). Διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς αὐτὸν προβαίνει ὁ Ἀρχιμ. Βασίλειος καὶ εἰς τὴν ἀκόλουθον βαρυσήμαντον παρατήρησιν: «Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ καταχώρησις μέσα στὰ συμβολικά καὶ δογματικὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Λειτουργιῶν τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Μ. Βασιλείου, μὲ δὴ τὴν τυπικὴ τους διάταξιν καὶ τὸν τρόπο τῆς ἱεουργίας τους» (σ. 19). Ἐὰν δὲν ὑπάρχη ἔντονος πάντοτε ἡ συνειδησις τῆς μνημονευθῆσης πηγῆς ἐνότητος εἰς πᾶσαν τὰς ἐκθλώσεις τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ζωῆς, τότε εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτελέσῃ ἡ βίωσις τὴν ὀρθοδόξωσ, δηλ. γνησίως, ὁ πιστὸς, διότι ὅσον φιλότιμοι καὶ ἂν εἶναι αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ, ὅσον θερμὸς ζήλος καὶ ἂν τὸν πυρπολῇ, ἢ αἵρεσις ὑπέσπερται ἀσυνασθητῶς εἰς τὴν ζωὴν του: «Στὴν περὶπτωση ποῦ ἀπὸ τῆς μὲς μεριάς ζοῦμε δική μας ἄνευ μυστηρίου καὶ πᾶσα ἀλλήλα ἀσχολούμεθα μὲ τὴν θεολογίαν, δὲν κάνομε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἐφαρμόζωμε στὴ ζωὴ μας τὸ νεοτοριασμὸ μὲ τὴν οὐδέτερη ἔνωσις δι' ἀπλήρως ἐπαφῆς τῶν δύο φύσεων» (σ. 25).

Ἄλλα διὰ νὰ διατηρηθῇ πάντοτε ἄρρηκτος ἡ ἐνότης τοῦ ὁμοουσίου ὄλων τῶν ἐκθλωσῶν τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ζωῆς, οὐδέποτε ἐπιτρέπεται νὰ

λησμονῇ ὁ πιστὸς τὴν ἱερὰν διαλεκτικὴν Σταυροῦ καὶ Ἀναστάσεως, θανάτου καὶ ζωῆς. Αὐτὸς εἶναι ὁ πνευματικὸς ἄξων περὶ τὸν ὅποιον κινεῖται καὶ τελεσιουργεῖται τὸ μυστήριον τῆς ἐνότητος. Τὰ πάντα λυτροῦνται σταυρούμενα καὶ ἀφθαρτοποιῶνται θανατούμενα: «Ἡ ζωὴ ποῦ δὲν ἔχει τὴς ἀπειρες, τὴς ἀπεριόριστες διαστάσεις τοῦ θανάτου, εἶναι νεκρά καὶ θάνατος» (σ. 104).

Ἐπομένως ἡ ἐκτενέστερον τὰ παρόδοξα τῆς ἱερᾶς αὐτῆς διαλεκτικῆς Σταυροῦ καὶ Ἀναστάσεως, ὅχι ὅμως συλλογιστικῶς ἀλλ' ἐκ τοῦ πλουσίου βιώματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἀθωνικῆς ἀσκήσεως, καταβέβη ὁ Μοναχὸς - συγγραφεὺς συγκατασκευαστικὴν ὁμολογίαν εἰς τὴν κεραιάν τοῦ Σταυροῦ, ἡ ὁποία πάντοτε παραμένει πρόκλησις καὶ σκάνδαλον διὰ τὴν τρέχουσαν λογικὴν τοῦ κόσμου τούτου: «Βλέπομε πῶς ἡ προσφορά εἶναι αὐξησης, ἡ κένωση πλήρωμα, ἡ ταπεινότης ὄξω» (σ. 93). Ἡ ὁμολογία ὅμως αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ νοηθῇ ὡς ἐκφράζουσα τὸ θαυτέρον ἦθος τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ ἀπλῶς, ὡς μιάς εἰδικῆς τάξεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Δὲν πρόκειται οὐδὲ ἐνταῦθα περὶ τοῦ μέρους, ἀλλὰ περὶ τοῦ ὅλου. Αὐτὸς ὁ τρόπος θεωρήσεως τῆς ζωῆς δὲν εἶναι ἀπλῶς μίαν περισσότερον πνευματικὴν στάσις, ἡ ὁποία θὰ ἦδύνατο νὰ ἀντιπαραταχθῇ ἠθικιστικῶς εἰς τὴν εὐδαιμονιστικὴν ἀδηφαγίαν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου τῆς λεγομένης «καταναλωτικῆς κοινωνίας». Εἶναι ὁ μόνος ἀληθῆς, δηλ. ὁ μόνος ἀλάθητος τρόπος δυνατότητος ζωῆς διὰ τὸν ἄνθρωπον: «Ἐτοί το ἐκ cathedra τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀπ' ὅπου ἀποφαίνεται ἀλαθῆτως, εἶναι τὸ ἐκ τοῦ σταυροῦ» (σ. 74).

Ἐπομένως τὸ πρῶμα τῆς διαλεκτικῆς Σταυροῦ καὶ Ἀναστάσεως ἐξετάζει ὁ Ἠγούμενος Βασίλειος πέντε κεντρικοὺς θεολογικοὺς τόπους εἰς ἀνάλογα κεφάλαια, ἥτοι τὴν θεολογίαν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὀργάνωσιν, τὴν θεῖαν Λειτουργίαν, τὴν Εἰκόνα καὶ τὴν πνευματικότητα. Εἶναι πρόδηλον ὅτι ὑπὸ τοῦς πέντε τούτους γενικοὺς θεολογικοὺς τόπους καθίσταται δυνατὸν νὰ ἐξετασθοῦν πᾶσαι αἱ ἐκφάνσεις τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ζωῆς. Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει ἐν προκειμένῳ μεγαλύτεραν σημασίαν δὲν εἶναι ἡ θεματολογικὴ αὐτὴ πληρότης καὶ δλοκληρία, ὅσον ἡ ἐπιτυχεστάτη κατάδειξις τῆς ἐσωτερικῆς ταυτότητος τῶν ἐπὶ μέρους τούτων λειτουργιῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, διὰ διαφόρων μέσων ἀπεργαζομένων τὴν φανέρωσιν τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνότητος. Διότι, πράγματι, διὰ νὰ εἶναι Ὁρθόδοξοι αἱ ἐπὶ μέρους ἐκφάνσεις τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ζωῆς, δὲν ἀρκεῖ αὐταὶ νὰ εἶναι συμπληρωματικαὶ ἀλλήλων ἐξ ἐπόψεως ἐκφραστικῶν μέσων καὶ ἱκανοποιήσεως ἐπὶ μέρους ὀργανικῶν ἀναγκῶν, ἀλλ' ἐν ταῦτῳ δέον νὰ εἶναι αὐταὶ ὁ μὸ λ ο γ ο ι ἀφ' ἐν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὸ τριαδικὸν πλήρωμα τῆς ἐνότητος, ὅτε καὶ μόνον θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθοῦν ὁ μ ο λ ο γ ι α πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν. Ἐπὶ τοῦ κρισιματώτου τούτου σημείου τὸ δογματικὸν κριτήριον δίδεται ὑπὸ τοῦ συγγραφεῖς εἰς τὴν πλὴν ἀπερίφραστον καὶ ριζικὴν αὐτοῦ μορφήν: «Ἡ ἀπάθεια τῆς τριαδικῆς συνειδησεως σημαίνει ἐκπτώσιν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία» (σ. 61).

Βεβαίως εἶναι τὰ πλαίσια μιάς συντόμου κριτικῆς παρουσιάζσεως τοῦ βιβλίου, ὡς ἡ παρούσα,

δεν ἦτο δυνατόν νὰ συζητηθοῦν λεπτομερέστερον αἱ ἀρεταὶ καὶ ὠρισμένοι ἀδυναμίαι τοῦ ἔργου (αἱ τελευταῖαι αὗται ἀναφέρονται κυρίως εἰς τὸ γλωσσικὸν μέρος). Πάντως καὶ ἐκ μόνων τῶν ἐκτεθέντων ἐνταῦθα ἐγένετο, ἐλπίζομεν, σαφές ὅτι ὁ Ἡγούμενος Βασίλειος διὰ τὸ πρῶτον τούτου διβλίου τοῦ ὑπενθυμίζει εἰς ἡμᾶς τὸ ἐν οὐ ἔχομεν χρεῖαν ἦτοι τὸν ἀκραιφνῶς Ὁρθόδοξον τρόπον τοῦ θεολογεῖν, ὅστις θεαίως δὲν εἶναι ὁ ἀναλυτικὸς τῆς σχολαστικῆς σκέψεως, ἀλλ' ὁ συνθετικὸς τῆς λατρευτικῆς διώσεως. Τὸ ὅτι δὲ μόνον διὰ τοῦ τρόπου τούτου τίθεται εἰς θεολογικὴν λειτουργίαν ὁ σύνολος ἄνθρωπος, διὸ καὶ δύναται νὰ ἀπευθυνθῇ εἰς τὸν σύνολον ἄνθρωπον, τοῦτο, ὡς γνωστόν, ἐδίδαξαν ἐμπράκτως καὶ τελειδικῶς οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ θεολογεῖν μακρὰν καὶ ἐρήμην τοῦ θουσιαστηρίου θὰ ἀπέτελε ἀληθῶς ἀπαράδεκτον μονοφυσισμὸν. Εἶθε ἢ ἐκ τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους προερχομένη αὕτη νεοπατερικῆ φωνῇ νὰ τύχη τῆς δεούσης προσοχῆς ὑπὸ τῶν ἔχοντων ἀκόμη παρ' ἡμῖν ὧτα ἀκούειν.

† Μ.Μ.Σ.

* * *

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΑΙΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΦΩΤΙΟΝ 1974

ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΝΩΤΕΡΩ
τίτλον διατριβῆ τοῦ θεολόγου κ. Β. Γιούλτση, τὴν ὁποῖαν ἐξέδωκε τὸ Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, καλύπτει ὁμολογουμένως ἐν κενὸν καὶ συντελεῖ εἰς τὴν πληρεστέραν κατανοήσιν τοῦ μεγάλου Πατριάρχου Ἀγίου Φωτίου.

Ὁ σ., πέραν τῆς ὡς σύνολον παρουσιάσεως τῆς μεγάλης θεολογικῆς καὶ πατερικῆς μορφῆς, ἐνδιατριβεῖ ἐιδικότερον ἐπὶ τῆς ἐκκλησιολογίας τοῦ μεγάλου Φωτίου, ἐδραζομένης ἐπὶ τῆς κοινωνίας τῶν θείων προσώπων ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι καὶ ἐξεικονιζομένης, ὡς ἀντανάκλασεως τοῦ φωτός τῆς ἀγάπης, ἐν τῇ ἐνόητῃ τῶν πιστῶν, τὴν ὁποῖαν, λίαν πρωτοτύπως, χαρακτηρίζει ὡς διαπροσωπικὴν σχέσιν.

Ἀναμφιβόλως, ὅπως καὶ ὁ σ. τονίζει, ἡ μεταξὺ τῶν πιστῶν ἐνόητος ἀποτελεῖ οὐσιώδη θέσιν τῆς ἀνατολικῆς θεολογίας, ἡ ὁποία προβάλει αὐτὴν ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς τριαδικῆς κοινωνίας». Ἡ κοινωνία αὕτη τῆς ἀγάπης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μεταξὺ τῶν μελῶν, ἐξασφαλίζει καὶ τὸ ἀμετάβλητον τοῦ δόγματος καὶ ἀποτελεῖ τὸν συνεκτικὸν κρίκον δόγματος καὶ ζωῆς.

Ἡ θέσις αὕτη τοῦ ἁγίου Φωτίου, θεαίως, δὲν

εἶναι νέα. Ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἀρχὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὁ μέγας Φῶτιος ὅμως τὴν ἐπαναφέρει ἰδιαζόντως τονισμένην, γεγονός ὅπερ ἐκφράζει ἐμμέσως τὴν μεγάλην του ἀγιότητα. Πράγματι ἐὰν ἀντὶ τῆς «δουτικῆς ὀφρῦς», ἡ Δύσις ἡγάπα τὴν Ἀνατολήν, καὶ τὴν θέσιν τῆς ἐπάρσεως τῆς κατελάμβανεν ἡ ἀγαπῶσα ταπεινότης, οὔτε σχίσμα θὰ ἐγένετο, ἀλλ' οὔτε ἡ Ρώμη θὰ διολίσθησεν εἰς τόσας αἱρέσεις. Καὶ ἐδῶ ἔχομεν μὴ «ἐνδίκον μισαποδοσίαν» τῆς διασπάσεως τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων.

Τὸ ὅλον θέμα διερευνᾶται ὑπὸ τοῦ σ. εἰς τέσσαρα κεφάλαια. Εἰς τὸ ἀ' μελετῶνται αἱ σχέσεις τῶν θείων προσώπων ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἐν Τριάδι ἐνότητα, ὡς καὶ ἡ διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τῆς Θεότητος κίνησις πρὸς θεανθρώπινην κοινωνίαν. Εἰς τὸ β' γίνεται λόγος περὶ τῶν ἀντικοινωνικῶν συνεπειῶν τῆς πτώσεως, ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὴν κοινωνικὴν ἀνάπλασιν τοῦ πεπτωκότος διὰ τῆς ὁποίας ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Εἰς τὸ γ' ἀναλύεται ἡ πολυμορφία τῶν σχέσεων τούτων, ἰδιαίτερώς κατὰ τὴν προσέγγισιν τοῦ πλησίον. Τέλος εἰς τὸ δ' ἐξετάζονται, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ ἰδιόμορφος κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἀντίληψιν πνευματικὴ εὐθύνη τοῦ χριστιανοῦ ἀνωτάτου ἀρχόντος ἐναντὶ τῶν ὑπηκόων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐκ τῆς εὐθύνης ταύτης ἀπορρέουσα ἀναγκαιότης πρὸς διαμόρφωσιν διαπροσωπικῶν σχέσεων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐνδοπολιτειακῆς ἐνότητος καὶ χάριν τῆς πνευματικῆς τελειώσεως τῶν ὑπηκόων-πιστῶν.

Ὁ κ. Γιούλτσης διὰ τῆς διατριβῆς του, μᾶς ἔδωκεν ἕνα ἀληθινὰ μέγαν Φῶτιον καὶ ἡμῆμεν τὸν ἄνδρα κατὰ τρόπον ἀξιεῖται, ἐγγίζοντα τὰ ὅρια τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἀθλήματος. Διότι ἡ ὑψηλὴ θεολογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ἐμπειρία τοῦ ἁγίου τούτου πατρὸς δὲν εἶναι εἰς τοὺς πολλοὺς προσιτῆ. Καὶ ὁ σ. διὰ τῆς ἐπιτόνου ἐργασίας του προήγαγε σημαντικὰς τὰς περὶ Φωτίου σπουδὰς, διὸ καὶ ἀναξίως περιελήφθη εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἀξιολόγων ἐκδόσεων τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρυματος Πατερικῶν μελετῶν. Τὸ γεγονός δὲ τῆς ἄκρας ἐκμεταλλεύσεως ὑπὸ τοῦ σ. τῆς θεμελιώδους σημασίας θέσεως τοῦ Φωτίου, ἐπὶ τῶν ἐν ἀγάπῃ διαπροσωπικῶν σχέσεων, ἀναδεικνύει τὸ βιβλίον εἰς πολῦτιμον κλεῖδα τῶν προβλημάτων εἰς κλίμακα θεολογικῆν, ἐκκλησιολογικῆν, κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν θὰ προσθέταμεν καὶ ἰδιαίτατα οἰκουμένην. Συγχαίρομεν τὸν φίλον καὶ φιλόπονον θεολόγον διὰ τὴν θαυμαστικὴν προσφοράν του εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τῆς ἀναδείξεως τῆς μορφῆς τοῦ μεγάλου Φωτίου, ὅστις ἀποτελεῖ «μέγα στοιχεῖον» τῆς Ὁρθοδοξίας.

θ.μ.δ.

ΚΑΝΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΔΟΚΙΜΑΣΑΜΕΝ χαράν διὰ τὸ ἄρβρον τῆς «'Αναπλάσεως» τοῦ Δεκ. '74 ὑπὸ τὸν τίτλον «Εἰπέ τῇ Ἐκκλησίᾳ». Ὁμολογοῦμεν, ὅτι δὲν τὸ ἀνεμέναμεν ἀπὸ ἓνα Περιαιδικὸν στρατευμένον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν καὶ ἐμπλεκόμενον ἀφύκτως εἰς ὄχι πάντοτε εἰ-

ρηνικούς ἀγῶνας. Ἡ εὐάρεστος ἐκπληξίς μας αὐξάνεται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι αὐτὸ τὸ «πνεῦμα Θεοῦ», ποῦ διαπνέει τὸ ἄρβρον, ἀπουσιάζει δυστυχῶς ἀπὸ τὸ μείζον μέρος τοῦ θρησκευτικοῦ λεγομένου Τύπου εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Ἀστάθμητον εἶναι τὸ κακόν, ἐγγίζον τὰ ὄρια ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἐγκλήματος, ποῦ ἔχουν προκαλέσει ἄρισμένα δημοσιογραφικὰ ὄργανα ἐκκλησιαστικῆς μορφῆς. Καὶ ἐν ταῦτοις νομίζουν ὅτι «προσφέρουν λατρείαν τῷ Θεῷ»!

Πόσον διαφορῆτικὴ θὰ ἦτο ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας ζωὴ ἐὰν ἀκολουθοῦσαμεν τὰ τρία στάδια τοῦ ἐλέγχου ἐξ ἀγάπης, περὶ ἧν ὁμιλεῖ ὁ Κύριος, (Ματθ. ιη', 15 - 18) καὶ δὲν ἐνεδύσαμεν τὰ πάθη μας ὑπὸ τὸν διαφανῆ μανθῖαν τοῦ ζήλου ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῆς κινδυνουσύσης Ὁρθοδοξίας! Καὶ πόσον θὰ ἐπληροφρούσαμεν τὰς καρδίας ἐν χάριτι, ἐὰν ἐμπνεώμεθα ὑπὸ ἀγάπης, δέους καὶ ταπεινώσεως κατὰ τὰς ἐκδηλώσεις μας ἐν τῇ δημοσίᾳ διακονίᾳ μας, ἀντὶ νὰ σκανδαλίζομεν τὸν λαὸν καὶ νὰ «βλασφημῆται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ἡμᾶς» μὲ τὴν ἐμφάθειάν μας, λαμβάνουσας ἢ ἐκδηλον, ποῦ τόσον γίνεται ἀπίη!

Διερωτᾶται κανεῖς, τί ἔχουν νὰ ζηλεύσουν ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξίαν μας, ὅσοι τὴν ἀπάλεσαν καὶ ὅσοι τὴν ζητοῦν, δέους προσφέρωμεν κακοποιημένην ὑπὸ τῶν παθῶν μας μίαν Ὁρθοδοξίαν προβάλλουσαν ὡς διδασκάλου καὶ προστάτας αὐτῆς ἀνθρώπου, μὴ ἔχοντος αὐδὲ αὐτὴν τὴν ἀρετὴν τῶν εἰδωλολατρῶν; Πῶς ἄλλωστε θὰ ἔλεγον ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «κατήσχυναν ἡμᾶς παῖδες Ἑλλήνων»;

τίση ἐκείνου διὰ τοὺς ὁποίους ἐγράφη, καὶ τὸ ὅποιον θὰ προσπεύραφεν ἀνέτως καὶ ὄσιος ἀκόμη, ἀφοῦ εἶναι γνωστόν, ὅτι «ἐν καρδίαις πραέων ἀναπαύσεται Κύριος».

“ΕΙΠΕ ΤΗ, ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”

Τὴν προσοχὴν, τὴν ἀγωνίαν τῶν πιστῶν προκαλεῖ κατὰ καιροὺς ἡ ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις. Πονοῦμε διὰ τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ καταφεύγομεν εἰς τὴν κριτικὴν. Καὶ ὅσοι ἠμποροῦμεν εἰς τὴν δημοσίαν κριτικὴν.

Τὴν κριτικὴν ὅμως ποῦ γίνεται χάριν προαιτίσεως τῆς Ἐκκλησίας θὰ βοηθήσῃ ἀσφαλῶς ἢ ἀπὸ στόματος τοῦ Κυρίου ἐντολή (Ματθαίου κεφ. 18 στιχ. 15-18) ἡ θεσπίζουσα πνευματικὴν «δικονομίαν», ἔχουσας τρεῖς βαθμοὺς «δικαιοδοσίας». Πρῶτον βαθμὸν τὸν κατ' ἴδιαν ἐλεγχον τοῦ ἁμαρτήσαντος: «Ἐλεγχον αὐτὸν μετὰξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου». Εἶναι ἡ διὰ προσωπικῆς ἐπαφῆς, ἔστω διὰ προσωπικῆς ἐπιστολῆς, ὅταν ὁ κρινόμενος δὲν εἶναι προσοιτῆς, κριτικῆ. Αὐτὴ ἡ κριτικὴ «πτονεῖ» ὀλιγώτερον. «Ἐὰν σοῦ ἀκούσῃ — λέγει ὁ Κύριος — ἐξέρθησας τὸν ἀδελφόν σου».

«Ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ» τότε ἀκολουθεῖ ὁ δεύτερος βαθμὸς. Ὁ ἐνώπιον ἐνὸς ἢ δύο μαρτύρων — «ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν» — ἔλεγχος. «Ἐὰν παρακούσῃ αὐτῶν...» ἀπομένει ὁ τρίτος καὶ τελευταῖος βαθμὸς. Τελειωτικῶς τέμνων τὴν πνευματικὴν διαφορὰν. Ὁ ἐνώπιον τοῦ πληρώματος τῶν πιστῶν ὕστατος ἐλεγχος: «Εἰπέ τῇ ἐκκλησίᾳ».

Δὲν θὰ ἔβλαπτε νὰ ἐνθυμηθοῦμε — ὡς εἰσαγωγικὸν ἀναγκαῖον στάδιον — σιωπηλὴν «προδικασίαν» εἰς τοὺς τρεῖς ἀνωτέρω βαθμοὺς. Τὴν, πρὸ πάσης ἐνεργείας, πνευματικὴν ἐναγώνιον ἀναφορὰν πρὸς τὴν Κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὸ «Τα-

μειον». Δέν είναι πολυτέλεια, έπειδή συνήθως τήν λησιμονούμεν, αλλά αίτια τής άποτυχίας τής κριτικής.

‘Ο πιστός, ό έχων δυνατότητα και έπομένως καθήκον νά όμιλήσῃ και νά κρίνῃ δημοσία περί τών έκκλησιαστικῶν, «λαλεῖ τῇ Έκκλησίᾳ». ‘Υποτίθεται όμως ότι ήκολούθησεν άκάρπως τά δύο προηγούμενα στάδια κριτικής, και άπευθύνεται ήδη εις τό έκκλησιαστικόν πλήρωμα. ‘Η ευθύνη του είναι βαρυτάτη, διότι, δημοσία κρίνων, συντελεῖ εις τήν διαμόρφωσιν τής έκκλησιαστικῆς κοινῆς γνώμης και προκαλεῖ ή τήν οικοδομήν, τήν ενίσχυσιν τών πιστῶν ή εις τήν άποκαρδίωσιν, τήν «ψῦξιν τής άγάπης», τόν σκανδαλισμόν. Τό δέ ος ένώπιον τής σπουδαιότητος τής κριτικῆς του θά είναι, πιστεύομεν, ό σοφώτερος όδηγός του. Διότι ύπάρχει διά τόν κρίνοντα ό κίνδυνος — πειρασμός φωτεινός — νά προστάξῃ ως «άπό καθέδρας» (του καρδοκοῦντος πάθους του εύρίσκοντος διέξοδον εις τήν κριτικήν και τόν φανατισμόν). «Καθήστε όλοι κάτω νά σᾶς διδάξω έγώ». Και ένδομύχως νά έμφωλευή εις τήν ψυχήν του τό μένος τής καταστροφῆς, τής έξουθενώσεως τών κρινόμενων προσώπων και παντός άντιλέγοντος.

‘Αλλά τότε ό κρινόμενος οὔτε «κάτω κάθῃται» οὔτε τήν έξουθενώσιν άποδέχεται. ‘Εάν ήταν μέχρι τούδε άδικῶν, νομιμοποιείται, μετά τήν επίθεσιν, νά άμυνθῇ. ‘Αμύνεται, άντεπιτίθεται, και όπως συνήθως συμβαίνει υπερβαίνει τά όρια τής «νομίμου άμύνης». Καταστρέφει τώρα αὐτός με τήν σειράν του. ‘Η κριτική ώδήγησεν εις φανατικόν πόλεμον, θύματα, άδιέξοδον. Τελικῶς ήττημένος γίνεται ή ύπόθεσις διά τήν προάσπισιν τής όποίας ήσικήθη ή κριτική. Εἰς τά έκκλησιαστικά ήττημένος είναι — άνασταυροῦται — ‘Εκεῖνος πού είναι Κεφαλή τής Έκκλησίας! Διότι ύπό τό ένδυμα τής κριτικῆς ένεφάλευσε ή ψυχική άρρώστια, τό πάθος. Τό ίδιον ίσως πάθος τό όποῖον προεκάλεσε τήν έκτροπήν και τήν άνάγκην τής κριτικῆς. Και άπουσίασεν ή άγάπη. Διά τόν κρινόμενον και διά τό πλήρωμα τής Έκκλησίας.

Εἰς τήν κοινωνικήν, τήν πολιτικήν ζωήν, εις τούς δικανικούς άγώνας, εις τόν

σκληρόκαρδον τέλος κόσμον εις τόν όποῖον ίσχύει τό «όφθαλμόν άντι όφθαλμοῦ», κλών είναι ή έξ έμπαθῶν κινήτρων κριτική. ‘Η τοιαύτη όμως κριτική δέν παύει νά άποτελῇ τακτικόν λάθος. Διότι δέν γίνεται δεκτή άπό τήν ύγιᾶ συνείδησιν, του κοινοῦ, τό όποῖον τελεισιδικῶς έστω και σιωπηλῶς κρίνει τήν ύπόθεσιν. ‘Η διαίσθησις τών άκροατῶν, ως άλλο ψυχικόν θανάτο, άνιχνεύει και έπισημαίνει ύπό τήν κριτικήν τό πάθος. Και τό ψυχικόν πάθος, ή άμαρτία, προξενεῖ πνευματικήν άλλεργίαν εις όσους τήν συναντοῦν.

Εἰς τήν Έκκλησίαν όμως τής Χάριτος ό πιστός, δημοσία κρίνων, ᾶς όμιλῇ ως τελειομενικός μάρτυς, ό όποῖος χωρίς φόβον και χωρίς πάθος καταθέτει τήν αλήθειαν, μόνον τήν αλήθειαν, όλην τήν αλήθειαν. Και κάτι άκόμη. “Ας όμιλῇ με ταπεινώσιν διά τά όσα άγνοεῖ (κανεις μας δέν είναι παντογνώστης ή άλάθητος). “Ας όμιλῇ με άγάπην διά τόν κρινόμενον (πατέρα ή αδελφόν). Διότι ό κρίνων δέν είναι «άναμάρτητος» δικαιούμενος νά λιθοβολῇ. Ταπεινώσις και άγάπη θά άποβοῦν τότε τό ἄλλας τής έκκλησιαστικῆς τής χριστιανικῆς δημοσίας κριτικῆς. Διότι ό λαλῶν «λαλεῖ τῇ έκκλησίᾳ», ένώπιον του Θεοῦ και ένώπιον άκροατηρίου, έν τῷ συνόλω του και κατά χάριν, ιεροῦ.

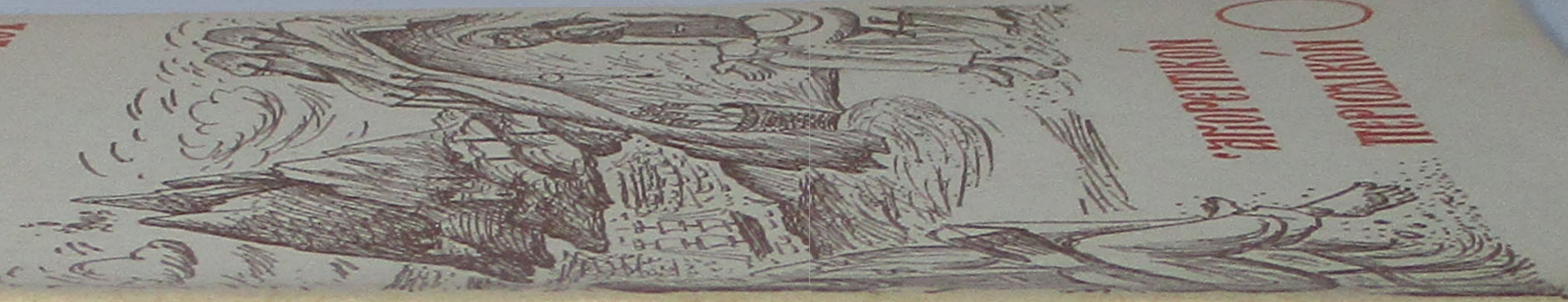

Τὸν ζηλωτὴν Ἡλίαν τοῖς τρόποις μιμούμενος, τῷ βαπτιστῇ εὐ-
 θείαις ταῖς τριβούχοις ἐπόμενος, πάτερ Ἀντώνιε, τῆς ἐρήμου γέγο-
 νας οἰκιστῆς, καὶ τὴν οἰκουμένην ἐοιτηρίζας εὐχαῖς σου· Διὸ
 πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՅԿԱԿՆԵՐ

ՊՐԻՆՏԻՆԿՈՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΑΠΟΡΕΤΙΚΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

